

1557f

D. D. I.
INTER

1717, 15

3.
20

SECVLARIVM SACRORVM EVANGELICORVM SOLEMNIA II

**VINDICIAS
IVRIS IMPERATORII
ADVERSVS
VRBIS ROMAE EPISCOPOS
AB
IPSIIS AVGVSTIS FACTAS
DVCTIS A TEMPORE REPVRGATAE IN GERMANIA
DOCTRINAE CHRISTIANAE INITIIS**

AVSPICIO

RECTORIS ACADEMIAE MAGNIFICENTISSIMI
SERENISSIMI PRINCIPIS AC DOMINI
DN. GVILIELMI HENRICI
DVCS SAXONIAE IVLIACI CLIVIAE MONTIVM
ET ANGARIAE RELIQA

PRAESIDE

**DN. BVRCARDO GOTTHELFFIO
STRUVIO ICTO**

SERENISSIMORVM DVCVM SAXONIAE VT ET SERENISSIMI MAR-
CHIONIS BRANDENBVRGICI CONSILIARIO, ETIAM AVLICO,
DVICALI HISTORICO, IVRIS AEQVE AC HISTORIARVM
PROFESSORE PVBLICO

PATRONO AC PRAECEPTORE AETERNIS OBSEQVIIS COLENDO
IN AVDITORIO IVRIS CONSVLTORVM
AVGVSTI IVRIS FAVORIBVS
PERQVIRENDAS PROFONIT
AVCTOR

CHRISTIANVS GOTTLIEB BVDER

LVSATVS

AD D. NOVEMBRIS A. AERAE DIONTIS.
clb 10 ccXVII.

LENAE LITTERIS FICKELSCHERRIANIS.

*praenobilissimo, Amplissimo, Consultissimo On Wabbe
Lusatiae Superioris Proceribus a Secretis Satis
no singulariter colendo m. obsequantissimus H.*

5586

VIRIS

MAGNIFICIS EXCELLENTISSIMIS DE IVRE
CONSULTISSIMIS AMPLISSIMIS PRVDEN-
TISSIMIS GRAVISSIMISQVE

DOMINIS

CONSULIBVS
SYNDICO
PROTOCAMERARIO
PRAETORI

CETERISQVE

SENATORIBVS

INCLYTAE AC FLORENTIS REIPUBLICAE **BVDISSINENSIS**
FORTVNAM AC INCREMENTA, INSIGNI MERITORVM
GLORIA PROMOVENTIBVS

PATRONIS ET AMPLIFICATORIBVS AETERNIS
OBSEQUIIS SVSPICIENDIS.

MAGNIFICI VIRI
PATRONI INDVLGENTISSIMI

Indicias Iuris Imperatorii aduersus Vr-
bis Romae Episcopus ab ipsis Augu-
stis factas, vobis Iurium Vestrorum,
cum Ciuilium, tum Ecclesiasticorum,
Mularum adhaec, & doctrinarum
summis Vindicibus, Cliens VESTER
ac Beneficiarius, data submissi obsequii significatione, of-
fero, easdemque vestris Nominibus consecro. VOBIS
enim

enim Magnifici viri, Studiorum Academicorum fruges,
proprio veluti iure competunt, qui in percelebri VESTRO
Gymnasio, per multos annos omnibus quae a B. Maet-
tigio proflexerunt beneficiis, VESTRISQUE abunde me cu-
mulaſtis, tributoque literario ſtipendio per tres annos,
egregium ſubſidium perliberaliter tribuiſtis. Quam
ſummam ac commemorabilem VESTRAM benignita-
tem, dum publica hac gratiarum actione praedico, ma-
gnopere & ea quae Clientem decet veneratione Vos
Patroni Indulgentiſſimi oro ac obteſtor: Velitis, has pa-
gellas, ſumma feſtinatione, quatuor vix hebdomada-
rum ſpatio, a me collectas & digeſtas, ſucta VOBIS mihi-
que tenui ſubinde comprobata benevolentia ſuſcipere.
Scio equidem, argumenti quod percolendum ſuſſi gra-
vitatem, ingenii mei vires longe ſuperare, noluitam ob-
eſſe mandatis magnae dignationis virorum, qui ſcriptio-
nis huius neceſſitatem impoſuerunt; vtendum ratus;
ſubſidiis, quae inſtructiſſima Bibliotheca illuſtris Viri
BVRCARDI GOTTHELFFII STRUVII Patroni mei, ſingu-
lis diebus mihi concedit. VESTRO iudicio EXCELLEN-
TISSIMI VIRI ergo hos meos conatus, fauorique VESTRO
fortunam meam permitto, ac immortalem ac praepo-
tentem DEVM, qui imperantium regentiumque Decus
& Ius defendit, ſanctiſſima precum religione obſecro:
iubeat, conſilia laboresque VESTROS, quos pro San-
ctio-

Etioris coetus; ciuitatis; ingeniorumque incrementis
adfidue prudenterque suscipitis, semper esse fortunatos;
Vosque ac Familias Splendidissimas prospero ac aequa-
bili fortunae cursu summaque dignitate nunquam de-
minuta, sed illibata seruet

EXCELLENTISSIMORVM AC AMPLISSI-
MORVM VESTRORVM NOMI-
NVM

IN
CENAE
c Bibliotheca STRVVIANA
A. R. G. MDCCXVII.
d. XI. Nouembr.

deuotus obsequentissimusque Client
AUCTOR.

Q. D. B. V.

VINDICIAE IVRIS IMPERATORII

ADVERSUS
EPISCOPOS ROMANOS

TRACTATIO GENERALIS

I.

X quo Urbis Romae Episcopi, suae conditionis parum memores, orbis terrarum gentiumque principatum summa appetitione anhelarunt, perductis per fraudem in arbitrium potestatemque suam Ordinis Ecclesiastici Viris, quos pares olim habuerant, id vi fallacis egerunt, ut Principes rerumque dominos, superbae dominationi aduersos, sub iugum mitterent. *

* Quod omnis aevi Scriptores qui sanctioris & ciuilibus Historiae monumenta reliquerunt comprobant, neque ex eorum numero, pontificiae auctoritati fauentes, id dissimularunt. Testes veritatis huius incorruptos atque graues ex tenebris quibus barbaries eos obduxerat, euocauit MATTHIAS FLACIVS Albana-Illyricus, in *Catalogo* suo, qui omnes, ea temporum caligine, ore & scriptis, ad sanguinem vsque, crescentem dominationem, oppugnarunt. Prodiit Opus curis Io. Conradi Dieterichii post Simonis Goulartii labores auctum, *Francofurti* 1672. Postea, grauissima integerrimorum virorum testimonia querelasque magna cura congescit exquisitoque iudicio illustrauit PHILIPPVS MORNAYVS, Plethiaci Marliani Dominus, splendidissimis aulae bellicae muneribus functus, in *Mysterio Iniquitatis, seu Historia Papatus, quibus Gradibus ad id fastigii eius sit, quamque acriter omni tempore ubique a piis contra intercessum.*

A

Quod

VINDICIAE IVRIS IMPERATORII

Quod egregium opus *Salmurii Anno 1611. f.* splendido adparatu, *Genevae* autem locupletius & ab ipso Auctore recognitum 1612. prodit, inque adferendis Imperatorum, Regum, Principum, contra vim Papalem iuribus, aptissima argumenta suppeditabit. Socium ei adduco Celeberrimum Tigurinorum Theologum IO. HENRICVM HEIDEGGERVM, iustis subsidiis instructum; in *Historia Papatus, nouissimo Historiae Lutheranismi & Calvinismi sabro* (Maimburgio) *reposita, Amstelodami 1634. 4.* primum, sub persona *Nicandri ab Hohenegg* in lucem emissa, anno vero 1698. 4. recusa. Adiecta est FRANCISCI GVICCIARDINI qui Leoni X. Pontifici a Secretis fuit Historia Papatus. Qua doctissimus Theologus, ad septem Periodorum Ecclesiae Romanae, Paparumque seriem iniustae dominationis incrementa sensim facta, grauiter indicat. His Duum Viris tertius accedat par iisdem iudicio, ingenio certe superior SAMVEL PUFENDORFIVS in elegantissima commentatione sub *Meditationis Cuius de Sacro Principatu Episcopi Romani*, titulo, Introductioni eius in Regnorum Europae Historiam *Cap. XII. p. 722.* adiecto; & ab aliis ESAIAE fratri, prudentissimo viro, adscripto. Quod opusculum Pontificiae potestatis fautores non leuiter commouit, summumque odium & auctori & editori explanatorique nuperrimo illustri Viro CHRISTIANO THOMASIO excitauit, qui in Auditorum vsum libellum *Hatae 1714. 8uo* denuo promulgauit. Cuius quidem rei causas exinde quaero, quod demonstratis per Historiam Papatus callidissimis consiliis, quas in iupprimendis Principibus euerendisque illorum iuribus adhibent, maiora damna pertimescant, quam vquam ex Theologorum contra Bellarminum aliosque iniquitatis propugnatores editis scriptis acceperunt. Sequatur Pufendorio amicissimus, atque ad percolendum de Monarchia Papali argumentum auctor MATTHAEVS GOEBELIVS, Consul Budissinus, in *Historia omni politoribusque doctrinis siuid vulgariter versatus. Qui sub THEODOSII GIBELLINI* persona primum, in *denen Geheimnissen des Päbstlichen Stuhls Arnstadii & Lipsiae 1684. 8.* post additis quamplurimis sub *Caesareo-Papiae Romanae* elogio 1691. 8. recuso opere, & nuper adiectis Elucidationibus Historico-Politicis *Budissiae* forma quatuor pagellarum promisso, machinas fraudesque quibus in iupprimendis Ecclesiasticis Viris, exagitandisque Imperatoribus vsus est Episcopus Romae, non sine diligentiae iudicijque laude exposuit. Neque reticendus mihi est, paucis quantum recorder laudatus DANIEL LIPSTORFIVS Lubecensis, Ioannis Strauchii exquisitissimi Iuriconsulti auditor, qui *Formatione & Exclusione infrumitae Monarchiae Papalis Ienae 1656. 4.* edita, Iura Caesaris summorumque Potestatum circa Sacra, a mala Baronij fide, vindicauit, Strauchianamque ex optimis Scriptoriibus commentandi rationem, haud infeliciter expressit. Qui omnes quod breuiter strictimque comprehendo, luculentissimis argumentis

com-

comprobarunt, & si paucissima excipias, vel diligentissimo otium fecerunt. Vellem tamen ad manus oculosque fuissent doctissimi Angli, 10. THOMASII PHILIPS *Dissertationes Varii Argumenti, Londini 1715. 8. editae*, inque *Lippsensium Eruditorum Actis Latinis Mense Iunio p. 258.* excerptae, quarum prima, vt summa illa capita demonstrant, declarat, quibus fraudibus sacri dominatus incrementa fuerint promota, concluditque libelli Auctor: Eum qui in Papatus technis & circumueniendi rationibus bene sit versatus, in quavis Republica, sine vlla exceptione loci vel temporis, summum euasurum politicum. Ad do, quos principe loco ponere debueram CHRISTIANVM THOMASIVM, illustrem Virum, in Commentationibus variis forti animo insignique iudicio scriptis, in primis vero electissimis suis variorumque Notis ad 10. PAVLLI LANCELOTTI *Institutiones Iuris Canonici, Halae Quatuor Partibus ab an. 1715. ad praesentem in 4. editis* arcanaque Dominationis Papalis, Episcopalis & Clericalis in Ecclesia detegentibus; Et IUSTVM HENNINGIVM BOEHMERVM, Excellentissimum ac eruditissimum Virum, cui omnes ingenui magnam purgatae Iuris Ecclesiastici prudentiae laudem tribuunt, cum in limatissimis *Dissertationibus*; cum iis quas de *Iure Ecclesiastico antiquo* dedit *Diff. III. §. LXIX. p. 214. & Diff. VIII. §. XIV. p. 445.* Adiungo *Origines Materialium Iuris Ecclesiastici Cap. VII. p. 323. seqq.* & Ius Ecclesiasticum Protestantium, summo intelligentium plausu exceptum; quo praeclaro opere, singulis titulis, origines progressumque Principatus sacri animose aperit.

II.

Orbis tantum operis, obstabant potissimum IMPERATORES AVGVSTI, quos & paganae religioni addictos, inter asperissimas persecutiones, per annos ducentos fere ac septuaginta Dominos habuerant, postea in Oriente sedentes coluerant, translatoque ad Francos Occidentis Imperio, ex iis Saxonibusque, quod Caroli atque Otonis, Magnorum Principum temporibus contigit, Langobardorum ac malorum Tyrannorum armis exagitati, sua populique Romani voluntate *Patritios, Aduocatos, Urbisque ac Imperii Dominos* adseuerant, iisque fidem sacramento religiosissime dederant. Horum Imperio excusso, facilem sperabant victoriam, communis seruitutis architecti Episcopi; suppressoque proprio Domino, cuius summa inter Principes auctoritas, eo cum primis tempore, quo consilia haec agitabantur erat, reliquos facili negotio imperata facturos credebant.*

* Manifesta haec Episcoporum contra Imperatores Dominos sediciosorum consilia,

4
 filia, mira arte occultata, reddidit MATTHAEVS PARIS, Monachus
 Albanensis Anglus, Scriptor cordatissimus, dum Innocentii IV. furores,
 aduersus Fridericum II. Imperatorem, maximum Principem & in-
 victum sui in Italiam, Romaeque Episcopum Iuris vindicem, grauiterecen-
 et, arcanam hanc Historiam ad Annum 1250. pag. 670. (Edit. Londin. f. d. an. 1684.) ita aperit: *A nonnullis affirmatiue dicebatur, quod Dominus Papa scienter & super omnia desiderabat ipsum, quem MAGNUM DRACONEM (attende Iudicium subditi de Domino) vocabat, pessundare, et ipso SUPPEDITATO atque CONVICATO, Reges Francorum & Anglorum, nec non & alios Christianitatis Reges (quos omnes REGVLOS & SERPENTVLOS esse dicebat) facilius EXEMPLO dicti Frederici perterritos conculcasset, & bonis suis ac Praelatos eorundem ad libitum spoliaret. Et hoc verbum cum factis enormibus, quae talibus dictis testimonium poterant perhibere, in MVLTORVM CORDIBVS offendi- cula generarunt, & ipsam Fredericum similiter iustificarunt, et eius partem coeperunt diuini meliorare. Eiusmodi autem verba, quae horrorem incutiant summis Principibus, ex ore superbissimi Praefulis omnino profluxisse, probabilius euincunt verba laudati Monachi ingenui veritatis testis, quibus indicat: Fridericum imperterriti quidem animi Principem, fulmine Papali cuius maxima eo tempore vis erat, repetitisque machinationibus, corporis adhaec infirmitate permotum, pacem gratiamque quaesiuisse, quae tamen ipsi denegabatur. Ita MONACHVS ad Annum 1249. p. 665. Obtulit honestam pacis formam Domino Papae, sed Papa letificatus de aduersitatibus suis, noluit quae obtulit acceptare: Vnde multorum incurrit indignationem & rancorem Nobilium, qui coeperunt ipsum Fredericum consolari & eidem adhacere & superbiam SERVI SERVORVM detestari.*

III.

Quas machinas ad propriam summaeque potestatis omnis perniciem callidissime structas, Imperatores ipsi imprudenter promouerunt. Dum Episcopis, quos discordiis scissos in ordinem redigere poterant, consiliis parum prudentibus moti, nimium indulgerent; * ROMAEque cumprimis VRBIS EPISCOPO, sub Christi Seruatoris ac Petri Vicariatus figmento, Primatum inter reliquos sui ordinis molienti, fauentes, Legibusque publicis eundem confirmantes, ** extendendae subactis Ecclesiis, in ipsos Imperatores Dominos suos ac Principes alios, potestatis, *** occasionem percommodatam, improuide dederunt. Taceo iam graues errores alios in cumulando diuitiis & honoribus augustis Episcopo, commissos, quos per-

percerere singulos, praefens institutum non permittit, alique me-
perficaciores solerter obseruauerunt.

* Inter eos hos primus CONSTANTINVS Magni nomen adeptus, sed im-
perandi artibus parum instructus Princeps. Hic equidem teste EVSE-
BIO, *de Vita Constantini Cap. XXIV. p. 536. 537.* (Edit. Henrici Va-
lesii Mogunt.) Episcopis conuiuio exceptis, praesente & accumbente si-
mul Eusebio denunciabatur: *Se quoque Episcopum esse: atque ad demon-
stranda sua circa Sacra Iura, pergens confirmabat: Vos quidem in iis
quae intra Ecclesiam sunt, (Iura Ordinis intelligens,) Episcopi estis; Ego
vero in iis quae extra geruntur EPISCOPVS A DEO SVM CONSTI-
TIVS.* Hinc & adulator Historicus subiungit: *consilia capiens diu-
congruentia, omnes Imperio suo subiectos Episcopali sollicitudine gubernabat;
Et quibuscumque modis poterat, ut veram pietatem consecrarentur, incitabat.*
Tamen Iuris sui officiique parum memor, ambitionem Episcoporum do-
minandi prurium tulit, iisque plenariam negotiorum Ecclesiae di-
spositionem vnice sibi referuantibus timide cessit, quod vel vnico OSII
Cordubensis Episcopi exemplo, ab ATHANASIO in *Epistola ad Solit.*
Vitam agentes relato, comprobare possem, nisi id ab aliis factum iam
viderem. Hanc Constantini indulgentiam, SAMYEL PUFENDOR-
FIVS, rationibus quibusdam politicis excusare conatur, *Meditationis
Cinilis de Monarchia Papali p. 61. seqq.* quas tamen illustris Vir CHRIS-
TIANVS THOMASIVS, notis libello subiectis, solide confutauit.
Nemini autem haec Imperatorum oscitatio, maiores spiritus attulit,
quam ROMANO, cuius & ob Urbis celebritatem, quae domina orbis
fuerat, & ob institutionem Ecclesiae Apostolicam, summa inter reliquos
auctoritas habebatur. Comprobant id CAEL. ESTINI, Episcopi con-
tra Pelagianos Nouatianosque gesta, atque iudicium sincerum SOCRA-
TIS, quod *Historiae Ecclesiasticae Lib. VII. Cap. XI. p. 347.* huic negotio
subiungit, iphus verbis ita latino sermone conceptum: *Sed inuidia quo-
que ipsos attriuit, cum EPISCOPVS ROMANVS perinde atque Alexan-
drinus, ULTRA SACERDOTIL FINEM progressus, iam olim in
DOMINATIONEM degenerasset.* Habemus huius rei testimonia prae-
clara grauissimorum per omnia Secula scriptorum, quae cumulare nolo,
per motus grauitate verborum SIMEONIS SCHARDTI Iuris Consulti
vere Germani, inque vindicandis Imp. Iuribus immortaliter meriti,
saeptus in hoc argumento a me commemorandi. Is Libello *de Persidia,
Insolentia ac Tyrannide Pontificum Romanorum, erga Imperatores Germani-
cos, ex veris historiarum monumentis collecto; & ab INNOCENTIO
GRANTILLETTO Iurisconsulto Delphinato Syndicoque postea Genevensi
denouo Ambergae 1609. 8. sub Speculi Iesuitici titulo, edito, Dominationis
Papalis in Imp. origines progressumque tanta grauitate, ad mentem ve-*

VINDICIAE IVRIS IMPERATORII

terum scriptorum indicavit, ut, quod vel centum testimonis demonstrandum esset, id nerveo complexus SCHARDIVS p. 5. perrari hodie libelli ita exponit: Cum diuina misericordia a Constantino Magno Christianorum Ecclesiis pace data, episcopi ex latibulis, cryptis ac specubus, in quibus tempore persecutionum latuerant, educti, mundi deliciis ac inutili ocio frui, vitam amoenam ducere, a via praedecessorum desistere, ac per Verbi diuini neglectiorem, & terrenas affectiones, Christi ac Apostolorum doctrinam canonibus, decretis, ac caerimoniis vestire, noua dignitatum officia excoctare, Ecclesiam vnam aliis omnibus praeserre, discrimenque ordinis ecclesiastici atque politici conuellere minime erubuerunt: mox tanta doctrinae, disciplinae, & ordinis confusio est nata, ut non gregis dominici pastores, sed lupi rapacissimi: non sacerdotes, sed blasphemae: non rectores, sed ejectores animarum a conspectu altissimi esse viderentur. Et postquam corruptiones doctrinae Christianae, sceleratam ac impiam quorundam Episcoporum vitam recensuisset, qua ratione se aduersus Imperatores Dominos gesserint, adiicit: Sed & dominandi cupiditate ac superbia elati, contra diuinum praeceptum, secularibus negotiis sese implicare, a subiectione regum sese subtrahere, aliena usurpare, falcem proteruam in messem non suam temere porrigere, vtramque personam genere; Iurisdictionem vtriusque gladii sibi arrogare, neminem parem, velium superiorem ferre, aliis ius atque honorem praeripere; regibus imperare atque leges praescribere; CAESARES vt precario regnantes stoccificare, dauonere atque capite diminuire; principes cum principibus committere, discordias seminare, factiones confirmare; subditos a fidelitatis iuramento absoluere, ac ad illicitam rebellionem sua improbitate atque astutia impellere cooperunt: ita, vt, post constabilitam tyrannidem suam, fraudibus, caedibus, bellis, omnique scelerum genere; ROMANI IMPERII MAESTATEM maiore ruina quam illi exteri barbarique hostes vt atque potentis sua deformarint atque oppresserint.

* Argumenta erroris huius sat copiosa praebet Codicis Iustiniani Titulus de Summa Trinitate & Fide Catholica, in primis IUSTINIANI Imp. ad IOANNEM ArchiEpiscopum & Patriarcham Vrbis Romae Epistola L. 8. relata, vbi Principatum sacrum confirmat: Reddentes, (scribit) honorem Apostolicae Sedi, & vestrae Sanctitati, (quod semper nobis in voto & fuit & est) & vt decet patrem, honorantes vestram beatitudinem, omnia quae ad Ecclesiarum statum pertinent, festinamus ad notitiam deferre vestrae Sanctitatis: quoniam semper nobis fuit magnum studium vnitatem vestrae Apostolicae sedis & statum sanctarum Dei Ecclesiarum custodire, qui hactenus obtinet, & incommote permanet, nulla intercedente contrarietate. Et quoque OMNES SACERDOTES VNIVERSI ORIENTALIS TRACTVS, ET SVBIECERE ET VNIRE SEDI vestrae sanctitatis propinquamus. In praesenti ergo, quae commota sunt (quamuis manifesta & indubitata sint, & secundum apostolicae vestrae sedis doctrinam, ab omnibus semper sacerdotibus

dotibus firme custodita ac predicata, necessarium duximus, ut ad notitiam vestrae sanctitatis perveniant. Nec enim patimur quicquam, quod ad Ecclesiarum statum pertinet, quamvis manifestum & indubitatum sit, quod mouetur, ut non etiam vestrae immutescat sanctitati, quae CAPUT est omnium sanctarum Ecclesiarum. Per omnia enim, (ut dictum est) properamus honorem & AVCTORITATEM CRESCERE VESTRAE SEDIS. Quam vero grata fuerit IOANNI haec Epistola abunde declarat subiectum L. 8. fragmentum responsoriae Episcopalis. Perfecit quod reliqui coeperant PHOCAS inuasor Imperii ac parricida, vel hoc nomine Imperio indignus, quod approbatori sceleris Bonifacio III. in odium Patriarchae Constantinopolitani, feralem Oecumenici Episcopi titulum tribuerit; excitaveritque ad inuadenda Imperatorum lura. Quam genuinam negotii causam contra coaeuorum Historicorum fidem recens eruditissimusque alias, *Breviarii de Vita Gestisque Pontificum, Antwerpiae 1717.* 4. editi, scriptor, FRANCISCUS PAGI, reticuit, dissimulatisque tot fidei testibus, Viro in Veterum lectione versatissimo probe cognitis; superiorum certe metu adductus, vnicuique Anastasii Bibliothecarii suspecto testimonio asserere Tom. I. p. 380. ausus: Phocam ex aequitate causam illam diiudicasse, utpote qui bene cognouisset Ecclesiam Romanam iure diuino Primatum semper tenuisse super omnes totius orbis Ecclesias.

*** Declarat id euidenter Synodica Episcoporum Gallorum Epistola, data Anno DCCCXLIX. quae apparet inter SERVATI LVPI Abbatis Ferrariensis Epistolae p. 126. (Edit. Antverp. 1710.) qua Episcopi grauissime Nomeniolum Britannicae gentis Priorem siue Ducem obiurgant; interque atrociora facinora, neglecti Papalis mandati crimen referentes, in Primatu Imperatorum negligentia concessio, fundamentum quaerunt, his verbis: *Sed ad cumulum malorum auxisti TEMERITATEM & omnem laesisti CHRISTIANITATEM dum Vicarium B. Petri Leonem Apostolicum, cui dedit Deus Primatum in omni orbe terrarum spreuisti. Cum enim eum postulasses, ut in libro suo te scriberet, & pro te Dei clementiam exoraret, & ille directis literis se id facturum promississet, si se momentem obedienter audires, non solum nihil eorum quae mandauerat fecisti, sed ne literas quidem ipsas recepisti; & quia nolebas a malo desinere, timuisti bene momentem audire. In eo igitur laesisti Apostolos, quorum est Princeps Petrus. Laesisti Episcopos, qui iam cum Deo regnant in caelis & miraculis coruscant in terris. Laesisti & nos: qui etsi non habeamus eorum meritum, idem tamen diuina gratia habemus officium. p. 129. putant Episcopi: Maximum reatum contraxisse Ducem, quod Epistolam Papae non receperit. Sub finem vero hanc ob violatam Papalem Maiestatem sententiam pronunciant: Si vero nos benigne momentes contempseris, certum tibi sit nunquam tibi futurum locum in caelo; & cito non futurum in terra: quia tua culpa sepa-*

VINDICIAE IVRIS IMPERATORI

separatus ab apostolica & nostra societate, anathematis ultione locum habebis, quod auerat Deus in tartaro. Causam vero non receptae a Nomenoio Papalis epistolae ingenuè aperit in eruditissimis ad Episcoporum litteras notis, candidissimus Senex STEPHANVS BALVZIVS, de Antiquitatibus & Historia Franco Germanicis immortaliter meritus p.436. Existimasseque dicit Nomenoium, quaedam in ea contineri contraria dignitati suae sc. Principis. Suetumque, id adiicit, Gallis suis, quoties rescripta Romanae Curiae aduersari credantur Regum Iuribus.

IV.

Manfit haec mens Imperatorum, & in extollendo diuitiis honoribusque Romae Episcopo feruens studium, ad ea vsque tempora, quibus maximo suo damno cognouerunt, subditum, clientem, beneficiariumque suum, fucoso Serui Seruorum titulo sanctissimam humilitatem simulantem, temporis opportunitate vsum, summo orbis cum stupore, se ab Imperatorum ac Regum subiectione & obedientia eximere, falsis Priuilegiis inniti, Imperatoribus se praeferre, eos Iuribus Imperialibus vi doloque priuare: sub praetextu vtriusque Potestatis, Ius Imperatores confirmandi & remouendi sumere, eorum subditos a fidelitatis sacramento absoluerè, denique DEI ordinationem furenter pedibus conculcare.*

* Exprimo miserabilem hanc vicissitudinem, graui causa motus SIMEONIS SCHARDTII, summi Viri potissimum verbis, meque eiusdem auctoritate & veritate rei tueor, quam omnis Historia loquitur. Scripsit is simili plane ratione, quum summi Imperatoris statumque Iudicii, quod Spirae Nemetum tum Germaniae iura dabat Adfessor, Epistola Maximiliano II. Imp. *Synagma* suum de *Iurisdictione, Auctoritate & Praeeminentia Imperiali* dedicaret; magnaue grauitate, & animo vere germano, ortum progressumque ambitionis Papalis Augusto exposuit, paginaque 16. Epistolae libere declarauit: Nullus genus hominum extitisse, quod IMPERATORIAM MAIESTATEM superbius contempserit, grauius adfluxerit, furiosius impugnarit, atque quidem Pontifices Romani.

V.

Quae sceleris perfidiaque indignitas animos omnium horrore perfudit, eorumque etiam, quos praefigiis circumuentos dominio iam tenebat Episcopus.* In primis Imperatores de quorum fortuna agebatur commouit, vt suae dignitatis tandem memores, siste-

sistrent grassantem libidinem, Iuriumque suorum Reliquias & ser-
varent, & de ablatis recuperandis serio cogitarent.

* Vindices Iuris Imperatorii aduersus Pontifices intelligo ex ordine Ecclesia-
stico ortos, quos etsi obsequio iam deuinctos fere teneret Episcopus,
rei indignitas veritasque tamen permouit, vt infelicissimis istis tempori-
bus, quibus barbaries & tyrannis ingenia obtundebat, magno fortique
animo Iura Imperii Imperatorumque defendenda susciperent. Conser-
uauit nobis hos Vindices industria Duum-Virorum de Germania atque
Imperatorum auctoritate ad inuidiam & exilium vsque meritorum si-
MONIS SCHARDII & MELCHIORIS GOLDBASTI Haimins-
feldii, Nobilis Helueti, Consiliarii Saxo-Vinariensis Aulici & postea
Schauenburgici. Ille in Syntagmate bonae frugis sub horridae discio-
nis inuolucris pleno: *De Iurisdictione, Auctoritate & Praeeminentia
Imperiali ac Potestate Ecclesiastica, deque Iuribus Regni & Imperii; Basileae
primum Anno 1566. f. Io. Oporini formis expresso, post Argentorati
1609. f. minuciori caractere recuso; Hic vero in Apologiis S. R. I. Prin-
cipum pro Henrico IV. Imp. aduersus Gregorium VII. & aliorum patriae
hostium, impias & malignas Criminationes; & Replicationi pro Sacra Cae-
sarea Maiestate Imperiique Ordinibus aduersus Iacobi Gretseri Iesuitae,
crimina laesae Maiestatis & falsi, intrepido spiritu factae, adiectis, Ha-
noniae 1611. 4. Postea vero in Monarchia S. R. I. Hanoniae 1614.
& Francofurti 1613. & 1614. f. tribus Voluminibus edita, veteres ac
recentiores Iuris Imperatorii vindices complexa. Quorum scripta ple-
na animi pro Imperatorum Iuribus quando perlustrato, temporumque
nostrorum eliminata crassiori superstitione felicitatem, cum caligine il-
lorum confero, quibus cordatissimi Viri vixerunt, vices Augustorum no-
strorum doleo, quum video, eos, quos ex Clericorum ordine infinitis
opibus ditauerunt, ne quidem cogitare de defendendis contra iniurias
Episcopi Romani Iuribus AVGVSTISSIMI IMPERATORIS; sed a
prima Augustorum infantia, ad seram vsque aetatem eo niti, vt infrin-
gantur quae reliqua sunt Principibus iura; Papalisque Dominatio felici-
taria capiat incrementa. Quis hodie in Germania Clericorum Pontifici
addictorum e numero, LEODIENSIS CLERI exemplo, in Epistola aduer-
sus Paschalem II. Papam, pro Henrico IV. Imp. ostendit; SPIRITVA-
LES tam EVMMOS, quam infimos politicis Magistratibus obedire de-
bere? PONTIFICES ROMANOS nullum politicum gladium, multo
minus aliquod dominium super Imperatorem, vel eius subditos habere,
quem ad modum in laudatorum Virorum scriptis, Schardiani Operis
p. 1. ad 126. vsque & a. p. 127. ad p. 141. legimus. Quis hodie ex or-
dine Fratrum Praedicatorum, quem copiosum habet Germania, IOANNIS
DE PARISII exemplo Pontificum Imperatoribus se praeferebantium su-
per-*

perbiam redarguet, ostendetque Potestatem Politicam Ecclesiasticae minime subiectam. Quod quidem pro viribus fecit vir probus atque fidelis in *Schardiana Collectione a. p. 142. ad p. 224.* De Iure Imperatoris in convocandis Synodis, nemo certe nostra aetate ea scriberet, quae NICOLAUS CUSANUS protulit, cum Decanus Sancti Florentini Confluentiae esset, in summorum Principum Iura postea iniurius, quam accepta Cardinalis purpura Pontifici magis obligatus, Sigismundi Austriae Archiducis fortis prudentisque Principis summa Principatus Iura in Comitatu Tyrolensi, turbaret. Euolue *SCHARDIVM a p. 468. ad p. 676.* Adhibe *FREHERVM Tom. II. Rerum Germanicarum p. 184. 256. Editionis Struvianae.* FRANCISCVM de ZABARELLIS Cardinalem Florentinum, huic socium iungo, qui pia sui temporis iudicia de *Caesaris* in congreganda synodo partibus, cordate collegit, apud *SCHARDIVM a p. 688. ad p. 711.* Nemo certe WALTRAMI Numburgensium religiosissimi Praefulis vestigia premit, & post eum THEODORICI a NIEM constanter intrepideque comprobantium, Collationes Episcopatum & Abbatiarum ad Imperatores pertinere easdemque Angustis Pontificum violentia extortas esse. Compara *Schardiani Operis p. 711. usque 717. & a p. 781. ad 859.* Adde MELCHIOREM GOLDASTVM *Apoloogia pro Henrico IV.* ubi post WALTRAMI Labores de Inuestitura Episcoporum & Abbatum a p. 226. ad p. 232. insertos, Episcopi huius in fide erga Imperatorem feruidi *Epistolam p. 51.* deprehendes ad Ludouicum Thuringiae Landgrauium, perscriptam, qua grauius Principem cohortatur, ut Hildebrando subditorum contra Dominos in centore deserto, Henrico IV. Imp. cui fidei sacramento obligatus, adhaereat, huic. que grauem Apologiam Waltrami a p. 53. ad p. 182. subiungit, qua Imperatorem aduersus Hildebrandi Papae Epistolam ad Hermannum Metensem Episcopum datam, pro iustificando facto excommunicationis, quam in dictum Imperatorem fecerat, defendit. Quibus, addo *Episcoporum & Clericorum Imperialium Apologetica pro Imperatore contra Papae excommunicationem a p. 46. ad 47.* CONRADI Episcopi Traiectensis, Comitis Ostfrisiae, Orationem pro Imperatore contra Papae Excommunicationem in Comitibus Imperii Gerstungensibus Anno 1085. audientibus Principibus dictam a p. 48. ad 51. IVONIS Carnotensis Episcopi, Epistolam ad Hugonem Lugdunensem Archi Episcopum, Sedis Apostolicae Legatum *de Inuestitura Episcoporum & Abbatum pro Henrico IV. Imp. & Philippo I. Francorum Rege* scriptam, a p. 183. ad 187. Apologiae Goldasti. Qui singulis hisce pro Iuribus Imp. scriptis *Disertationem* luculentam praemisit, qua de vita auctorum fideque, ex Historicorum coaeuorum monumentis summa diligentia, exponit. Reliquos quorum memoria sempiterna maneat torpentesque successores excitet ego quidem iam taceo, ne eruditi harumque rerum probe nari

Lectio.

Lectoris taedium prouocem, quem Iuris Imperatorii & cognoscendi & propugnandi studium ad SCHARDIANAS GOLDASTINAS QVE Collectiones peruoluendas, facile concitabit. Iam vero recenset mihi quis similem numerum Iuris auctoritatisque Imperatoriae contra Pontificem adfertorum, ex Ordinis Ecclesiastici Pontificiae religioni addictorum numerosissimo coetu? Quos tamen infinitis beneficiis cumularunt Imperatores Augusti, quosque ad huc defendunt, atque in regionum suarum sinu, liberaliter fouent.

VI.

Atque haec seruandi propugnandique Iuris sui necessitas Augustis eo statim tempore imposita est, quo Episcopi Urbis Romae in eorum ditionem potestatemque concesserunt. Enimvero, qui dominatus sacri firma iam fundamenta posuerant, coeca dominandi libidine abrepti ferre Dominum in ciuilibus causis non poterant, indeque per omne aeuum fraudibus primum, tandemque vi Imperatores adgressi, infinitas contentiones excitarunt. Quas breuiter strictimque complector, ea de causa, ut ad recentiora tempora digredienti mihi, Origines saltem concertationum Imperatorem inter & Pontifices consent.

VII.

FRANCOS ergo IMPERATORES, quos necessitate impulsu Populique Romani voluntate moti, sub Patriciorum primum, ac Imperatorum deinde nomine Dominos acceperant Episcopi, * potentia eorundem, contra Langobardorum iniurias tuti, comiter habebant per breue tempus, mox tamen summa eorundem Iura quae publice agnoscebant, callidissime subuertere conati sunt. SAXONES summae auctoritatis Principes, qui primi Germaniae Augusta Iura intulerunt, sua in Urbem Romam Urbisque Episcopum Iura, solerter firmarunt, obsequiumque detrectantes Episcopos, vel auctoritate sua, vel poenarum metu, in officio continuerunt. ** Sub FRANCICIS Imperatoribus augusta Iura maxima ceperunt detrimenta. Eorum etenim aeuo, Imperatoria Maiestas in Imperii Ciuilibus causis concussa non solum; sed in Episcopum Romanum circaque Sacra summa Iura, etiam ab Episcopis, qui artibus & insidiis egerant vsque huc, summa vi oppugnata, & si non crepta, turbata certe grauissime atque concussa sunt. Seruarunt tamen has interurbas, Ius confirmandi deponendique Episcopos. ***

- * Confer Excellentissimi PATRONI & FRABSIDIS mei *Synagma Historiae Germanicae* exquisitè summaque cura ac iudicio scriptum, quod deinceps excitabo aliquoties, quum coeuerum probatissimorumque scriptorum testimonia plene referat, quibus a me summo tractu dicta, confirmantur. Iam vero adhibe *Diss. VII. §. XXIV. XXV. p. 192. seqq.*
- ** *Synagma laudatum Diss. XII. §. XXIII. p. 338. §. XXIV. p. 339. in primis p. 340. Notis. §. XXV. p. 341. Diss. XIII. §. XI. p. 364. §. XII. p. 366.*
- *** *Synagma Hist. Germ. Diss. XIV. §. XV III. p. 406. 407. §. XIX. p. 408 409. VIII.*

In primis HENRICI IV. temporibus, fatalis haec rerum conuersio contigit, qui cleri artibus male educatus, * atque ad perniciosissima consilia incitatus, postea vero inaudito exemplo Papali fulmine percussus, ** forriter quidem, licet infelicitè Iura sua contra proiectissimae audaciae virum Gregorium VII. alias Hildebrandum, propugnauit. Ex quo tempore perpetuae pertinacesque de summa re Imperatores inter & Romanos Episcopos concertationes ortae continuataeque, quibus non Germania solum atque Italia, sed orbis maior pars commotae, tremuerunt. ***

* Prudentissimae matri Agneti creptus, Adalbertum Archi-Episcopum Bremensem iuuentutis moderatorem habuit, qui teste BRVNONE *Hist. Belli Saxonici*, apud FREHERVM *Tom. I. edit. Struuianae p. 176.* Principi Iuuentutis velur Apostolicum dabat praeceptum: *Fac omnia, quae placeant animae tuae, hoc solum obseruans, ut in die tuae mortis, in relictis fide inuictioris.* Ita ergo praeparatus, siue potius deprauatus, naturae dotibus egregius alias Princeps, quum vi fraudibusque Episcopi Romani peteretur, fortis quidem animo, sed consiliu inops, multa admisit, quae rectius si institutus fuisset deque Officio admonitus, summa vi propulsaasset.

** Adhibe *Synagma Historiae Germanicae Diss. XV. §. XXVI. p. 440. seqq.* in primis tecum expende quae p. 442. n. I. ex probatissimis scriptoribus, de rei nouitate & indignitate collecta reperiuntur.

*** Compara, quando ad manus est, SIMONEM SCHARDIUM, de *perfidia, insolentia ac tyrannide Pontificum Romanorum erga Imperatores Germanicos p. 20. seqq.* Editionis *Genilicci sub Vrsini Anti-Iesuitae* persona factae, quem libellum contulisse cum reliquorum Imp. gestis nunquam poenitebit. Est enim plenus animi, atque ad coeuerum auctorum fidem plane scriptus.

IX.

Hac in turba atque confusione rerum, egregius Iuris Imperatorii circa Episcoporum Inuicturas, Vindex erat HENRICVS V. * quem

quem simul summum in Terras Mathildianas Ius strenue defendentem, ** Pontifici, exactum in Coronatione Romana Sacramentum animose negantem *** tandemque superbum Praesulem captivum ducentem **** nil nisi miseranda temporum superstitio, & Episcoporum Germaniae in Romanam sedem propensio, ***** in tuenda causa impediuerunt. LOTHARIUM II. Saxonici, hoc est imperterriti animi Principem, vindicias Iuris Imperatorii circa Episcoporum Inuestituras peropportune parantem, Bernhardus Claraeualensis Abbas, dominationis papalis fautor & amplificator insignis, sancti nomen inde adeptus, leui veteratoriaque ratione retinuit; † qui tamen, quantum infelicissimis istis temporibus fieri poterat, supremum Imperii in Apuliae Ducatum Ius pro sua parte conferauit. †† CONRADVM III. ex Suenicis Imperatoribus, principum praepotentium aemulatio ab ingressu Italiae Iurisque sui vindiciis exclusit, vel superstitio aut fulminis Papalis metus retardauit ne Arnoldo Brixienti integerrimo viro opem ferret, qui Augustorum iurium perstudiosus, Episcopi Romani clerique omnis factum adgressus aptissimas instaurandae pristinae in Ecclesiasticos viros potestatis rationes commonstrabat ††† Exorti tamen eius temporibus vindices Imperatorii Iuris *Gibellini*, qui cum Guelfis iniustae Episcoporum dominationis defensoribus commissi, Germaniae turbas, Italiae autem excidium attulerunt. †††† FRIDERICI I. Ahenobarbi, virtutem nulla tacebunt saecula, qui summa auctoritate Iuris circa Sacra reliquias seruauit, iudicium in Electione Magdeburgensis ArchiEpiscopi controuersa tulit, Translationem Episcoporum exercuit; ††††† Adrianum Papam Imperium Papale beneficium vocantem, supplicem habuit, †††††† Fodrum inuito Papa per Italiam collegit, reditus terrarum Mathildianarum vindicauit, & vel Nominis sui scriptioe qua nomen suum Pontificio praetulit, luculentissime demonstraui, se augustae dignitatis instaurandae esse cupidissimum. * Quibus adeo terruit Pontifices, potestatis suae detrimenta metuentes, vt non prius quiescerent, quam fortissimum Principem, ad suscipiendam Cruciatam Expeditionem perduxissent, quae tamen iphi, nobilissimisque Europae Principibus exitialis fuit, Papalemque potentiam, Friderici virtute concessam, stabiliuit. ** Quae paterna virtus, insistentem

vestigium Filium HENRICVM VI. habuisset, seueri animi Principem, nisi, turbulenti quidam, regna vxorio iure accepta commouissent, se tamen iuris circa Sacra Germaniaeque Episcopatus conferendi *** per esse studiosum non vno documento ostendit. PHILIPPO SVEVO animus ad seruanda Iura excitatus certe erat; quem formidarunt Episcopi Sueuicae virtutis probe nari, **** eum tamen vigorem inauspicata cum OTTONE IV. de Imperio concertatio repressit. Hic Philippi aemulus equidem, dum de summa re certaret sub regni primordia, singulari iurciurando fidem Episcopo, terrarumque Mathildianarum restitutionem promittebat, postea tamen magno fortisque animo, ex Iurisconsultorum sententia in Iura & terras Italiae Regni studiose inquisiuit, Mathildianas terras pluresque alias ab Episcopis Romae iniuste occupatas, Apuliam Feudum iure Pontifici obligatam, Episcoporum denique Inuestituram repetiit, constantiamque Saxoni dignam vbique comprobauit. ***** FRIDERIGVS II. inuictissimus sui Iuris Vindex erat, vt Episcopis omnia ad frangendam ipsius virtutem commouenda essent. Hinc cum iteratae dirae ac deuotiones, expeditiones cruciatae, venena, excitatae filiorum administratorumque seditiones, oppositi aemuli, sueta Episcopis remedia, magni Principis constantiam commouere non potuissent, Atheismi infamia reliqua erat, quam ipsi, summa iniuria inurerent, eoque odium orbis concitarent. † CONRADO IV. ne patris iniurias augustumque decus vindicaret, vita in ipso aetatis flore propinato veneno erepta, †† Germanaque res eo vi fraudibusque Episcoporum Romae vrbs perducta est, vt orba Principe qui curam publicae rei haberet, per XIX. annos misere vastata, firmandae potestatis Papalis occasionem concedere fuerit coacta.

* *Compara Syntagma Historiae Germanicae Diss. XVI. s. III. p. 470. seqq. s. IV. V. VI. a p. 472. ad 477. s. IX. p. 479.*

** *Idem Syntagma Diss. XVI. s. VII. p. 477. seqq.*

*** *HELMOLDVS Pontifici addictus hanc Caesaris virtutem nobis conseruauit Chronico Sclauorum L. I. c. XXXIX. castigauitque improbe Augusti constantiam, dicens: Vbi autem ventum est ad consecrationem, exegit ab eo Dominus Papa (Paschalis II.) iuramenta, quatenus in Catholicae fidei obseruantia integer, in Apostolicae sedis reuerentia promptus, in Ecclesiarum defensione sollicitus existeret. Sed Rex superbus Augustinae dignitatis seruatore[m]*

rorem praedicare debuisses Helmold praefigiis fascinate *inurare noluit* dicens, IMPERATOREM NEMINI IURARE DEBERE, cui iuramentorum sacramenta ab omnibus sunt exhibenda. Facta est ergo contestatio inter Dominum Papam & Regem, & interceptum est opus consecrationis.

**** Syntagma Historiae Germanicae Diff. XVI. s. V. p. 473. seqq.

**** Ibidem Diff. XVI. s. V. p. 473.

† Syntagma Historiae Germanicae, Diff. XVI. s. XXIV. p. 495. vbi p. 496. Nota 3. digna sunt BERNHARDI BONAVALLENSIS & CONRADI VERSPERGENSIS testimonia, quae expendantur. Obseruabis ibi Lector errores Praefulis Romani, formidantis Imperatorias Viandicias, machinasque optima consilia eludentes.

†† Idem Syntagma Diff. XXVI. s. XVII. p. 499.

††† Diff. XVII. s. XI. p. 516. seqq.

†††† Diff. ead. s. IV. p. 510.

††††† Syntagma H. G. Diff. XVII. s. XX. p. 526. seqq.

††††† Diff. XVII. s. XXVIII. p. 538. Qua Episcopi Romani summa impudentia adeo commota est virtus Germana, vt teste RADEVICO graui seriptore Lib. I. c. X. Otto Palatinus Comes de Baioaria prope exerto gladio ceruici Legati Papalis mortem intentaret.

* Syntagma H. G. Diff. XVII. s. XXXIV. p. 544.

** Diff. exciit. s. LIII. p. 573. seqq.

*** Diff. XVIII. s. VII. p. 587.

**** Diff. XIX. s. III. p. 596. 597. notis.

**** Diff. XIX. s. XIX. p. 621.

† Diff. XX. s. XII. p. 645. 648. seqq. Sic Gregorius IX. infamis homuncio; Imperatorem aeterna laude dignissimum; in Epistola iniuriarum plena, apud MATTHAEM PARISIENSEM ad an. 1239. p. 455. non vna vice BESTIAM vocauit; excitauitque Principes Europae hac quod horribile est scribere, ratione: Caput, medium, & finem huius BESTIAE, FRÉDERICI DICTI IMPERATORIS inspicite diligenter.

†† Audi Lector lamenta optimi Principis, morti iam vicinior de iniuriis Episcopii, qui communem se Patrem vocat; ab integerrimo Monacho MATTHAEO PARISIENSIS conseruata ad an. 1254. p. 768. Rex igitur Conradus, irruptiones hostiles, comminationes, obprobria Papae sustinens, & diffamationes, coepit supra modum contristari, & graui dolore contabescere. Et, vt, dicitur, Veneno propinato inspiciente, & graui dolore coepit contabescere & lethali lecto decumbere, dicebatque Vae mihi misero, Vae Vae mihi misero, vt quid me fudit mater mea e gremio? vt quid pater meus me genuit, tot aerumnis exponendum? ECCLESIA quae mater patri meo & mihi esse debuit, ROTIVS NOVERCATVR, Imperium, quod ante Christi natiuitatem nunc floruit, modo marcescit, & datur lethae obliuioni.

X. Qui

X.

Qui post feralis huius interregni tempora augustam dignitatem obtinuit **RVDOLPHVS I.** Habsburgicus, fortis & prudens Princeps, animum ad pacandam Germaniam, servandamque Familiae augustum decus adpulit, neglexitque fere Italiam, in eo tamen prouidus fuit, quod summum vbique Ius Imperio successoribusque seruauerit. * Filium **ALBERTVM I.** decertationes cum Adolpho Nassouio, amplificandarumque ditionum studium impediuerunt, quominus Tyrannidi **Bonifacii VIII.** obfisteret, facto tamen cum Philippo Gallorum Rege contra eundem federe, superbissimi Praefulis eum reprobantis, furores repressit. ** **HENRICO VII.** Lutzenburgico, Italiam ad recuperanda pristina Iura animose ingredientem veneno vita erepta. *** **LVDOVICVS IV.** Bauarus, Fridericorum spiritu animatus vindex, iniquissime a Ioanne XXII. homine ambitiosissimo habitus, post tentata pacis remedia, non Iudicem solum Episcopi seditiosi, inque Caussis Matrimonialibus illustrium egit, sed Iura circa Electionem atque Coronationem grauisime firmavit, ea singulari inter omnes Imp. fortuna vsus, ut Germaniae Principes in tuendis suis Iuribus haberet consentientes, **** atque ex eruditorum ac cordatorum virorum numero, acerrimos contra iniurias propugnatores acciperet, qui dum Ludouici armis & ferro suum imperantiumque omnium decus defenderet; Iura Augustorum, lingua, calamo, litteris, vindicarunt. ***** Qui post graues accumulationes, pretio & artibus obtinuit Augustam dignitatem **CAROLVS IV.** Episcopo amplificatori suo & contra Ludovicum IV. fraudibus & fulmine defensori, sub auspicia imperii cessit, postea tamen firmatus satis, quod alii armis, hic consilio fecit, promulgataque pragmatica sanctione, cui aureum signum nomen dedit, Augusta iura seruauit, Septemuirisque eligendi Imperatoris potestatem sola consuetudine introductam, confirmauit, exclusitque prudentissima hac ratione Episcopum ab Electionis negotio, quod vsque huc arbitrii sui crederat saepiusque turbauerat. Nec seruandorum in Italia Iurium curas penitus abiecit, quod vel ex retento in Vrbe Territoriumque Comaclense supremo dominio patet. † Filio Successori **WENCESLAO** viuosa ac flagitiosa vita

impe-

impedimento fuit, quem Iura Imperii reliqua, omnes imperandi curas negligentem, nullum recuperandorum desiderium vnquam tenuit, verbis tamen factisque subinde declarauit, sibi Cleri deprauatos mores, furoresque Papales cognitos probe atque perspectos fuisse. RVPERTO PALATINO non animus, sed belli fortuna defuit. SIGISMVNDVS peropportunam instaurandae augustae in Episcopos potestatis habuit occasionem, dum de sacro principatu tres decertarent, atque Ioannes XXIII. foedisimo vitae genere, commune odium incurreret. †† Equidem egit permulta summa auctoritate. Beneficia Ecclesiastica contulit, ††† Concilium Constantiense indixit, †††† cessit tamen Episcopis vbi Maiestatem comprobare poterat abiecte atque timide, inque suo conspectu hostem dignitatis augustae eligere denuo & confirmare fuit, ††††† seque superstitione fascinatam vbique ostendit.

* Compara LVDOVICVM ANTONIVM MVRATORIVM, celeberrimum Italum, accuratissimumque Iurium Augustorum adfertorem, dans *Traité des Droits de l'Empire sur l'Etat Ecclesiastique.* (Edit. *Ultraiectionis* 4 1713.) *Cap. XI. p.132. Capite XXIV. p.239. seqq.* vbi Diplomata Rudolphi Habsburgici in fauorem Sedis Romanae concessa, exquisitissima ratione examinat, solideque demonstrat: Imperatorem Donationes illas, quas tantopere iactant Episcopi Romani fautores, confirmasse saluo semper summi Imperii iure, nullaque dimembratione admissa. Adde Excellentissimi PATRONI mei, *Syntagma Hist. Germanicae Diss. XXIII. s.XII. p.731. seqq. cum primis p.735. 736. Notis.*

** AVCTOR *des Droits de l'Empire sur l'Etat Ecclesiastique. Cap. XXV. p.252. Syntagma Historiae Germanicae Diss. XXIV. s. XX. p. 785. seqq.*

*** AVCTOR *des Droits de l'Empire sur l'Etat Ecclesiastique p. 252. Syntagma Historiae Germanicae Diss. XXV. s. XII. p. 805. 807. s. XIII. p. 809. s. XV. p. 813. seq.*

**** Quod in Comitibus Rensensibus anni 1338. atque Francofurtensibus anni 1338. auspicio contigit, vbi vnici cum Imperatore Principes, animis vere germanis declararunt, qua ratione dominatus Papalis infringendus, vindicandumque Decus Imperii. Adde omnino *Syntagma Historiae Germanicae Diss. XXVI. s. XIX. p. 856. AVCTOR des Droits de l'Empire sur l'Etat Ecclesiastique c. XXV. p. 253.*

***** IO. AVENTINVS cordatissimus Defensor iurium Augustalium, *Annalium Boticorum Lib. VII. c. XVI. n. 9.* hos vindices eorumque virtutem praedicat: *Ludouicum, aiens, omnes diuini humanique Iuris consultissimos in Italia, Germaniis, Gallis, praecipue Bononiae atque Interetinae consultissimos*

qui omnes pro Imp. scripserint, prae ceteris MARSILIUS PATAVINUS, IOANNES GADVNENSIS, LVITPOLDVS DE BEBENBURG, ANDREAS LAYDENSIS, VLTRICVS HANGENOR, DANTES ALIGHERIVS & GVILIELMVS OCKAM, quem ad Ludouicum dixisse ferunt: tu nos pugnis, ense, ferro, armis a seruitute afferere: nos te lingua, calamo, literis, stylo, libris, verbis, vindicabimus. Horum vindicias aeternitate dignas conseruarunt, SIMON SCHARDIUS, atque MELCHIOR GOLDASTVS iam iam a me excitati.

† MVRATORIUS dans *Traicté des Droits de l'Empire sur l'Etat Ecclesiastique* Cap. XXV. p. 257. Cap. XXVI. p. 263.

†† Cuius rei copiosissima argumenta suppeditat THEOD. a NIEM cum in *Vita Ioannis XXIII*; tum in *Inuictina aduersus eundem*; alique cordati Scriptores, in Collectione celeberrimi Viri HERMANNI Von der HARDT.

††† GOBELINVS PERSONA *Cosmodromii Aetate VI. c. XCIV.*

†††† Excell. PATRONI *Syntagma Hist. Germ. Diff. XXIX. §. X. p. 967. seqq.*

††††† IDEM *Syntagma Diff. XXIX. §. XIV. p. 983.*

XI.

Quae temporum opportunitas si contigisset ALBERTO II. a quo non interrupta serie Austria decus augustum feliciter tenuit, atque diuturnior vita, eam virtutem quam imminenti ab Oriente hosti commonstrauit, veteri illi infensissimoque ab occidente vel meridiana plaga certe opposuisset. * FRIDERICVM III. Vindicibus augustae dignitatis adiungenti obstat rerum gestarum memoria, quum & lenitate & lentitudine sua, ea admiserit, quae Imperatoris Iuribus maxime aduersa. Apud Eugenium IV. qui ex Archiprincipibus Germaniae Coloniensem & Treuirenssem loco mouerat deprecatores se praebuit, ** quum assertorem Germanicae Libertatis agere debuisset. Postea Eugenio morituro iam obedientiam Domino & Augusto indignissimam, *** Calixtoque dein III. contra nitentibus, quibusdam Electoribus Casaremque de officio admoventibus repetita vice praestitit. **** Nulla tamen re magis in Iura sua Germanamque Libertatem iniurius fuit, quam dum impulsore Aenea Syluio qui in perniciem augustae dignitatis vidente & concedente liberaliter Friderico omnia agebat, eam Nicolao V. in conferendis Ecclesiarum Germaniae beneficiis tribuit potestatem, quae successoribus postea summam curam grauesque concertationes attulit. ***** Quid, quod ad arbitrium Aeneae Syluii papali spiri-

spiritu iam tum agitati, plene viuens, ipse Grauaminibus Germanicae Nationis se opposuit. ***** Praetereo, taedio adfectus, quae dum in Italia bis haereret; ***** dumque Pius II. Sigismundum Archi-Ducem, ad finem Caesaris, diris deuoueret, ***** contra dignitatem admisit. Maior filii MAXIMILIANI I. prudentissimi Principis, in tuendo suo Iure aduersus Episcopos vis atque alacritas, qui summis fraudibus callidissimisque Pontificum consiliis agitatus, † non tenuit modo augustam dignitatem, sed ad vindicanda Iura animum magna contentione adiecit. Is etenim de transferendo in Gallos imperio capta a Pontifice Alexandro VI. pessimo viro, improbe consilia, prudenter dissipauit; †† & adsumto, publice solemniterque Imperatoris nomine, nondum a Pontifice coronatus, adeo terruit eundem, vt non rogatus literis auro scriptis, Imperatoris Titulum Maximiliano, qui eundem Iure suo adsumserat, confirmaret. ††† Idem collapsam in Italia Imperii Maiestatem instaurasset, nisi deficiente rerum gerendarum neruo, optima consilia euentus destruisset. Cum vero post tentatum frustra †††† Pisae Concilium videret prudens Princeps aeternas Imperium inter & Sacerdotium concertationes, animum ad capessendum Pontificatum adiecit, ††††† vt iisdem in vno ††††† ceu par est coniunctis, quies publica & salus acquireretur. Quod quidem consilium prudentiae plenum etsi impeditum fraudibus Pontificis fuit, testimonio tamen est, MAXIMILIANVM I. eas Iurium Augustorum vindicias parasse, quas ne cogitatione quidem conceperant Augusti Vindices, ductis a Carolingorum tempore initiis, iam iam a me breuiter memorati.

* Excell. PATRONI & PRAESIDIS Syntagma *Historiae Germanicae* Diff. XXIX. s. XXXIII. p. 1015.

** GOBELLINVS in *Comment. Pii II. L. I. p. 11.*

*** AENEAS SYLVIUS testis & auctor consilii pessimi de *Statu Europae* r. LIV. GOBELLINVS *excitatis iam Commentariis Lib. I. p. 13.*

**** GOBELLINVS *L. I. p. 25.*

***** PATRONI *Syntagma Historiae Germ. Diff. XXX. s. XVII. p. 1037. seqq.* EIVS *Syntagma Iuris publici Diff. X. s. XXV. p. 206.*

***** GOBELLINVS *Commentariis L. I. p. 25.*

***** AENEAS SYLVIUS in *Historia Frederici III. quam habes in Kulpisio*

pisto Schilteriana Collectione p. 69. 74. 77. 81. aliisque locis tolerter ob-
servavit, quae contra Augustorum dignitatem admisit.

***** IACOBY Cardinalis Papiensis, *Epist. CCLXXXII.*

† Testatur id ipse MAXIMILIANVS I. Augustus, cuius querelas de perfidia iniuriisque Episcoporum Urbis, nepoti Carolo V. Imp. in mentem reuocat, vindicationemque postulat VLRICHVS de HVTTEN, Eques Francus, de Pietate & Germana Libertate Iuribusque Augustorum immortaliter meritis, *in der Anzeig wie allwegen sich die Roemischen Bischoeff, oder Bacpft gegen den Teutschen Kayseren gehalten haben, apud MELCH. GOLDASTVM Poltrischen Reichsarchidln p. 429. seqq. nuper demum a IACOBO EYRCKHARDO eruditissimo elegantissimoque Viro, luculento de Vita illustris huius Equitis Commentario Parte Posteriori p. 134. seqq. inserta copioseque illustrata, vbi ad Carolum V. Imp. de Augusto auo ita HVTTENVS aulam ipsius saepe secutus, fidelissimus testis: Und darnach, usf das sye nit wider hinder sich rechnen doerff, ist ir zubedencken, was ihrem anherren den FROEMEN MAXIMILIANO widersfaren ist. Den habent sye (Pontifices) mit mancherhand listen angangen, jm nie kein glauben gehalten, keiner eyd noch pffichten solg gethan. Also das man usf seinem mund gehoert, do jm bapst LEO sein glauben, wie andere Vormols auch, gebrachen: Nun ist diser Bapst auch zu einem Boeswichte an mir wordenn nun mag ich sagen, das mir kein Bapst, so lang ich gelebt, je treu oder glauben gehalten hat, hoff ob Got wil, dises soll der lezt sein. Des in auch Gott gewaeret.*

† Ex Instructione Administrorum Caesaris ad Ordines Austriae ab Augusto missorum, arcanam hanc historiam aperit amplissimus celeberrimusque VIR IO. IOACHIMVS MULLERVS in *Theatro Comitiorum sub Federico III. p. 92.* & explicatius expositurus certe in eo, quod de rebus sub Maximiliano nostro in Imperii conuentibus gestis iam sub praelo habet laudatissimus Vir.

††† GVICCIARDINVS *L. VII. p. 702.* PONTVS HEYTERVS *Lib. VII. c. II.* Adde Excell. PATRONI Syntagma *Historiae Germanicae Diss. XXXI. §. XXVII. p. 1168. seq.*

†††† Syntagma *Historiae Germanicae Diss. XXXI. §. XXXIV. p. 1181. 1182. seq.*
 †††† De quo dubitare nos haud finit post alios testes ipse Imperator in sua ad Paulum Lichtensteinium Epistola, quae inter *Litteras Ludouici XII. Tomo III. p. 324.* habetur, vbi inter alia: *Episcopum Gurcensem Romam ablegauimus, qui negotium nostrum de RECUPERANDO PAPATU praeficetur.* Adde aliam Epistolam ad Margaretham Austriacam scriptam, inter *Litteras Ludouici XII. Tom. IV. p. 2.*

††††† Circa Sacra Ius hic intelligo, saluis Iuribus quae vocant Ordinis viris a potestate summa ad sacra officia obeunda destinatis.

XII. Quas

XII.

Quas Iurium Augustorum vindicias breuiter summamque expositas, latius persequi superuacaneum puto, quum summi Viri SIMON SCHARDIVS * MELCHIOR GOLDASTVS ** HERMANNVS CONRINGIVS *** in primis vero ponendus IOANNES SCHILTERVS **** & LVDOVICVS ANTONIVS MVRATORIVS Iuris Augusti in Causa Comaclensi Defensor exquisitissimus ***** aliique magno in adparatu elimatoque iudicio egerint.

* Excitato a me iam aliquoties *Syntagmate de Iurisdictione Imperiali*; *Epistola* cum primis animo se prudenterque scripta, qua Maximiliano II. Imp. veteres hos Iuris Imperatorii vindices, dedicauit.

** *Monarchia Sacri Romani Imperii & Apologus in causa Henrici IV. Imp.* supra iam cum laude commemoratis.

*** Passim in Commentationibus summa cura scriptis, potissimum Libro *de Germanorum Imperio Romano, Helmstadii 1694.* 4. edito.

**** Egregio Opere *de Libertate Ecclesiarum Germaniae*; *Libris VII. Ienae 1683.* 4. edito. Quod sane luculentiora corpore suo exhibet atque quidem fronte promittit, ductisque a prima origine initiis pro Libertate Sacra & Ciuili Vindicias ad Ferdinandi III. Imp. tempora, ex optimis scriptoribus summo studio collectas exhibet.

***** Mediolani Ambrosianae Bibliothecae primum praefectus, Raynaldo I. Duci Mutinae postea a Bibliotheca editis variis antiquitatis suiue ingenii monumentis clarissimus, inque historiarum lectione egregie magnoque iudicio versatus. Prodiit Commentarius ex Italo sermone in Gallicum translatus sub hoc elogio: *Les Droits de l'Empire sur l'Etat Ecclesiastique recherches & pleinement éclaircis a l'occasion de la Dispute de Comacchio*; a *Vtrecht 1713.* 4. coque Iurium Papalium Defensores quosdam confutat, ac singula, excitationis probatissimis Scriptoribus, additis in fine diplomatibus ac documentis fide dignis, solide confirmat, Augustissimum denique Imperatorem nostrum CAROLVM VI. cui inscripsit opus, ad vindicanda maiorum exemplo augusta Iura vehementer excitat.

XIII.

Apud animum potius constitui, solempni hoc tempore, quo inter Secularia Sacra repurgatae doctrinae, Secunda, DEO immortali Statori ac Seruatori veritatis, decretis publice supplicationibus, gratias agimus; Principesque Euangelici restituta sibi ab eo tempore summa circa Sacra Iura grato animo agnoscunt; legere pro

virium imbecillitate, iuuenili greſſu veſtigia laudaſſimorum Viro-
ram, atque quantum in hac qua conſtitutus ſum temporis anguſtia
licebit, perquirere, VINDICIAS IVRIS IMPERATORII AD-
VERSUS VRBIS ROMAE EPISCOPOS, per Imperatores
potentatis civilis, & Imperatoriae Maieſtatis Inriumque Auguſto-
rum * aduerſus Pontificum vim & fraudes adſertor inuidiſſimus,
aliquae libertatis propugnatores, ** maiorem Germaniae partem
adiacentesque regiones priſtinae libertati auſpicato reſtituerunt
ſublatoque veluti ſigno, rationes inſingendi ſacri dominatus apti-
ſſimas, Imperatori, Regibus, Principibus, commonſtrant.

* Praeſtitit ſe Imperatorii honoris iniuriamque ſtudioſiſſimum, diuinus Vir, in
ſcriptis ſuis paſſim, tum potiſſimum libello Caefari & Nobilitati Germa-
nicae inſcripto, quo acriori quidem ſtilo, magno tamen animo ſententiam
ſuam de Iure Imperatorum in Episcopos Urbis Romae aperit, dumque fa-
bulas de translato a Pontificibus in Germanos Imperio confutaſſet, ani-
moſe proque Imperatore feruens adicit: Tom. I. Ienſ. Germ. fol. 113. b.
So helff uns Gott, der ſolch Reich, (wie geſagt) (ex Pontificum hypotheſi
loquitur) uns durch liſtige Tyrannen (Pontifices) hat zugeworffen, und zu
regiren befohlen; das wir auch den Nahmen, Titel und Wapen ſolche erben,
und unſer Freyheit erretten, die Koemer einmahl laſſen ſehen, was wir durch
Sie von Gott empfangen haben. Rühmen ſie ſich, ſie haben uns ein Keiſer-
thum zugewendet, wolan ſo ſey es alſo, laß ſia ſein, ſo geb de Baſt her, Rom
und alles, was er hat vom Keiſerthum, Laß unſer Land frey von ſeinem un-
traeglichen ſchewen und ſchinden, Geb wieder unſer Freyheit, Gewalt, Gut,
Ehre, Leib und Seele, und laß EIN KEISERTHUM SEIN, WIE EI-
NEM KEISERTHUM GEBÜRET, auff daß ſeinen VVorten und Vir-
geben gung geſchehe. VVil er aber das nicht thum, wie ſpiegeliſcht er denn
mit ſeinen falſchen erriichten VVorten, und Geſpügniffen, iſt ſein nicht gung
geweſen, durch ſo viel hundert Iahr, die Edle Nation, ſo groeblich mit der
Näſen umzufahren, on alles auffhoeren. Poſtea ſubiungit fol. 314.
Patriarch laßt den Deuſchan Keiſer recht und frey Keiſer ſein, und ſeine
Gewalt, nach Schwert nicht niderdrücken, durch ſolch blind vorgeben beſt-
licher Heuchler, als ſolten ſie ausgezogen über das Schwerdt regiren in allen
Dingen. Imperatorum, Regum Principumque deinde adminiſtros ac
Iure Conſultos grauiſſime ad parandas vindicias cohortatur Libello con-
tra Pontificatum Romanum ad Diabolo fundatum; quo fundamenta Pa-
patus ſolidiſſime conuellit; Tom. VIII. Ienſ. Germ. fol. 245. So ſollen
nu die Iriſten, ire Herrn, KEISER, Koenige, Biſchoe, Fürſten und Herrn
beymannen, wie ſie ſchuldig ſind (wo ſie Chriſten und ſelig werden wollen) und

und nicht auffhoeren, bis sie den verdampfen Bapff zwingen ad restitutionem, alles wider zu geben, und zu erstaten, was er vom Anfang des Bapffums mit den Schlüsseln gestolen, geraubt, und in der Kirchen gezeuget habe. Denn gewißlich ist war, das des Bapffs Schlüssel sind, sacrilegium & ineffabile spoliū, ein Kirchen-Raub, desgleichen vom Anfang der Welt nicht geschehen ist, wenn alle Kirchen Raub auf einen Hauffen komen solten. Sie sollte nun der KEISER NEMEN, Rom, Vrbin, Bononia, und alles was der Bapff hat vom Reich gestolen und geraubt. Quae inae latius persequitur, rationesque aperit quibus compesci possit Papalis auctoritas.

** Quorum agmen ducit fortissimus Heros VLRICHVS de HVTTEN in der Anzeig wie altwegen sich die Roemischen Bischoeff, gegen den Teutschen Kayseren gehalten haben, apud BURCKHARDVM de Vita incomparabilis Equitis Part. Post. p. 134. seqq. vbi grauisimis verbis ad vindicanda Augusta Iura Carolum V. concitat, paginaque 136. Eundem adloquitur: Demnach ist Kayserlich Majeſtat zu ermanen, das sie erslich bedenck, was ir selbst geraid vom Bapff begegnet. Daraus sich zu vernehmen, was sie sich hinfürter hebs, guts, trewen und glaubens versehen soll. Darnoch aus alten historien und geschichten der vorigen Kayser bericht zu nemen, wie es den erwan ergangen: so würt sie finden, das keinem teutschen Kayser, von Baepffen (es waere denn zu irem eygen nutz beschehen) gleiches je widerfahren ist, sonder seint die offi iaemerlich über ir handtgegeben treu und glauben verraten, allweg under einem schein der geistlichkeit umbgefurt, und darnach zu spott und schanden bracht. Quod deinde amplificat vtque vindices augustae dignitatis contra insidias Papales defendat magnopere precatur.

XIV.

Legem ordinemque commentandi hanc mihi imposui; vt Augusti Iuris Vindicias a Caroli V. temporibus ad Ferdinandi III. vsque, per Io. Schiltnerum copiose expositas, strictim referam, a summo Viro autem omillas, adiciam, tandemque proferam eas, quibus LEOPOLDVS I. Augustissimique Filii, IOSEPHVS I. atque CAROLVS VI. Magni Imperatores, Imperii decus ac summa Iura, vel vindicarunt ablata, vel summa Episcopi impudentia concessa, fortiter conferuarunt. DEVS auctor & defensor summae potestatis adit scribenti!

TRACTA-

TRACTATIO SPECIALIS

CAPVT PRIMVM

VINDICIAE IVRIS IMPERATORII ADVERSVS
EPISCOPVM ROMANVM A CAROLO V.
FACTAE.

I.

Quum initia Imperii CAROLI V. potentissimi ac felicissimi Imperatoris recogito, diuinam in rebus prouidendis curam iustitiamque admiro, quae causam dignitatemque Augustorum, perfidiam denique ac tyrannidem Pontificum Romanorum respiciens, ita pro aeterna sapientia res atque consilia ordinauit, ut ipsimet Episcopi, circumspecti alias, sacri in omnes Dominatus seruatorum, per imprudentiam effrenatamque violentiam ac furōres Ecclesiastici Ordinis viros, interque hos praecipue B. Lutherum ad repurgandas diuiniōres doctrinas; Imperatorem autem Augustum Principesque ad vindicanda quae fastuose conculcauerant iura concitarent.

II.

Cuius ut postrema saltem persequar memorabile exemplum dedit LEO X. Episcopus Romanus, Vir literarum quidem amans, pessimae autem vitae; qui vel potentia Caroli V. territus, * vel de augusta dignitate familiae inferenda sollicitus, ** de excludendo ab Imperio consilia callida quidem, sibi tamen perniciosa agitabat. Enimvero missis An. 1519. ad Electores Rhenanos, Vefaliae superiori Treuirensis ditionis opido congregatos deque securitate sua deliberantes, Legatis, postulabat *** ne Carolo suo ob Regni Neapolitani possessionem Beneficiario atque Clienti, qui ex Constitutione Clementis IV. **** *inhabilis* sit plane ad augustam dignitatem ac *ineligibilis* ***** Imperium vnquam deferrent. Qua sua impudentia non solum Electores, Iuris sui quod in eligendo Imperatore habent vindices irritauit, ***** sed Caroli animam dignitatis summae

mae percupidum exacerbavit; ut vel invito † Leone X. caperetur Imperium, eoque ipso declararet, se Nexum illum Feudalem, seu Iugum Papale, quo constringi se iniuria passi erant in Regno Neapolitano ipsam praecedentes, vel non adgnouisse, †† vel de Iure suo per Ferdinandum Catholicum, animum maternum bello pactisque adquisito, rectius edoctum reiecit, hacque Serui Seruorum ambitione ad seruanda & recuperanda Augusta Iura peropportune excitatum ††† fuisse.

* Trepidationes Episcopi, Carolum vindicem Iurium ablatorum formidantis, ex Scriptoris Gallis patent. Quorum fides hac in causa minime dubia est, quum communia de Carolo submouendo, cum Pontifice, haberint consilia. Ita quidem FRANCISCUS BELCARIUS, Metensis Episcopus, *Commentariis Rerum Gallicarum ad An. 1519. p. 474.* dum consilia Francisci I. de conciliando sibi Pontifice, narrat, adicit: *Itaque Leo, qui, ut neuter Imperator crearetur, ad PONTIFICATUM Romani, totiusque ITALIAE LIBERTATEM (Vindicias Iuris Imperatorii metuens) pertinere animaduvertebat, in primis anxius erat, suam auctoritatem apud Germanos Septemuiros non magni esse momenti videbat: itaque prudenter se gerere, ita ut neutrum offenderet, decreuit.* Ipse ODOERICUS RAYNALDVS *Annal. Eccles. ad a. 1519. n. 7.* eas dissimulare non potest: *Metuebat, aiens, certe Leo, si Carolus ad fastigium imperii enebretur, sedem Apostolicam ab eo oppressum iri.*

Aperit haec consilia Pontificis occultata, PETRVS MARTYR, Anglicus, Vir consilii rerum Indicarum quidem adhibitus, sed arcanorum omnium Hispanicorum particeps, in Epistolis suis, quas Arcanas merito, thesaurumque Historiae illorum temporum dixeris, (*Edit. Amstel. Elzeviriana d. a. 1670. fol.*) Epistola DCXXXVII. p. 352. Pontifex ipse nititur toto conatu nepoti Laurentio (Mediceo) apicem eum Imperatorum comparare. Epistola DCXL. *Ab Urbe habemus, mortuum esse Pontificis nepotem Laurentium, Urbini Ducem.* Et paucis interiectis: *Hoc sublato, facilius erit iter nostro Regi ad Imperium. Durus fuisset competitor.*

*** Testem habeo GEORGIVM SPALATINVM Friderico Sapienti Electori, a secretis epistolis, eundemque fide dignum, qui rerum omnium in Imperio, circaque Caroli V. Electionem gestarum, optime conscius, sincerus idem atque studio partium alienus, in *Vita Friderici Electoris MSCta*, quae Gothae si recte memini, in Serenissimi Ducis Bibliotheca extat, inter alia notatum maxime digna, quae illustris Vir, VITVS LUDOVICVS A SECKENDORF incomparabili de Lutheranismus Commentario, L. I. Sect. 33. §. LXXX. in *Addit. p. 123. a.* excerpta dedit; *summe reprehendit Roberti Latini Vrsini, Archiepiscopi Rhegini, (de cuius*

conſiliis parum in hoc negotio prudentibus confer BELCARIJ Com-
mentarios p. 474. 475.) importunitatem, (germanice ita eandem experi-
mit Spalatinus: Er kam gar mit einem Rumpelwagen gefahren,) quod
aperte in Literis ad Fridericum Conſuentia ac Moguntia datis, ſi & ad alios
Electores ſcribens poſtulauerit, ſi Galliae Regem ſuffragio ſuo inuaret; Ca-
rolum vero reiiceret: Iuramento enim Ferdinandi (qui auus Caroli fuit,)
cautum eſſe, ne Imperator fieret, qui Regnum Neapolitanum teneret, neque
fore, ſi Pontifex Carolum eſſe eligeretur pro Imperatore habiturus eſſet.
Ab Rhenanis autem Electoribus eadem poſtulaſſe Pontificem colligo ex
Propoſitione Cardinalis Caietani, quam adſiſtente ArchiEpifcopo Rhe-
gino, iisdem Veſaliae ad Rhenum 1519. exhibuit, quamque GOLDA-
STVS Collectioni Conſtitutionum Imp. Tomo Vno p. 439. inferuit.
De cuius quidem ſide Excellentiffimus PATRONVS meus Syntagmate
Hiſtoriae Germanicae Diſſ. XXXII. ſ. IV. p. 1216. not. ſ. iuſta cauſa mo-
tus, dubitat, ſerupulum tamen omnem eximit, Liber MSCtus de Ele-
ctione ac Coronatione Caroli VI. qui eidem integerrimo Viro Spalatino
tribuitur, illuſtrique Viro, SECKENDORFIO l. c. p. 123. Moguntiae
ex Actis publicis collectus videtur, in quo eodem teſte, qui vidit &
excerpſit, de his Leonis X. conſiliis, varia relata leguntur, non admo-
dum vulgata. In eodem igitur MSCto, haec propoſitio extat, quae
additis variis rei geſtae circumſtantiis, illuſtratur.

Dixit hanc Legem Clemens IV. Carolo Andium Duci, Prouinciae Do-
mino, Ludouici Sancti, Regis Galliarum fratri, dum ipſi vtriuſque Sici-
liae Regna, praeter ius faſque Conradino, Conradi IV. filio Principi, Si-
ciliae, Apuliae, Hieroſolymarum, Ducatumque Franconiae & Sueuiae
heredi legitimo, erepra, iniuſte deferret. Summa eius capita e Diplo-
mate Pontificio cuius Datum Romae IV. Kal. Iunii anno Domini
M C C L X V. excerptit ODORICVS RAYNALDVS Annalibus Ecclē-
ſiaſticis ad a. 1265. n. 12. vbi: *Vi deficiente herede legitimo, regni ius ad
Eccleſiam renouaretur, nec regnum cum Imperio Germanico vel maiori
Etruriae vel Inſubriae parte coniungere poſſet. Addita ſanctione: Si
promiſſis deeſſet regio iure excideret. Cauſam autem genuinam aeter-
nae Regni Neapolitani ab Imperio Germanico ſeparationis ingenuae aper-
rit, THOMAS FAZELLVS de Rebus Siculis, Poſterioris Decadis Libro
VIII. p. 447. Collect. Script. Rer. Sicular. de Carolo Andino: *Iureiurando
praeterea adigitur, nullo pacto Imperii nomen, ſe aut haeredem, vel ſiſtro
delatum, acceptaturum. ADEO TENEBAT Pontificem Friderici primi & ſe-
cundi Imperatorum memoria, & praesentis temporis motus, ſi Diplomate
Pontificio dato apud Lateranum 4. Cal. Iulii anno ſal. 1265. pontificatus
eiusdem Clementis IV. anno primo, conſtat. Ergo, Carolus V. poſſeſſor
Regni, ab ano materno, bello pactisque adquiſiti, ob Vindicias Iuris Im-
peratorii a Friderico Imp. fortiffime factas, excludendus erat, ne idem
contra**

EPISCOPOS ROMANOS A CAROLO V. FACTAE.

contra Episcopum Romae tentaret, qui Regnorum Dispensatorem summumque Feudorum orbis Praefidem a Christo institutum ridicule se iactabat. Adde PLATINAM *Vitis Pontificum, Clemente IV.* editionis vetustissimae Noribergensis, nondum castratae fol. 160. PANDVLPHVM COLLENTIVM, *Historia Neapolitana, Lib. IV. p. 197. Edit. Dordracenae 8.* IOSEPHVM RIPAMONTIVM *Historiar. a Philippo II. regnante Lib. IV. p. 1162. 1163.*

**** Ita quidem sonant verba factae Electoribus Rhenanis, a Caietano purpurato, Propositionis, apud MELCH. GOLDASTVM *Constitut. Imperial. Tomo Vno p. 439.* vbi pro auctoritate papali postulat: *Vt Regem Neapolitanum cuius Regni proprietates ad Ecclesiam Romanam spectet, nullo pacto in Romanorum Regem eligant, obstante sibi defectu inhabilitatis & ineligibilitatis, ex Constitutione Clementis Quarti.* Ipse Leo X. Episcopus, hanc suam esse sententiam declarat Heluetiis, dum iisdem, Francisci I. electionem potissimum dissuadentibus, responderet. Responsoriae huius Papalis argumenta, Commentariis suis *Lib. XVI. p. 473.* intulit FRANCISCVS BELCARIUS, dicens: *Respondit Leo, quicquid prae se ferret, neutrum perinde atque Heluetii Imperatorem creari cupiens, foederibus inter Romanos Pontifices Patronos Regesque Neapolitanos clientis olim factis cauere, ne Reges Neapolitani Germanicum Imperium ambiant; neque vltro etiam delatum accipiant: admonuisse Septemuiros Germanos, ne quid aduersus Romanorum Pontificum iura, a quibus ipsi designandorum Imperatorum ius ac potestatem consequuti sint, sibi statuendum putent.*

**** Prodit animum Electorum, licet potissimum Ecclesiasticorum Iuris sui tamen tenacium, Responsum eorundem Caietano Purpurato, masculo darum, apud GOLDASTVM *Tomo Vno p. 439.* Mirantur Principes Electores, sanctissimi Domini nostri institutum, id quod aequo nostro electionum temporibus ab aliquo Romanorum Pontificum auditum est nunquam, maxime hoc modo propositum, *vt Electoribus legem praescribat, inbeat, vetet.* SIC & SPALATINVS Libello MSCto iam excitato; indice SECKENDORFIO, Viro summo, c. l. p. 123. relatum reliquit, respondisse Electores: *Dubitandum non esse, quin eligendus sit Imperator & Pontificiae Sedi & toti Christiano orbi utilis, & hostibus (Episcopis Romae cumpri- mis, insensibilis augustae dignitatis,) formidandus.* Qualem & in Carolo nostro acceperunt tandem Pontifices.

† Cognosces id e Commentariis FRANCISCI BELCARIJ egregie prudenterque scriptis p. 477. de Leone X. *Qui tamen, vt Carolus Rex Neapolitanus Imperium Germanicum oblatum acciperet, praeter clientelae formam legemque permiserat, tamen non tam benevolentia, quam si recusaret (attende Lector) ne in eius odium inplacabile incurreret, permiserat.* Apud GOLDASTVM *Politischen Reichs. Haendeln p. 38.* extat Legati Nuntique Leonis X. Declaratio Electoribus facta, qua iisdem denunciant:

ciant: si placuerit illis eligere Catholicum Regem in Regem Romanorum non desistant de illius electione propter Romanae Ecclesiae iura circa Regni Neapolitani Feudum. Quo autem animo eam fecerit Pontifex, cum ex Belcarii verbis, tum aliis a me adductis aperte patet.

†† Narrat equidem ODORICVS RAYNALDVS *Annal. Eccles. ad an. 1521. n. 80.* auctoritate subnixus Ferronii de Vita rebusque Francisci I. L. V. Solutum Carolum Veteribus Legibus, et Neapolitanum Regnum & Imperium coniuncta retineret, additque imperatam Carolo, pro Neapolitano regno annuam pensionem. Ast iamiam anno 1519. iugum hoc excusserat Carolus, quum tremente Pontifice Imperator eligeretur, vt adeo haec Concessio, re iam amplius non integra, superflua videatur.

††† Arripit hanc excitandi ad Vindicias Iuris Imperatorii Caroli V. occasionem, patriae libertatis vindex & veritatis assertor constantissimus VLK RICHVS DE HVTTEN, graui illa Epistola, qua Augusto nunciat, imperatum a Leone X. quibusdam Principibus, vt comprehensum se, vinctum, Romam mittant, eademque Imperatorem ad propulsandas iniurias Imperatori summo Iudici sibi que illatas, cohortatur, p. 76. de Vita illustri Herois Commentarii, v. c. BURCKHARDI.

III.

Maiorem Anno 1521. eidem Leoni X. terrorem iniecit Carolus, quum Friderici Saxonum Electoris Sapientis ac Pii consilio * Lutherum Vormatiam ad cognoscendam plenis Comitibus eorum se Ordinibusque Imperii ac defendendam causam solemniter euocaret. Tum enim summa Aulae Romanae Legatique Papalis Hieronymi Alexandri ArchiEpiscopi Brundusini cum indignatione, ** si non verbis, certe rebus factisque, declarauit: se Iudicem, vna cum Imperii Ordinibus esse Causae Ecclesiasticae Viri-que ordinis sacri; Se a Leone X. hoc in negotio acta vsque huc nulla atque irrita habere *** duplicemque illam Iurisdictionem callide excogitatam, ac potestati summae aduersam, vel non agnoscere amplius, vel de disturbando Foro Ecclesiastico prudentissime cogitare. Quod postremum, quamuis euentus plene haut probauerit, constat tamen exinde, quanto animo Carolus nisi postea Pontifici pactis constrictus, Smalkaldicique Federis Principum odio subigendaeque Germaniae studio inflammatus fuisset, tuendae dignitatis augustae ampliores Vindicias conceperit.

* Excitauerat iam Maximilianum I. Imp. laudatissimus Princeps, per DEGENHARDVM PFEFFINGERVM, nobilem Banarum, Consiliarium & Cubicularium fidissimum, vt Romam scriberet, quamque in hoc Religio-

nis

nis negotio auctoritatem interponeret, vti ex Mandato Principis comprobatur ill. *SECKENDORFIUS Comment. de Lutheranisimo L. I. Sect. 20. §. XXI. p. 53.* idem vero & nepoti suafisse Fridericum, 10. *SLEIDANVS sub init. Lib. III. Commentariorum*, testatur:

*** Qui vehementissime laborabat, vt saltim hac vice in re auctoritati Principis sui, Episcopi, adeo aduersa, diuenterer animus Caesaris ad recuperandum auitum ius, a Friderico Electore, prudentioribusque ministris excitatum. Vociferabatur Caesarem Ordinesque non esse *Competentes Iudices*, eos laborare *communi ignorantia*, stupidos ideo planeque ineptos ad cognoscendam causam Ecclesiasticam, quae coram Pontifice disceptata iam ac finita esset. Tacent plerique ex Scriptoribus Pontificiis hos terrores, aperit tamen eosdem *SEFORTIAS PALLAVICINVS Historia Concilii Tridentini*, (Edit. Colonienf. 1717. fol.) *Parte Prima, cap. XXVI. §. 3. p. 41.* vbi postquam de consiliis Friderici Sapientis, metuque Aleandri ob personam Lutheri exposuisset, ex Actis Vormatiae hac in causa gestis, inque Varicano Romae adseruatis, addit: *Quam ob rem sedulo contestatus est apud Caesaris ministros, non esse in controuersiam adducendum id, quod a Romano Pontifice SUPREMO IUDICE in rebus Religionis, sancitum fuerat, praeterquam quod NON ESSET IN POTESTATE ILLIUS CONVENTVS, VIPOTE PROFANA (h. e. Laicorum, stupidorum in controuersis de Fide) HUIUSMODI CAUSSIS PRAESESSE.* Et §. V. *Vrgebat Aleander, haeticum manifestum a Romano Pontifice iam damnatum, neququam audiendum.* Alioque loco: *Periculosum vel ineptum esse causam istam sollemniter disputandam ad conuentum hunc trahi; qui communi laboraret ignorantia.* Angebat Aleandrum, Caesarem Ordinesque, depulsa iam superstitionis caligine, de suo officio, circaque *Sacra summa potestate*, rectius iam edoctos, melius quam vellet Curia Romana, in ignorantia Laicorum firmum dominationis fulcrum ponens, sapere.

*** Id sane colligas, ex Formula Citationis & Literarum Salui Conductus Caesaris, manu Alberti Cardinalis Moguntini, Archicancellarii, signatarum, Luthero per facialem Casparem Sturmium, transmissa *Tom. I. Ionenf. Germ. p. 433. b.* vbi Augustus Lutherum benigne & honorifice compellat: *Den Ersamen unsern LIEBEN ANDECHTIGEN Doctör Martin Luthern, Augstiner-Ordens.* Quodsi enim fulmina Leonis X. quibus percussit Lutherum, curasset Augustus, certe ei talem haut detulisset honorem, quem e Pontificiorum sententia certum sit hominem diris Papalibus devotum, omni priuari dignatione, adeoque reddi detestabilem, vt si quilibet aliquam habeant cum eodem communionem, statim eandem poenam incurrant, creditumque sit tenebrosis temporibus, vel bestias eiusmodi infelices animas fugere ac formidare.

IV.

Hinc Pontificis fraudibus permotus, *de Iure suo in Italiam omnem*, aduersus Episcopi machinas tuendo, animum adiecit. Enimvero Clemens VII. gente Mediceus* ob Caesaris felicitatem & potentiam summe anxius, cum Francisco Sfortia Mediolanensium Duce, Cliente Augusti, Venetisque coniurat, postea vero aperte cum iisdem & Francisco I. Galliarum Rege die XVII. Maii 1526. solemne Fedus pangit, quod Clementinum ab auctore, sacrum ad decipiendos incautos dictum, ad eiciendum ex Italia Caesarem,** legitimum eius Dominum, vnice comparatum fuit. Qua perfidia concitatus Caesar non calamo*** solum, sed armis dignitatem suam tuebatur, aboliataque apud Hispanos, quod arduum in gente superstitioni obnoxia opus, exacerbatiq; Caesaris animi documentum, Pontificis auctoritate,**** per Legatos ita rem in Italia gessit, vt Roma in conspectu Pontificis bis expugnata misereque vastata, ipse Clemens captiuus, duras Victoris leges accipere, decretum eius expectare, Caesaremque Italiae Dominum ferre cogeretur.

* PETRVS MARTYR dum Epist. DCCXCII. p. 467. ad Marchionem Montediaris de Electione ipsius animique dotibus nunciat, scribit: *turbationum speramus egregium, ex Medice medicum futurum.* Quas tamen commovit acrius inque societatem adgrediendi Caesaris alios adscinit.

** MARTINVS BELLAIVS, Langaeus, Eques Torquatus, horum consiliorum probe conscius *Commentarior. L. III. p. 83.* Conditiones huius Federis ita refert: *Vt Italia in libertatem exteris omnibus expulsis* (quod ad Carolum Imp. legitimum Dominum cumprimis pertinebat,) *vindicaretur, Sfortia Ducatum Mediolanensem certis quibusdam conditionibus reciperet; sic tamen vt Caesari, si liberet, ingrediendi illuc* (forfitan ad Coronationem Romanam Imperatoriae dignitati noxiam) *potestas fieret.*

*** Scriptis Granatae d. 17. Sept. & d. 18. Eiusd. Mensis An. 1526 duabus Apologeticis Epistolis. Quarum priori prolixè magnaue grauitate contra Criminationes, a Clemente in Litteris Romae d. 23. Iunii 1526. datis, & a Reusnero *Historia Frundsbergiorum fol. m. 76.* germanice conseruatis, factas, se defendit, Iraque Augustorum in Italiam amplissime asserit. Extant apud GOLDASTVM *Tomo Vno Constit. p. 479. seqq.* Earum summa capita neruose IO. SLEIDANVS *Commentariis Lib. VI. inferuit, Caesarem p. 153.* scribentem inducens: *eo spectasti* (Clemens) *quem admodum non solum Italia tota me depelleres, verum etiam ab Imperii dignitate deiiceres.* Inde se Augustum sui Iuris in Italiam, Principesque Italiae,

Italiae; Vafallos vindicem monstrat PRINCIPATVM MEDIO-
 LANENSEM non vna de caussa mihi possum vindicare, sed tamen Italiae quie-
 tis caussa Sfortiae possessionem eius permisi. Paucis interiectis: Cui au-
 tem in arce Mediolani circumfideretur Sfortia caussa fuit quod tecum inito
 federe, Laesae maiestatis crimen perpetrasset, quod patefacta coniuratione
 nec arcem Cremonae, neque Mediolani meis praesidiis reddere, neque se pur-
 gare de criminibus, aut cognitioni sistere vellet. Tuum erat postularum,
 ut prosus ei condonarem omnia; sed id neque potui, neque certe debui, ne
 pessimo exemplo BENEFICIARIS in Patronos delinquendi fenestram
 aperirem. Si milites mei commeatum (Fodri exactio ex antiquo Caesarum
 iure) & reliqua necessaria sumpserunt a PARMENSIBVS & PLACENTI-
 NIS, mirum id videri non debet; quoniam vrbes illae sunt ditionis Medio-
 lanensis, & minime omnium ad Ecclesiam Romanam pertinent. Leges non-
 nullae per Hispaniam latae, solum eo spectant, ne IVRA PATRONATVS,
 quae mihi Pontifex Adrianus concessit, Romae supprimantur. Idem gra-
 vissimus Vir p. 154. neriium Epistolae Carolinae ad Purpuratos scriptae
 exhibet, qua Augustus merita sua in sedem Romanam commemorat,
 infimul tamen Ius suum tunc, scribens: *Quam ipse Romanam Ecclesiam
 complectatur: documento esse PARMAM atque PLACENTIAM, quas
 vrbes licet Imperii sint ditionis, & ab eo nuper auulsae, restituerit Eccle-
 siae, cum tamen Iure non teneretur.* Hinc & postero tempore Ius suum
 rite in eas Vrbes seruauit.

*** THUANVS L. I. p. 17.

V.

Eodem tempore Carolus, Neapolitani Regni Libertatem
 a Pontificibus conculcatam, magna ex parte, auspicio vindicauit.
 Huius etenim antiquissimis temporibus & Seculo cumprimis XII.
 supremum dominium; Pontifices tanquam constituti a Seruatore
 Regnorum Prouinciatarumque Dispensatores, vel ob concessum illius
 Prouinciae possessoribus Regalem titulum, aliasque futes ratio-
 nes quaesuerunt.* Medio postea tempore, pro arbitrio & libidine
 creptum iniuria Conradino,** quem ob genus Vindiciasque Iuris
 Imperatorii exosum habebant, Carolo Andegauenfi, lege clientelari,
 eaque, neu Romanorum Imperator fieret ipse successoresque
 eius, tributo adhaec, quadraginta octo millium numum aureorum,
 & asturconis albi imposto, concesserunt.*** Aurum equidem
 stipendiarium Ferdinando Catholico Hispaniarum Regi felicissimo,
 saluis ceteris, remisit Iulius II. nepoti tamen Carolo nostro ea con-
 ditione quae ad Imperium repudiandum spectabat a Leone X. solu-

to, septem millia nummum aureorum denuo imperabantur. Carolus autem, qui iam adsumta primum absque Pontificis concessione augusta dignitate declarauerat, se Pontificis in regna sua principatusque dominium paruiducere, *** vsus hac occasionis oportunitate sub initium Anni 1527. pactis per Lanoum Neapolitis Proregem cum Clemente VII. induciis, inter alia Ius Regni Neapolitani liberum postulabat, ***** quod & capta secunda vice Roma, redactoque in custodiam Pontifice iterum petiit, ***** tandemque Barcinone Pace 1529. sancita, rite obtinuit. †

* Argumenta Pontificum supremum sibi regni dominium deposcentium infirma, ad fidem antiquorum Scriptorum belle perstrinxit, IOSEPHVS RIPAMONTIVS, Canonicus Scalensis & Chronista Urbis Mediolani, Historiarum a Philippo II. regnante. *Lib. IV.* Postquam enim Paullum IV. inter & Philippum II. Hispaniarum Regem, de hoc Regno contentiones prudenter indicasset; argumenta eorum qui Ius Regis Catholici contra Pontificem defendebant, neruose refert, interque ea modum adquisiti a Pontificibus summi in Neapolim iuris aperit: p. 1162. *D. Thesauri Antiquitatum & Historiarum Italiae Grauciani, Tomo II. Parte Posteriore.* Dicebatur inquit, contra, nihil aliud esse Neapolitanum Regnum, quam Graecorum Imperatorum iniuriam, & adulterini Pontificatus (Anacletus enim Pseudo-Papa Rogerio Duci Apuliae Regnum quod ipsius non erat concesserat) mercedem. Rugerium, Siciliae Comitem inuasisse terras eas. Anacletum oppositum Innocentio II. Pontificem, ut improbi conatus adiutorem haberet, & usurpationem eam firmasse Diplomate, cuius professio tam bona auctoritas quam etiam Pontifex ipse non verus. Tueri usurpatum ab Anacleto Pseudo-Pontifice ius pergens ipsius aemulus Innocentius II. Lotharium Imp. Saxonem, qui Rogerium fugauerat, bellique iure occuparat regnum, habuit aduersum. Dum enim Reginaldo Prouincia sub Ducatus nomine tribueretur, atque ritu veteri inuestiendus ille esset, orta inter eos controuersia, utroque Ducatum sui Iuris adfirmante ea lis ita tandem decisa, ut in dando Duci vexillo, utriusque manus adhererent. Adhibe OTTONEM FRISINGENSEM *Lib. VII. Chronici, c. XX.* meique PATRONI *Syntagma Hist. Germ. Diss. XVI. §. XXVI. XXXVII. p. 497. seq.* Haec firmamenta Iuris Pontificii in Regnum Neapolitanum, callide postea conseruata.

** MATTHAEVVS PARIS *ad a. 1260. p. 848.* RIPAMONTIVS *l. c. p. 1162. D.*

*** RIPAMONTIVS loco adducto.

**** *Supra §. 2.*

***** PONTIVS HEYTERVE, Praepositus Arnhemensis, *Reyrum Austriae. L. I. Cap. VII. p. 220. (Edit. Louanens. fol.)*

***** IDEM

***** IDEM l. exc. p. 221.

† Ipsas quidem Pacis Federisque Barciñonenfis tabulas, adhibita licet omni investigatione reperire non potui; refert tamen earundem quod ad Ius Regni Neapolitani Augusto nostro concessum, sententiam, omnium optime IOSEPHVS RIPAMONTIVS c. l. qui p. 1162. C. Neapolitani Regni varietates, & versatos in ea prouincia dominatus; iurisque Pontificii in eadem mutationes concinne silit, ad tempora demum Philippi, Caroli nostri parentis progressus, quae Pace Barciñonenfi Augusto sui Iuris Vindicti concessa tandem subnequit paginamque 1163. C. scribit: *Mancabant adhuc reliquiae veteris tributi septem millia nummum aureorum, & asturco, testandi causis, Regnum illud esse Apostolicae sedis munus. REMISSA SVNT a Clemente VII. Carolo V. Caesari, cum ille REDIMERET necessitatem & PERICVLA, quae laceffuerat. Seruauit tamen Austriacus, ut offerret Apostolicae Sedi quorundam eam pecuniam, idque inmentum, immutato tantum titulo, ut quod dicebatur antea tributum sine sceligal, id OFFERRI donarique diceretur.* ODORICVS equidem RAYNALDVS *Annalibus Ecclesiast. ad an. 1529. n. 60. 61.* magna cura praecipuas federis leges, easdemque Pontifici proficuas recenset, de Neapolitana vero causa plane silet, in iniuriis aduersus maximum Principem euomendis satis copiosus.

VI.

Qua in Pace Clementi VII. ad incitas fere redactio commo-
dissima quidem, magnum tamen Augusti Iuris in *Territorium Pa-*
pale integrum, sub ridiculo Patrimonii Petri nomine inuiolabile
creditum, Vindicem egit Carolus V. Iuris enim in illas terras, Vr-
bemque Romam Supremi, per Ottonis M. Saxonis pacta Augustis
omnibus adquisisti, perque Successores & Henricum II. cum primis *
seruati probe conficius; dum Clementi VII. Ceruiae, Rauennae,
Mutinae, Rhegii ac Ruberciae vrbium terrarumque *utile dominium*
restituere, expressis verbis, aperte declarauit; se conferuare *Ius*
Supremum ** sibi atque successoribus, nullamque agnoscere Do-
nationem praeterquam in terris a Pipino donatis, *ut illis alicuius*
dominii, quae tamen in possessionibus Mathildianis, nullum plane
locum habeat, quas nec Mathilda beneficiaria Imperii, nec Impe-
ratores ipsi sine Principum consensu donare, vel concedere po-
tuerint.

* Ipsum HENRICVM II. Sanctum quidem & Monachorum Patrem ob pro-
fusionem in Clerum nuncupatum, *Diplomate d. a. 1024.* bona & iura
Ecclesiae Romanae confirmantem, audire iuuat, ubi quale ius Pontifices

in Patrimonio Petrino habeant, qualeque tandem agnoscant Impm. apertissime declaratur. Extat illud sub Constitutionis de Regalibus Beato Petro concessis, nomiae apud GOLDASTVM Tomo I. Confit. Imperial. vbi p. 43. ita loquitur Henricus: De supradictis vero provinciis, Urbibus, ciuitatibus, oppidis, castris, viculis, ac patrimoniis, nec non & pensionibus atque censibus, sed potius omnia quae superius leguntur, id est provinciae, ciuitates, Vrbes, castella, oppida, terrae, patrimonia, atque insulae, censusque, & pensiones, ad partem Ecclesiae Beati Petri Apostoli, atque Pontificum in sacratissima illius sede residentium, nos in quantum possumus, defensores esse tenemur, ad hoc vt eam illi (Pontifices) ditionem AD VTENDVM ATQVE DISTO-
NENDVM valeant obtinere, SALVA IN OMNIBVS POTESTATE NOSTRA P-
STERORVMQVE NOSTRORVM.

** Ita PONTVS HEVTERVS ex tabulis Pacis, *Rerum Austriacar. Lib. IX. c. 111. p. 233. Vt Apostolicae Sedis, (Vtile Dominium beneficio Caesarum habenti) SINE FRAVDE IMPERII (BELGARIVS addit. p. 625. Germanici) restitatur Ceruia, Rauenna, Mutina, Rhegium, ac Rubercia, Caesar operam dato. Idem & exteri Scriptores confirmant; interque hos principes, FRANCISCVS GVLCCIARDINVS Lib. XIX. p. 906. & FR. BELGARIVS Lib. XX. p. 625. qui quidem addunt: Pontificem etiam in tabulis caussis: ne quid de Romani Pontificatus iure decedat, ex qua tamen cautionis formula id saltem colligas, Pontificem, in mala causa aperte licet versantem aegre tulisse Vindicias Iuris Supremi, quod tamen renitente frustra Pontifice, Augusti obtinuerunt, vti quidem exemplis Mutinae & Rhegii Ducatus constat, quae Feuda Imperii indubia, in hac Clementi VII. restituendorum serie etiam continentur.*

VII.

Nec minus audium retinendi sui in Regnum Italiae Iuris contra Pontificis machinas se demonstrauit, quum siue gloriae cupiditate, siue exemplo maiorum perductus Coronam Romanam An. 1530. die XXIV. Februarii e manibus Clementis VII. Bononiae acciperet. Licet enim ad peruersam antecedentium Imperatorum consuetudinem Pontifici inauguranti officia omnia se Episcopi Domino indigna sane, renuente etiam quaedam ipso Clemente, praestaret; in rebus tamen ad Italiae Dominium Maiestatemque Imperii pertinentibus, ne transuersum quidem vnguem a virtute sua discessit. Cum enim pontificiae ditionis fines intranti, tres Legati, sacramenti formulam ex Caerimoniariarum libris petitam porrigerent, in cuius verba iurando, se nunquam Pontificiae libertati (extendendae in Italia & ultra potestatis) vim allaturum, promitteret;

Tum

Tum sui Iuris Caesar apposte memor, ita, etsi non ad mentem Pontificis iuravit, ut se de iure suo nihil decessurum testaretur. *Placentiam* siquidem & *Parmam* vrbes, tanquam Mediolanensi imperio antiquitus attributas, quoniam id Imperatorum beneficium semper fuisset, non obscuro nec intermisso iure repetere videbatur. *

* In his Iuris Imperatorii Vindiciis exprimendis, vtor stilo PAVLLI IOVII Episcopi Nucetini *Lib. Hist. XXVII. p. 213.* Cuius fidem dubiam alias atque fluxam satis confirmat IOANNES SLEIDANVS gravis & locuples testis, qui *Commentariorum Lib. VII. p. 182.* Caesaris Responsum Legatis iusiurandum postulantibus datum, adducit: *Ille sic respondit, vestis daret, se nihil velle sui Iuris immitttere, Parmam atque Placentiam tacite designans, Mediolani ditionis vrbes, quas tum Ecclesia Romana possidebat.*

VIII. Locos equidem rerumque ordo iam monet, ut de *Iure Imperii in Ducatum Parmensem & Placentinum* a Carolo nostro magna constantia vindicato explicatius paullo exponam, cuius supremum ius contra Leonem XI. Clementem VII. & Paullum III. non servavit solum, sed de recuperando *relii Dominio* oblata larga compensatione laboravit. Verum cum Augusti Imp. sui in has Vrbes fortiores magisque instructos propugnatores habuerint, ad eos provoco, * vota tantum pro fortunato consiliorum ab Augustissimo

CAROLO VII in *Parmensi-Causa*, agitatorum, euentu, nuncupo certaque subnixus spe confido, Eundem in vindicandis plene Italiae Iuribus Carolo V. fore feliciorum.

* Interque hos praecipue ad Excellentissimi Viri BERNARDI GOTHELI Patroni mei, *Dissertationem Aufpicalem de Iure Imperii in Ducatum Parmensem & Placentinum*: Syntagmati Iuris Publici praemissam. Qua Ducatus huius Statum ac Dominos ab antiquissimis temporibus repetit Imperique Iura facta per omnia secula digressione fo-

IX. Quas rudi stilo indicavi Vindicias Iuris Imperatorii adversus Episcopum Romanum a Carolo V. factas, ad Imperium Civile potissimum pertinebant: illae certe quas in recuperanda summa circa Sacra potestate instituit, acerpites longeque gravioris exituerunt. Eruntvero cum turbata ob religionis dissidia Germaniam ad pa-

cem & concordiam reuocare summa contentione allaboraret laudatissimus Princeps, in ipsa negotiorum tractatione cognoscebat, nihil magis pacandae Germaniae officere ac obstare, quam creptam Imperatori Statibusque excellentissimam summae potestatis portionem, quae circa *Sacra* versatur; videbat adhaec eam in eorum manibus esse quorum artes vnice eo tendunt, vt in confusione & turba sub Sacerdotii specie Imperatori, Regibus, Principibus quae istis reliqua sunt Imperii Ciuilibus Iura eripiant. Hae igitur necessitate Carolique M. sacram ac ciuilem potestatem grauius & ceu par est exercentis exemplo, a primordio imperii ad ea tempora quibus se principatu abdicauit, vocatis in societatem ex Legibus ac longa consuetudine Imperii Statibus, opportunissimo tempore quo de purganda in Germania doctrina agebatur *Augusta circa Sacra Iura*, dedita veluti opera vindicauit. Quos Caesaris labores quum IOANNES SCHILTERVS ex Actis Comitiorum ac Imperii legibus, temporum eorum scriptoribus fide dignis, eruditiorumque virorum epistolis magna industria exposuerit, mei memor instituti, capita harum Vindiciarum optimum hunc Ducem ad annorum seriem securus, additis hinc inde grauissimis quibusdam testimonis, referam.

Sub ipsis Imperii auspiciis Anno 1520. dum Lutherum Vortmatiam euocaret, *Judicem in Causa* egit *Ecclesiastica*. * Anno 1522. summus veluti Ecclesiae Germanicae contra vim & tyrannidem Romanae, Aduocatus & Defensor, Abusum per Grauiamina Nationis Germanicae sub Maximiliano I. designatorum, in Comitibus eius anni Norimbergensibus iterum oblatozum abrogationem, literis quidem comiter scriptis, animum tamen Caesaris satis declarantibus, postulauit. ** Dum grauissimas Anno 1526. cum Clemente VII. haberet concertationes, dato Granatae ad Senatum Cardinalium Mandato, vt negante seu differente Pontifice Generalis Concilii Indictionem, ipsi indicent, pro sua auctoritate poscit, grauiusque denunciat, se ni morem gerant prouisurum, ne Respublica Christiana aliquid detrimenti capiat. *** Quod tuendae Maiestatis circa *Sacra* studium Ferdinandus I. frater, Imperii tum Vicarius

Sta-

Statusque Comitii Spirae 1526. habitus, suffragiis suis confirma-
runt, ac Imperatori, nulla pontificiae auctoritatis facta mentione
celebrandi Concilii potestatem tribuerunt. **** In Comitii Au-
gustanis Anni 1530. Confessores nostros, magna Pontificis eius-
que legatorum indignatione audiuit ***** faustaque *Iuris decer-
nendi in caussis fidei controuersis*, stratum accedente consensu le-
gitimoque tractandi modo obseruato, auspicia coepit. Eodem
anno ipso Comitiorum Recessu ***** accedentibus Statibus arti-
culos fidei controuersos diiudicandi normam nonnisi SS. Scriptu-
ram adgnouit. Quae ingenua optimi Principis sententia quam
accepta fuerit Episcopo Iudicem fidei iniuria agenti, perfacile patet;
cui repetitae Caesaris de conuocando Concilio & reformanda
Curia Romana compellationes per erant molestae. †

* *Supra s. III.*

** Seruauit eas, GOLDASTVS *Tomo Vno Constit. Imper. p. 447.* Extant
Grauamina in Comitii Noribergensibus proposita apud GOLDASTVM
excitato Volumine p. 456. seqq. & SCHILTERVM p. 859. seqq.

*** Digna omnino Augusti sunt verba, quae adponantur, quum iisdem ad
Imperatoris officium prouocet, quod eo tendat ut *Ecclesiis Pax & tran-
quillitas reddatur, sub finem Mandati ad Purpuratos, quod extat apud
GOLDASTVM Tomo Vno Constit. Imp. p. 501. ait: Si vero Reueren-
dissimae Paternitates vestrae, acquissima huiusmodi postulata nostra concede-
re negauerint, eorumue executionem plusquam decet, ac dignitatis nostrae
ratio exposulat, dispulerint, nos pro nostra erga Deum gratitudine, PROQUE
DIGNITATE NOSTRA IMPERIALI, qua eius gratuita benignitate fungimur,
quibus licebit remissius, ita in his pro virili prouidere curabimus, ut nec
Christi gloriae nec iustitiae nostrae, nec Christianae Republicae saluti, paci,
& tranquillitati quouis modo defuisse videamur.* Sub Mandati vero for-
ma ad Purpuratos, has litteras exaratas fuisse patet ex subscriptione
earundem, dum nomen Caroli non adpositum adparet, uti quidem fieri
assolet quando ad iuri Imperatorio non subiectos scribit, sed voces:
To el Rey, tantum subiectae, quod tum demum obseruatur, quando ad
subditos litteras mittit Hispaniae Rex. Conf. DOMINICVS BAYDIVS
de Inducis Belli Belgici Lib. 1. p. 27.

**** *Recessus Imperii de a. 1526. s. 1. & 4. SCHILTER de L. E. G. Lib. VII.
c. IV. s. 11. p. 944.*

***** Quam male habuerit ea res Pontificis, iustis documentis demonstrat
illustri Vir SECKENDORFFVS *Comment. de Lutheranisimo L. II. Sect. 29.
s. LXVI. p. 171.* pugnacissimos ex aduersariis Lutheri, a Campegio Pur-
puratos

purato Pontificis Legato, nuntiisque Pimpinello & Petro Paulo Vergerio, instigatos, id egisse, vt aut plane non audirentur Protestantes, aut eorum dogmata, iam a Pontifice Leone X. damnata simpliciter rejicerentur. Agerrime enim permittebant insitui in Imperatoris Principumque consensu disceptationem causae Ecclesiasticae, quod ex adductis iamiam constat, cum Augustus Lutherum audiret. Post plures dein annos Pius V. cum Maximiliani II. Vindicias disturbare conaretur, per Commendonum purpuratum, haec Caesaris consilia ingratiſſima Romanae Curiae extitisse declarauit apud THUANVM Lib. XXXIX. p. 272. in eo perniciose peccasse Carolum V. qui dum se negotiis sacris immiscet, Confessionem Augustanam a Philippo Melanchthone conscriptam in Comitibus proponi passus esset, & alio postea remedio (Constitutione Interimistica) auctoritate Caesarea intempestiue usus, dum ita religioni consultum putat, religionem in discrimen reuocauerit.

***** S. I. SCHILTER de L. E. G. L. VII. c. IV. §. XIII. p. 957.

† Compara omnino SCHILTERVM de L. E. G. L. VII. c. IV. §. XVII. p. 959. & p. 960. vbi Ius Augusti circa Sacra aduersus Sophismata Pallaucini egregie defendit.

XI.

Comitiis dein, quae Ratisbonae 1532. agebantur Pontificis ministris vehementissime obnitentibus, primam emendatae Religionis Pacem, Suinfurti ac Norimbergae tractatam ac sancitam, perque Transactionem Cadauienſem Anno 1534. nec minus Francofurti ad Moenum 1539. confirmatam, dando, grauissimum se Iuris circa Sacra Vindicem ostendit. Succrescebat enim sensim in animo Caesaris, auersio Pontificis, & recuperandorum Iurium studium, ipsumque Pontificem magis terrebant Imperatoris, quam quidem Euangelicorum consilia. In primis Episcopus tota mente contremuit, quum Carolus Causam Religionis per *Conuentum Nationalem* atque *Colloquium* ab an. 1539. tractandam & perficiendam susceperet, ** Laicosque quod maximum, doctos, prudentia Christiana & Theologica instructos, quibus diuini Spiritus dona nunquam denegata sunt, ad iudicium controuersiarum fideimitteret, *** quod in *Colloquio Hagenoensi* an. 1549. **** *Vormatiensi*, ***** *Conuentu* cum primis *Nationali Ratisbonensi* de a. 1541. ***** fecit, & dum ipsi Germaniae Episcopi a Pontifice concitati, hoc Iuris Caesarei Principumque circa Concilia & Sacra exercitium aegre ferrent, graues ac constantes Defensores, habuit. † Et licet

Paul.

Paulus III. vindictis Caroli perturbatus, ut seruaret sibi Ius Concilii indicendi, Synodum Tridenti congregandam a. 1542. denunciaret, annoque 1544. iterum indiceret; eodem tamen anno Carolus Iuris sui retinens, Comitibus Spirae celebratis Religionis negotium a Concilio ad Comitatu reuocauit, atque omisso plane Pontificis consensu Statibus, libertatem Formulam reformandae fidei conficiendi tribuit; * Possessionem Bonorum Ecclesiasticorum Interdicto vt possidetis concessit, ** Iurisiurandi per Sanctos verba in S. Euangelii mutandi facultatem iisdem dedit, *** modum procedendi in Concilio Pontificio plane aduersam, fremente Pontifice, constituit, **** Plenitudinemque Potestatis suae circa Sacra, consensu Statuum accedente, mirifice confirmauit, ***** atque sub ipsis Tridentini Concilii primordiis a. 1545. Colloquium Rarisbonense celebrauit, quod suis Statuumque auspiciis rem Religionis cognosceret. *****

* SCHILTERVS de L. E. G. L. VII. c. VI. §. I. p. 964. Qui ad fidem Actuum eius temporis de Caroli consiliis ita pronunciat: *reputabat vetus Pontificum Rom. institutum Germanos inter sese committere, quo eos & in primis IMPERATOREM imbecilliores haberent. Ideo pergens in Vindictis summum Pontificibus terrorem incutebat. Adde eundem exc. Libro. §. III. p. 966. Cap. VI. §. I. p. 976.*

** Qua de Caesaris pro tuendo suo Iure mente PHILIPPVS MELANCTHON *Epistola ad Lutherum Alstediae 1539. scripta, inter Selectiores Epistolas ab Atauo meo materno Caspare Peucero editas, fol. 268. Caesareus Orator ait, CAESAREM etiam DISSENTIENTE PONTIFICE tamen comprobaturum esse vera iudicia Germanorum (de Religione) si inter eos conueniri poterit.*

*** Immortalis memoriae Vir FRIDERICVS HORTLEDER victuri sui Operis L. I. c. XXXII. confirmauit Instrumentum Pacis Religiosae Francofurtensis d. a. 1539. cuius §. 10. p. 122. *Laici ad cognoscendas fidei causas vna cum Theologis admittuntur. Add. IVSTVS HENNINGVS BOEHMERVS Iuris Ecclesiastici Protestantium Tom. I. L. I. Tit. I. §. XVII. XVIII. p. 35. Tit. XXVIII. §. XXXIII. XXXIV. p. 632. 633.*

**** SCHILTER de L. E. G. L. VII. c. VI. §. IV. p. 983.

***** SCHILTER exc. I. p. 984.

***** SCHILTER §. P. VI. p. 984. §. 299.

† In primis MARTINVM BYCERVM, *Admonitione Concionatorum Protestantium, ad Legatum Pontificium (Contarenum) de eo quod ad Ordines Imperii*

- perit scripsisset, non licere in Synodo Nationali determinare controversias fidei & Pontificem esse Caput Ecclesiae & Conciliorum ap. GOLDASTYM *Constit. Imp. Tom. II. p. 230.* Addatur SCHILTER c.l. §. XL. p. 990. *seq.*
- * SCHILTER L. VII. c. VII. §. III. p. 997.
- ** SCHILTER §. IV. p. 997.
- *** SCHILTER *ibid.*
- **** SCHILTER §. IV. p. 1000. *seq.*
- ***** SCHILTER §. IV. p. 998.
- ***** IDEM §. VI. p. 1002.

XII.

Licet autem Imperator exorto mox Bello Germanico Pontifici federe amicitiaeque coniungeretur * eodem tamen magna felicitate celeriter confecto ad Vindicias Iuris circa Sacra Conciliumque praesertim rediit, fortiter excellenterque Conciliabulum Bononiense Protestatione ** & auctoritate sua disturbavit. Postea recepto quidem Tridentino Concilio, in ipso tamen Imperii Recessu *** modum & normam tractandi causam controversam praescripsit, Pontificio longe rectiorem, quem quidem quavis non adhibuerint congregati Patres a nutu Pontificis dependentes, constat tamen exinde quem animum in tuenda potestate sacra habuerit Carolus. Maiorem trepidationem afferebat Pontificiis Augustus, quum a. 1548. **** Declarationem Religionis, vulgo Interim nuncupatam, formaque Legis Imperii propositam, promulgaret ac publica Lege de fide definiret. ***** Formulamque ederet ***** utque Synodi Dioeclesanae ad diem D. Martino sacrum, & Prouinciales ante Quadragesimam peragerentur praeciperet. † Quamuis autem nec Pontificiis, nec Euangelicis Constitutio Interimistica accepta esset, mansit tamen Carolo communibus Statuum suffragiis saluum Sacra ordinandi, ceremoniasque ac ritus superstitiosos in Ecclesia Romana emendandi Ius, illudque Recessu Comitiorum rite comprobatum fuit. †† Recessus Comitiorum Augustanorum anni 1551. Ius Imp. circa Concilium mirifice firmat Bullamque Iulii III. repugnantem plane conficit. ††† Transactio Passauiensis Anni 1552. ac subsequuta Augustae Anni 1555. Religiosa Pax salutaris Germaniae, Colloquio Wormatiensi an. 1557. firmata eiusdemque anni Comitia Ratisbonensia, luculentissima Impe-

Impe-

Imperatorii iuris in decernendis fidei rebus, documenta suppeditant, Carolique nostri contra Pontifices summe ipsi infestos, Vindicicias apertissime loquuntur. ††††

* SCHILTER L. VII. c. X. p. 1005. Excell. Vir B. G. STRUVIUS *Syntagma. re H. G. Diss. XXXII. s. LXX. p. 1332. seqq.*

** Extat Protestatio contra Conciliabulum Bononiense a Paulo III. congregatum apud GOLDASTVM *Tom. Vno. Constit. Imperial. p. 562.* & facta est Bononiae primum, dein Romae per IACOBVM MENDOZAM Legatum Caesareum in conspectu Pontificis. Quae grauius sane scripta Index animi Imperatoris de seruando suo iure prouidi, ubi s. 25. *Voluminis Goldastini p. 565.* animose ore Legati sui pronunciat: dictam translationem seu recessionem fuisse & esse illegitimam, & nullam: atque omnia inde acta, atque secuta, & quae posthac quomodocumque de re qualibet agentur atque sequentur, affectata fuisse, & futuras rixas & contentiones in Ecclesia Dei inducere atque nutrire, ac deinde nullius momenti, nullius effectus, magnam cladem & exitium populo Christiano minari, fidem Catholicam & sacrosanciam religionem in periculum adducere, vniuersalem Ecclesiam Dei scandalizare, decolorare, deformare, eiusque statum & maiestatem peruertere, ac proinde nullius momenti, nullius effectus, nullamque habuisse vim, sed nec habitura vigorem vllum, vllam penitus substantiam, neque eam posse esse auctoritatem assertorum Legatorum Sanctitatis Vestrae & eorum Episcoporum, qui Bononiae sunt, Sanctitati Vestrae maiori ex parte obnoxiorum atque ab illius nutu omnino pendentium, si in religionis & morum reformationis causa, tanti momenti negotio, vniuersae Reipublicae Christianae, eique Praevinciae praesertim cuius mores & instituta parum eis nota, legem praescribant. s. 26. Praeterea protestor & denuncio Sanctitatis Vestrae repositionem illegitimam, praesenti negotio & necessitati ineptam & inconuenientem, suo & signentis plenam, ac prorsus delusoriam fuisse & esse, nulloque iure, nullaque ratione subsistere. Post alia vero grauissima verba, Pontifici denunciat s. 28. Protestor similiter, Carolum Romanorum Imperatorem semper Augustum, defectu culpa & negligentia Sanctitatis Vestrae, Ecclesiae procellis & tempestatibus, quas metuit ex hoc fallo, videtque impendere, totis suis viribus obuiam iurum, eiusque protectionem & tutelam omni studio suscepturum, totumque id, quod VII. IVRIS, MVNERIS, OFFICII ET DIGNITATIS EST, QVO IMPERATOR EST, QVO REX EST, quatenus ius patitur, & legibus sanctorumque Patrum institutis, & orbis eo consensu decretum atque obseruatum est, ex nunc non omisserum. En Carolum accerrimum summi iuris circa Concilia & Sacra Vindicem!

*** Adhibe omnino Recellum Imperii Augustanum d. a. 1548. s. 6.

**** Confer. Excell. PATRONI *Syntagma Hist. Germ. Diss. XXXII. s. LXXIX. p. 1350. seqq.*

***** PETRVS SVAVIS *f. P. Sarpius* ingenuus testis, ita de hoc negotio exponit,

F

ponit,

ponit, p. 325. (Edit. Francof. d. a. 1621.) *Vnam & communem vocem fuisse Curialium omnium, agi nunc de SYMMA RERV. iam conuulsa esse Ecclesiae fundamenta, hic vires omnes colligendas, Principes omnes exsuscitandos, ad omnium Nationum Episcopos, Nuncios quaque Versum mittendos, ut principio huic obissent, unde sine dubio securura esset, ECCLESIAE ROMANAE, si non EVERSIO (quae ex mente sanctorum Patrum, impossibilis,) saltem maxima, quae fuit unquam, & foedissima deformatio. Ipse Pontifex sagacissimus Senex summe anxius callidissima consilia agitabat, ut hoc consilium Imperatori cederet in perniciem, quae magna cura indicat SARPVS c. l. inprimis: id callide tentandum, ut libri eius doctrina non tam consuta videatur ad partium conciliationem, quam ad frenum Protestantibus iniiciendum. hac enim ratione magnum quidpiam obtineri, nempe, Caesarem non fidei decreta fidelibus (i. e. Pontificis auctoritati adiectis, hoc enim summe sollicitum habebat Pontificem) sed deus & erroribus credere.*

***** Capita huius indicat PETRVS SVAVIS p. 327. & maturo iudicio vir cordatissimus subiungit. *Si Praelati eam soli fabricassent Romanis non fuisset displicitura. Sed ut istiusmodi Reformatio AVCTORITATE CAESAREA stabilietur, id scilicet minus, quam Caesaris in euulgando Interim, factum, tolerandum videbatur: cum Curiae Romanae pronunciatum sit, insiar Principii, secularibus cuiuscumque sine dignitatis, aut sanctimoniae; fas non esse, Clero leges praescribere, in quemcumque etiam optimum finem. Verum tyrannidem istam (ita loquebatur) cui se opponere non poterant, quod reliquum erat, patientia leuiorem reddere conabantur. Ita optimo Caesari, quod sui muneris erat iure vindicanti Tyrannis adscribebatur. Ni fortissimum Caroli animum formidassent Praefules, ea certe remedia comparassent, quibus Ludouicum Pium corruptos Cleri mores emendantem, sed superstitiosum demissique admodum animi Principem, impediuerunt.*

† SVAVIS p. 328. SCHILTER §. VI. p. 1012.

†† SCHILTER L. VII. c. VIII. §. XIII. p. 1020.

††† SCHILTER exc. l. p. 1024.

†††† Adhibe SCHILTERVM de L. E. G. L. VII. c. IX. §. VII. p. 1033. §. X. p. 1034. §. VII. p. 1036. seqq. eiusdemque perelegantem *Commentationem de Pace Religiosa Argentorati 1700. 8.* editam.

XIII.

Praeclarae sunt haec & omni laude dignissimae Caroli V. Vindiciae, ad quarum cumulum accessit demum, quum inscio & inuito Paulo IV. Imperio se abdicaret, illudque in Septem-Virum manus, e quibus acceperat traderet Pontificisq; in Imperium Romano-Germanicum potestatem, fortiter oppugnatam conculcasset.*

* Qua de causa memorabili explicatius sub Ferdinando I.

CA.

CAPVT SECVNDVM

VINDICIAE IURIS IMPERATORII ADVERSVS
EPISCOPOS ROMANOS A FERDI-
NANDO I. FACTAE.

I.

FERDINANDVS I. acceptam a magno fratre, hereditario iure tuendae potestatis gloriam insigniter auxit atque amplificauit. Licet enim vitio Educationis Hispanicae primis iuuentutis regnorumque annis de seruanda Pontificis auctoritate vehementer laboraret, Romanorum tamen Rex factus, negotiis adhibitus, deque dignitate sua rectius edoctus, protegere non solum & defendere, sed repetere etiam Augusta Iura imperterrite coepit.

II.

Augusti siquidem fratris in Imperio Vicarium agens; de emendatae Religionis veritate melius instructus, permulta, *Ius circa Sacra exercendo** cum Ordinibus fecit, quae Pontificem grauissime commouerunt. In ipsis hereditariis Prouinciis, dum peruersum Sacrorum statum cognosceret, eorundem curam egit; atque *Catechismum*, quem suo mandato pii quidem ac docti Theologi concinnauerant, euulgauit; ac simul magistratibus, ne patiantur Ludimagistros publice aut priuatim alium aliquem auditoribus suis praeclegere, edicto praecepit.**

* Refer huc egregia Comitiorum Spirensium d. a. 1526. pro Iuribus Augusti circa Sacra, decreta, prudentia Ferdinandi procurata, Transactionem Passauiensem & ipsam Religionis pacem de quibus *Cap. I. s. X. XII.* exposui. Quae omnia ad nostrum pertinent, summeque exorsum Pontifici reddiderunt.

** Ita vindicem Iuris circa Sacra sistit Ferdinandum PAVLLVS SARPVS *Hist. Conc. Trident. p. 435.* qui simul Pontificis de Iure hoc recepto, iudicium candide aperit: *At Romae ea res haud prorsus auribus accepta, SE PRINCEPS SECVLARIS librorum componendorum, aut auctoritate sua munendorum in re religioſa, & in eo ipſo praesertim genere potestatem sibi ſumat, neque aut Pontificis approbationem requirat, aut Episcoporum eius prouinciae nomine emitat; id vero periculo assine putabatur: quasi secularis ad cognitionis esset, quam populus religionem tenens, quamque auerſari debeat.*

F 2

III. Dum

III.

Dum autem Augusti Imperatoris nomen, per Electionis ius ac repetitum in Comitibus Francofurtensibus 1558. Electorum consensum rite tributum susciperet, Paulus IV. qui Regem Regum se dixerat, furis agitatus, vel plane mente captus * Ferdinando liberandi a Potestate Papali Imperii Romano-Germanici ansam dedit. Enimvero cum antiquam, augustae potestati nocentem admodum obseruantiam erga Sedem Romanam testaturus, Martinum Gusmanum ad Pontificem mitteret, deque suscipienda veteri & recepto more Coronatione Romana promitteret; morosus ac superbissimus Senex non modo Legatum Caesaris rececit, sed status in quem Deus Electorumque voluntas Ferdinandum collocauerat, controuersiam mouere ausus, delegatis quibusdam Purpuratis Iudicium ordinauit, ** in quo de Imperio disceptaretur. Qua re nefaria motus Augustus dignum suo fastigio animum ostendit *** ac omisso prudentissimo consilio Coronationis Romanae Actu, quem pro Iure aliquo conferendi Imperatoriam Potestatem habuerant Pontifices, **** sibi ac Successoribus Imperium liberum praestitit, Romanique sua constantia ita perterruit, ut Pius IV. Legatos Ferdinandi nostri absque vlla Pontificis assensione legitimi Imperatoris, honorifice suscipere beneficii loco duceret. *****

* Id quod adfirmare videtur SIGISMVNDVS SELDIVS, Vir summae dignationis, prudentiae ac meritorum, Cancellarii vices apud Ferdinandum I. sustinens, *im Rathschlag von der Kayser und Paebst Gewalt, in LÜNIGII Staats-Consilis p. 255.* vbi varia corruptae mentis indicia enarrat, tandemque subiungit: *Dadurch denn viel Leute Anzeigung nehmen, als ob ihre Heiligkeit, Alters und anderer Zufalle halber, nicht wohl mehr bey der Vernunft noch Sinnen sey.* Quod licet non negauerim, patet tamen ex historia concertationum Impp. inter & Pontifices, dominandi libidinem animos Episcoporum naturaliter recte sentientium peruertisse.

** Adhibe omnino THYANVM memorabilem hanc causam grauisime recitantem, *LXXI. p. 628.* vbi *Num. B.* Quaestiones inserit, purpuratis patribus a Paulo propositas, Augustis summe iniurias; quibus discussis, Patres tanquam Iudices, sententiam pronunciant, quam non sine horrore legas loco excitato. Huius rationes omnes, primo statim adpectu facilissimas solide confutauit SELDIVS supra laudatus, ab Augusto consultus, qui Iura Imperatoria quantum ea tempestate fieri poterat grauius confirmauit, fraudesque Papales detexit. Iunge SCHAR-
DIVM

DIUM de Perfidia Pontificum p. 159. seqq. IOSEPH. RIPAMONTIVS
Historiar. L.V. p. 1185. B. neraose causas repudiati Ferdinandi aperit;
 PAVLLVS VERO SARPVS *Hist. Conc. Trident. Thuano plane consentit.*
 *** THVANVS L.XXI. p. 629. B. *Vbi vero de Pontificis voluntate Ferdinandus
 ex litteris Gusmanni cognouit; CONTINVO rescribit, mandatque, vt nisi post
 TRIBVVM a mandato accepto a Pontifice admittatur, ipse rebus compositis
 Roma discedat, denunciatione ante facta, se quando a Caesare ad Pontificem
 sit legatus, vt ei more maiorum suorum filialem honorem exhibeat, nec tam
 longo tempore, non absque Caesareae Maestatis imminutione, ad mandata
 exequenda admitti poterit, Roma discedere, vt Caesarem de iis quae in hoc
 negotio internenerunt certiozem faciat: QVI MOX RE CVM SEPTEMVIRIS
 DELIBERATA ID FACTVRS SIT, QVOD IMPERIALI DIGNITATI CONVENIRE
 VIDEBITVR. Agnosce Imperatorem de Iure Imperii iam edoctum, Coro-
 nam, & Confirmationem quae Romae sit, irridentem.*
 **** Confer. Excell. PATRONI mei *Synagma Iuris Publici, Diff. VII.
 s. XXXVII. p. 143.*
 ***** THVANVS L.XXI. p. 629. L. XXIII. p. 714.

IV.

Sic & in seruanda quae Imp. circa Concilium reliqua erat
 auctoritate, eademque quando occasio daret amplificanda, indefes-
 sum se praebuit. Indicto enim rursus a Pio IV. An. 1562. Con-
 cilio Tridentino per Oratores suos Dudichiumque cumprimis Tini-
 nientem & Quinquecentensem Praefulem admirabili ingenio & do-
 ctrina virum, grauiter modum tractandi commonstrauit, vtque
 Reformatio Ecclesiae in Capite & Membris, disceptationibus de
 dogmatum controuersis praemitteretur, postulauit * cumque segni-
 ter ageret Pontifex, ac verba factis contraria daret, de stabilienda
 in Concilio sua auctoritate grauisime consultauit, ** tandemque
 scripta ad Pium IV. Epistola & Libertatis Concilii & suorum in eo-
 dem Iurium animosum Defensorem egit. ***

* Memorat haec curate PAVLLVS SARPVS *Hist. Conc. Tridentini Lib. VI.
 p. 542. 572. 576. Lib. VII. p. 637. 660. 667. 692. 722. 729.* Grauisis-
 mus Vir IAC. AVGVSTVS THVANVS *Lib. XXXII. p. 154. b.* magno
 iudicio summam Caputum a Ferdinando pro auctoritate sua postulato-
 rum exhibet, quae legisse cum cura, inuabit, sunt enim plane egregia &
 ita comparata vt iisdem fulcra Papatus conuellantur.

** Idem SARPVS *Lib. VII. p. 755.* XVII. Articulos in Consultationem ad-
 ductos inferuit, interque hos IV. de Potestate Caesaris vacante Sede Roma-
 na & aperto Concilio. VII. de Dissolutione Concilii inconsulto Caesare, agunt.

Quae Caesaris de rebus Pontifici adeo periculosis Consultatio Pium IV. summe anxium reddidit, quod luculentissime patet ex consiliis eam ob causam Romae captis p. 757. relatis, dum multi suaderent ad Imperatorem scribendum Breve obligatorium; Altero Breui & increpandos Confessarios, qui illi ad hanc rem auctores; & Theologos, qui praesentes fuerant, admonendos, ut a censuris absolutionem sibi procurarent. Inde quid cum constituerit Pontifex adicit: Eius (Consultationis) notitiam prouidenter dissimulari posse, ac si publice profiteatur eam sibi immouisse, atque post reprehensionem suam nihilominus continuaretur, in maius se periculum conicere. Igitur misso ad Ferdinandum Cardinale Mantuano, exixe laborauit, ut consultationibus his determinata, oblique disceperentur.

Nerum Literarum Caesaris dedit quem saepe iam consilio excitauit SARRVS l.c. p. 766. idemque ingenue commemorat p. 767. Pontificem ob has Caesaris vindicias vehementer commotum, cui ait videbatur Imperator multo plus sibi sumere, & auctoritatem suam longius extendere, quam recessissent alii Imperatores decessores sui, ipso longe potentiores. Responsum Pontificis ad Caesarem quod subiungit, omnem Imperatori in Concilio auctoritatem adimit, sed argumentis eius modi quibus omnis historia & antiquitas contradicit.

V.

Decus adhaec Imperii auctoritatemque in Comitibus Germaniae contra Pontificum vim & fraudes gestorum magnificentissime asseruit, quum *Recessum Imperii in prohibitorum Librorum Indice*, recensionem grauissime vetaret. *

* PAULLI SARDII uerba Lectoribus, meis gratiora erunt, quae habet Lib. VIII. p. 342. H. C. T. Per hos dies Oratoribus Caesareis a Principe suo mandatum, agerent cum Legatis (quod & factum) ut in recensione indicis Librorum prohibitorum, nulla mentio fieret *Recessum in Dietis Germaniae*, qui a Paulo IV. prohibiti iam fuerant. Et habebat id Imperatoris mandatum nonnihil acrimoniae, quasi Patres quibus Res Ecclesiasticae tractandae FORMAM DARE VELLENT POLITIÆ GERMANIÆ & occasionem dare populis, qui illis Legibus viderentur, etiamsi nolint se ab Ecclesia Romana alienandi. SCHILTERVS equidem de L. & G. L. VII. c. IX. §. IX. p. 1034. Maximiliano II. has Vindicias tribuit, quae tamen sententia Concilii temporibus plane repugnat.

VI.

Nec minus suae circa Sacra potestatis memorem se offendit, quum Austriaearum in Germania Prouinciarum populis auide id desiderantibus Communionem sub vtraque, ut vocant, specie permitteret. Dubitauerat equidem sub initium optimus Princeps ac sibi

hoc

hoc non licere crediderat, * eamque ob causam a Pontifice subinde postulauerat, vt subditorum votis fieret satis, idemque in Concilio Tridentino, per Oratores, suasque ditionis Episcopos, magna contentione egerat. ** Ast dum salutare negotium obitrepenribus quibusdam Praesulibus non procederet, Piusque IV. cui Decreto Synodi facta res permissa *** certis ac difficilibus additis conditionibus tandem annueret, *** Imperator iure suo agens Edicto Vienne Anno 1564. publice proposito, integri Eucharistiae Sacramenti vsum simpliciter, nec attentis quas voluerat Pontifex cautionibus, concessit, **** eoque de recuperandis circa Sacra Iuribus se maxime sollicitum fuisse declarauit.

* Dubium hac in causa Ferdinandi I. animum monstrant Acta ac scripta eiusdem, quibus Procerum storum precibus respondet, quorum summa capitula legas apud SLEIDANVM *Commentariis* p. 823. seq. p. 859. seq. in primis p. 362.

** Adhibe omnino THYANVM *Lib. XXII. p. 154. D. SARPVM H. C. T. Lib. VI. p. 625. 633. 637.*

*** SARPVS *Lib. VI. p. 648.*

**** Quas Bulla Pii IV. ad Iulium Pflugium data exhibet apud SCHILTE-
RYM de *L. E. G. Lib. VII. Cap. X. §. IV. p. 1043. 1045.*

***** Partem Edicti per Episcopum Gurcensem in templo S. Stephani publicati, huc pertinentem, perquire in *Digestis Regis de Sacramento Eucharistiae a MELCHTORE GOLDASTO collectis p. 14.* Anno iam 1556. Ordinibus hanc gratiam tribuerat, dum Edicti, quo ne quid in Eucharistiae Sacramento mutaretur, mandar, partem quae ad coenam Domini pertinebat, susteret & cohiberet; vti quidem ex SLEIDANO *L. XXXI. p. 823. 862. SARPVO l. ext. Lib. V. p. 446.* constat. Nam vero amplissime confirmauit edito hoc Edicto.

¶ Quam Caesaris mentem, quantum mihi quidem videtur etiam prodit elegantissimus Numus eo tempore iussu Ferdinandi factus, quem exhibet IO: IACOBVS LVCKIYS *Sylloge Numismatum Elegantiorum p. 219.* cuius pars antica Augusti imaginem sistit, circumpositis verbis: DATE. CAESARI. QVAE. SVNT. CAESARIS. FER. postica vero Calicem sanguine fumantem addito verbo: ORATIO in circuitu vero: DATE. DEO. QVAE. SVNT. DEI. vocibus adiectis.

VII.

Finita Synodo Tridentina optimis faciendae in rebus fidei concordiae, consiliis aduersa; Imp. vocato in societatem Maximiliano II. Romanorum Rege, omni cura & cogitatione, tentata Religionis.

ligionis compositione * *Jus Sacrorum* ringente frustra ac reclamante Pontifice ** vindicare amplius admissus est. Summe enim a damnandis omnibus Euangelicorum doctrinis; quod Tridenti maior patrum, Pontifici obnoxiorum; turba fecit, alienus erat, magisque intentus conciliandis controuertentium partibus. Igitur euocatis in consilium duobus Georgiis, Cassandro, *** & Wicelio, **** Viris pietatis, moderationis ac doctrinae laude illustribus, de componendis fidei controuersis serio cogitauit, idemque negotium ad Augustana Comitia perduxisset, ni placida morte ex turbis ac contentionibus ad perfectam quietem euocatus fuisset optimus Princeps, in Iure suo aduersus Pontifices propugnando ad ultimum spiritum constans & obfirmatus.

* Ipse Ferdinandus I. Augustus per scripta ad Georgium Wicelium Epistola, sui muneris Imperatorii esse pronunciat, curare rem religionis, grauius verbis scribens: *Cum igitur nobis, vt IMPERATORI CATHOLICO, pro ratione diuinitus nobis commisi muneris incumbat; sedulo curare, ut fideles subditi nostri &c.* Inde, Summarii doctrinae Christianae compilationem mandat, quod Methodum esse vult, ad quam *Papachi & concionatores in regnis ac Prouincijs Austriacis existentes, doctrinam suam tanquam ad regulam dirigant atque accommodent.* Adiecta est haec Epistola, cum alia Maximiliani I. ad Eundem, Libellis de Sacris nostri temporis controuersis Cassandri & Wicelii cura Hermanni Conringii Helmstadii 1659. 4. editis p. 383. Iisdem plane verbis & Georgio Cassandro rescriptit p. 206. laudatae Collectionis Conringianae. P. 207. proficitur, eam sollicitudinem postulare extremam Regnorum ac Dominorum suorum necessitatem.

** Id quod inter Vindicias Maximiliani II. iusto loco comprobabo.

*** THVANY *Lib. XXXVI. p. 286.* ubi & Caesaris circa Sacra Vindicias more suo grauius recenset & laudat. Adde ipsas Augusti Epistolas & Cassandri Responsorias a CONRINGIO digestas.

**** Inspice Epistolas Ferdinandi apud CONRINGIVM *l. c.* editorisque summi *Dedicationem Libellorum Ernesto Augusto Brunsv. Duci* factam p. 101. seqq.

CAPVT TERTIVM
 VINDICIAE IVRIS IMPERATORII ADVER-
 SVS EPISCOPOS ROM. A MAXIMILIANO
 II. FACTAE.

I.

MAXIMILIANVS II. aequus moderatissimusque Princeps, a Pontificibus non vna vice pro Haeretico habitus, * vestigijs paternis rara prudentiae ac constantiae laude insistens, quas Parens Augustus cooperat Iuris Imperatorii Vindicias strenue continuatas non perfecit solum, sed excellentissimis Imperij Iuribus magna Curiae Romanae cum indignatione robur ac firmamentum addidit.

* SARPVS L. IV. p. 479. L. V. p. 483.

II.

Sub Imperij primordia Romanorum Rex legitime coronatus, suae *Electiois Confirmationem* a Pio IV. *petere deque Obedientia per Legatos Iusurandum praestare* recusabat; Eam Legationem demisse humiliterque factam, sibi pariter ac successoribus fraudi futuram prudenter existimabat. * Perterritus hac virtute Pius vindicti statim cessit, facto de Imperio silentio, ut saltem Hungariae ac Bohemiae Regnorum nomine, Obedientiam iuraret, postulabat. Cum tamen nec hoc constans Princeps fallaciarumque Papalium probe conscius admitteret, Pontifex huius rei omnis arbitrium Ferdinando Imp. permisit, qui tandem permouit Filium, ut literis Noris Februarii 1564. ad Pium IV. datis, habitaque per Helfensteinium Legatum suum Oratione summa cautione scripta, *amorem & reuerentiam, obseruantiam & obsequium* ** promitteret, cum antecedentes Augusti *de Obedientia* fidem dedissent.

* Negotij huius maxime memorabilis seriem accurate tradit PAVLLVS SARPVS L. VIII. p. 809. cuius verba quaelibet quando ad manus est Commentarius, studioso perquire, sunt enim in hoc argumento plane egregia. Ex iis quae, permultis suo loco relictis adpono animum Maximiliani II. heroicum agnosce. Ita fidus Historicus p. 809. Non putauit ad exemplum aliorum Imperatorum & Regum, quos nulla premebat difficultas, sibi ad voluntatem Papae quiduis promittendum ac iurandum sed ratione habita Principum & caeterorum Germaniae Protestantium, ne ipsos ulro offenderet, soluit sibi prius declarari, quibus verbis scendum. Ea re in Cardinalium consultatione posita, decreuerunt illi, postulandum ei *Electiois confirmationem, & in obedientiam Sedis Apostolicae ad exemplum omnium aliorum Imperatorum iurandum.* Qui-

G

bus

bus respondit falsos illos fuisse, se vero nunquam in aliquid consensurum, quod fraudi futurum sit successoribus suis, sicut nunc decessorum suorum actiones ad suum praedictum trahuntur, cum id non aliud sit, quam se Vasallum profiteri. Mandat itaque ut orator suis his verbis utatur: Maiestatem eius omnem reverentiam, deuotionem & obsequium Sanctitati eius & Sedi Apostolicae praestituras: ac promittere, se sanctam fidem Catholicam non solum saluam conseruaturam, verum etiam quantum poterit amplificaturam. Exitus controuersiae talis erat Pontifex obedientiam accipiebat, quam non promittebat Legatus confirmationem Electionis dabat, quae non petita fuit. Addit A R P I V S: Atque haec ceremonia parum ex sententia animi Pontificis, minus etiam ad mentem Collegii Cardinalium est peracta.

*** PALLAVICINVS Lib. XXII. c. VI. equidem Sarpri candorem aegre fert, cumque rei veritatem negare non poterit, obsequii vocabulum fugilat, parans idem sonare ac obedientiam. Quae tamen Interpretatio plane contra mentem Imperatoris est satisque iam ab IO. SCHILTERO de L. E. G. L. VII. Cap. X. §. X. p. 1053. confutata.

III.

In tuendis circa Sacra Iuribus Parenti pene similis. * Ad sententias enim Cassandri & Wicelli studiose requisitas, in Conuentu Ordinum Imperii publico, Augustanis cum primis Anno 1566. Comitibus de Religionis Concordia, spretis Pii V. minis, ** egisset, nisi temporum iniquitas, bellique Turcici incommoda, optima consilia disturbassent. ***

* Conf. §. VI. Sup. Cap.

*** THYANVS Lib. XXXIX. p. 372. grauissime exponit, quam male Pium haec Caesaris consilia habuerint; quaeque mandata Io. Francisco Commendono, & Marco Sircio Altempio Purpuratis, in his Comitibus agentibus, dederit, quorum vis eo redit: Si religionis negotium in Comitibus deduceretur, ipse suo nomine publice protestaretur & Pontificem in curios qui adstant, tam seculares, quos vocant, quam ecclesiasticos principes diuinae censurae gladium distillantem interminaretur, & contra Caesarem inprimis, quem & imperio ac regnis & ditionibus, successibus & iuribus quae in Hispaniae regnis ei competeabant, priuaturus esset. Cumque Commendonus vir moderatus & prudens, veritus, ne ea profectione magis animi exasperentur, imprudentia Heri sui mandata neglexisset: non cessabat tamen Pontifex Caesarem imperiose per Commendonum monere, ne quid tale in deliberationem in Comitibus deduci in posterum patretur.

*** THYANVS l. cxc.

IV.

Quum Anno 1568. de dignitatis Praerogativa inter Alphonsum Ferrariensem & Cosinum Florentinum Duces, diu ante agita-

ta contentio renovata esset, eiusdemque cognitionem ad se pertrahere vellet Pius V. Pontifex; Maximilianus II. Augustorum *Ius circa Dignitates Controuersusque de Prædria illustrium* more maiorum asseruit. Nec enim Pontifici callidissime non ut Caesari, sed tanquam arbitro causæ huius tractationem ea lege, ut intra certum tempus eam cognosceret & iuris ratione diiudicaret, permittenti, concessit, sed acceptis Pontificis litteris in iustam indignationem exarsit, quod & in sententia ferenda modus & conditio præscriberetur, nec sibi causæ ad se & Imperatorium tribunal vere pertinentis libera cognitio permetteretur. Licet autem Maximilianus sententiam pronuntiando, uti suo iure poterat, inter duos tamen sororios Iudex sedens, cum neutri molestiam facere vellet, rem de die in diem ducebat & dissidium hoc amice componi exoptabat. * At cum Pontifex. emissio An. 1569 VI. Kalend. Sept. Diplomate, ** Cosinum Magnum Eturiae Ducem crearet, regaliq; cum insuper Corona donaret, factum hoc Caesari grauissimum fuit, quod ad illius & Imperii haut dubiam iniuriam pertinere existimaretur. Itaque cum Cosmus, Romam ut solemniter inuaguraretur venisset, Caesar per Oratores suos intercessit, protestatione facta, quam & scriptis comprehendit, additis minis, si Pontifex ulterius in Imperii Iura inuaderet. Pius, natura sua morose perfinax equidem per Io. Franciscum Commendonum Cardinalem approbare factum, diuersisque collatarum a Pontificibus dignitatum illustrium exemplis, *** Ius suum tueri conabatur; Florentinam Rempublicam liberi Iuris esse, neque ad Imperium pertinere, ex opinione Cosini adiungebat, Caesari tandem bellum minatus; Maximilianus constans contra apud Gregorium XIII. instabat, ut decessoris sui decretum induceret, & totum hoc negotium sibi in cuius fide Eturia esset relinqueret, sic enim fore, ut & Cosino satisfiat & Ius Imperio suum seruetur, nam aut eo titulo, aut alio qui illi aequiponderet libenter gratificaturum. Tandem ergo Cosmus a Caesare citatus tanquam Imperii Beneficiarius, per Procuratores prolatis instrumentis & rationibus in medium propositis coram competente in hac Causa Iudice se defendere coactus fuit, **** cuius filio Francisco Imperatoris sororem in matrimonio habenti, post repetitas Io. Baptistae Concini Legati preces, in Comitibus Ratisbo-

nenfibus An. 1574. demum, Magni Ducis titulum tanquam Imperii Beneficiario † dato eam ad rem amplissimo Diplomate, quod Iuris Augusti testimonium fert, attribuit, nullo tempore his in causis similibusque Pontifici quicquam concessurus. ††

* IAC. AVG. THVANI illustris Historici potissimum filo vtor deliberato consilio, quum summus Vir paucis verbis, grauem hanc causam exposuerit. Adhibe *Historiar. Lib. XLIV. p. 541.*

** Diplomatis arroganter scripti summa capita exhibet THVANVS *Lib. XLVI. p. 614.*

*** Ea expende apud THVANVM *l. exc.*

**** THVANVS *Lib. LIV. p. 888.*

† IDEM *Lib. LX. p. 83. Conrad Samuel SCHVRZFLEISCHVS de Divisione Imperii Carolini p. 915. b. Opp.*

†† Animum Augusti prodidit PETRVS IVSTINIANVS, Patricius Venetus, *Historiae Venetae Lib. XV. p. 328. Edit. Argentinae p. 328. Suas partes esse, non Pontificis, similes honoris praerogativas concedere, quod Caesarem dignitatem aliquo modo tangeret. Adiunge NATALEM COMITEM Venetum, Lib. XXI. Historiarum p. 455. Libroque cumprimis XXVI. p. 587. sequ. fuisse haec recensentem, uti Decretum graue per Vice-Cancellarium Oratori Etrusco dedit, in quo haec memoranda verba: ac proinde re hac cum Sacri Imperii Principibus Electoribus in maturam deliberationem adducta decrevit ipsi Illustrissimo Duci Florentiae CONFERRE TITVLVM MAGNI DVICIS in Hetruria eorum locorum quae immediate ibidem, neque alteri cuiquam subiecta sunt, in eadem forma & subiisdem clausulis, quae illustrissimi Alexandri de Medicis a Diuo olim Imperatore Carolo V. Augustae memoriae in Ducem creati erectione continentur. Ita tamen quod huiusmodi concessio Caesareae Maiestatis suae Sacrique Imperii ac cuiuscunque aeternis Iuribus praetudicare minime debeat. Inde fusc Natalis reliqua ad hanc causam pertinentia adicit, quae singula Imperatorem Iuris sui tenacem ostendunt. Quod & literis ad Carolum IX. Galliarum Regem, ut suo in Aula Caesarea Oratori prior ante Hispaniarum Regem locus pronocantem, aperte declarauit apud LVNIGIVM Literis Procerum Europae *Part. I. Epist. VI. p. 15. Nonit tamen Serenitas Vestra, ea, quae Sanctitas sua in Curia sua de rebus eiusmodi profanas statuere & praescribere solet, ad Nos nihil pertinere: Neque enim credimus, animum Sanctitatis suae unquam fuisse, vel adhuc esse, quod Nos, instar nudi Executoris, debemus eiusmodi decreta & constitutiones Sanctitatis suae executioni mandare. Nam quemadmodum Nobis videtur, non aequum est, Nos indifferenter in omnibus rebus, in quibus Sanctitas sua se iudicem constituit, simpliciter & absque omni, siue iudiciali, siue extra iudiciali cognitione, iudicium & voluntatem Sanctitatis suae sequi.**

CAPVT

CAPVT QVARTVM

VINDICIAE IVRIS IMPERATORII ADVER-
SVS EPISCOPOS ROMANOS A RVDOL-
PHO II. ET MATTHIA FACTAE.

RVDOLPHI II. & ingenii, & aulac, ac Imperii, ea condi-
tio erat, quae vindicandis Augustis Iuribus parum accommo-
data videbatur. Quando tamen occasio ipsi data est, quantum po-
tuit, fecit. A Principio Imperii siquidem Gregorio XIII. *Obedi-*
entiam denegavit. * Anno deinde 1587. cum Sixto V. homine
maxime imperioso commissus, *turbatam* sibi in quasdam Germa-
niae *Ecclesias Iurisdictionem, facultatemque conferendi officia & ho-*
nores Ecclesiasticos, ipsi exprobrauit; *Ius adhaec constituendi Prae-*
fectum Vrbi Romae, ad tempora Sixti IV. Imp. seruatum, atque
Gregorio XIII. viuente iam repetitum, Electoribus Principibus has
Vindicias diligentissime promouentibus, reuocauit, ** negotium
hoc molestum, Pontificis ferocis & arrogantis minas nihil veritus,
confecturus omnino, ni temporum infelicitas, Aulacque rationes
& Germaniae turbatae, fortunata haec initia impedita reddidissent.

* SIMONI SCHARDIO has Vindicias debeo, de quibus grauissimi feri-
ptores magno studio a me perquisiti, plane silent. Libello is fae-
pius laudato *de perfidia Pontificum erga Imp. p. IBI. ANONYMVM*
Commenationis de Causa Colonien:si scriptorem citat, testem oculatum
& omni exceptione maiorem eiusque verba adponit, quorum partem
meam facio. Miserat Rudolphus II. Legatos Romam, Flacchium Prin-
cipem, Ordinis Iohannitarum in Germania summum Magistrum, &
Hieronymum Tunnerum, Consiliarium. *Pontifex capiebat ab Impera-*
tore sibi obedientiam praesari. Legati, plus quam in mandatis habebant,
facere recusabant. Mandata autem erant huiusmodi, ut Pontifici obe-
quium vel reuerentiam. Ecclesiae vero obedientiam pollicerentur. Missae
sunt ad Imperatorem hac de re litterae: interim acriter pugnandum fuit
Tunnero cum Cardinalibus, qui, ut eum in suam sententiam adduce-
rent, vehementer laborabant: sed is nihil commovebatur. Tandem usque
dum ab Imperatore obtineri possit, ut ab ea forma Verborum discederet,
quam optimi & laudatissimi Caesares, Ferdinandus auus, & Maximi-
lianus Pater, secuti erant, fecit, quod iustum fuit, & in publico Cardina-
lium confesso, Pontifici Obsequium, Ecclesiae vero Obedientiam promit-
tebat: Et in tota ista actione non tantum doctrinam, & prudentiam,
sed mirificam quoque animi constantiam declarabat. Visa est hac multis

eo tempore in Vrbe ridicula contentio, cum haec ipsa obsequii & obedientiae vocabula non ita multum discrepent. Sed Pontifex optime intellegebat, quantum saepe parvis in rebus momenti esset, qui tantopere de isto obedientiae vocabulo nitentur.

** GREGORIVS LETI *Commentario de Vita Sixti V.* italice primum exarato, Lipsiaeque in vernaculam translato L. XI. p. 451. seq. haec memorat, GANZIVM Italum, libello de *Statu Romae sub Sixto V.* italice scripto, sine dubio secutus. Cuius scriptonem, aliusque testis Gregorio Leti fide magis digni, frustra suffragationem exquisiui.

I.

Ioanne Georgio Brandenburgico & Carolo Lotharingo Purpurato, Episcopo Metensi, de Episcopatu Argenterotensi contententibus, Iure suo per Pactum Henrici V. cum Calixto II. a. 1122. reseruat, vsus, * auctoritatem in causa *Electiois huius Episcopalis controuersae*, demonstrauit, perque facialem, ut coram delegatis a se Iudicibus agerent mandauit; ** cumque res per arbitros componi haud posset, decretum, ut quaecunque vel voce vel scripto acta essent, ad Caesarem transmitterentur eiusque auctoritati permitterentur, nihilque tam in sacra, quam ciuili administratione nouaretur. ***

* Quo, si in eligendo partes fierent Imperatori de controuersia pronuncian- di, ac Episcopum quem uoluerit, ex primatum suorum consilio, ponendi potestas relicta ac confirmata fuit. Adhibe OTTONEM Frisingensem de *Gestis Friderici Barbarossae* L. II. c. VI.

** THUANVS *Lib. CIV. p. 269.*

*** IDEM *Lib. CV. p. 288.* DAVID CHYTRAEVS *Saxonia Lib. XXIX. p. 863.* ex quo sua habet Thuanus.

III.

Ius discernendi in Religione, contra nitentibus Leopoldo & Carolo Archiducibus Passlauii & Vratislaviae Praefulibus, Papali Legato, Clefcelio Purpurato, more maiorum seruauit, concessio An. 1609. Bohemis, Silesiis, Lusatias, Diplomate (Literas Maieftatis vocant) quo liberum confessionis suae exercitium, facultatem templi aedificandi, Consistorium inferius & Academiam Pragensem ipsis tribuebat; Literasque quasuis in contrarium eo usque editas abrogabat, ac in futurum contrarias isti Primilegio, non dandas, et si quae a se vel suis successoribus darentur, cassas nullasque, nec re-
cipi-

EPISCOPOS ROM. A RVDOLPHO II. ET MATTHIA FACTAE. 55

cipiendas decernens, nulliusque siue *Ecclesiastici*, siue Politici status personae contradictionem obesse unquam debere mandans. *

* PAVLVM PIASECIVM Episcopum Praemisliensem, grauem virum ita sensum Literarum Maiestatis experimentem, deliberato consilio sequitur. Confer eius *Chronicae* p. 312. Diplomata multi Scriptorum seruant, adhibe modo MEYER Londorp. *Suppl. Tom. I. p. 425. corr. v. s. IVRIS LVSATICI Tit. V. p. 488.*

IV.

MATTHIAS, quae Pontifici aduersa fecit *ad Ius circa Sacerdotia* pertinent. Nondum Imperator factus, Austriae Proceribus firmam Transactione An. 1609. emendatae religionis cultum in arcibus, pagis & castris, vt & in urbanis aedibus pro se & suis permisit, quamuis Leopoldus Archidux Passanienfis Episcopus, Pontificis Nuncius Melinus, Forgatschius Purpuratus, & Viennensium Praeful, Pontifici eiusdemque iuribus addicti, grauissime contradicerent. * Extorto fratri Bohemiae regno, An. 1611. Maiestatis Litteras ac Decreta Comitiorum super Religionis vsu, Iure Patronatus, Fructibus eiusque Ecclesiae, Sepulchris morientium, confirmauit; ** quarum causarum disceptationem ab Imperatore factam Aula Romana non sine summo dolore cognoscebat. Quae consilia, dum Archiduces Austriae ac Purpurati Patres de Proedria An. 1617. contenderent, agitauerit, plene mihi haud constans, aliisque expendenda relinquo. ***

* Compara Supplementum Saxoniae Chytraei p. 141. cum primis p. 150. ubi capita Transactionis referuntur, cuius plenam vt vocant Formam in *Archiuo Imperii Amplissimi LVNIOII Cont. II. p. 76.* perquiras.

** PIASECIVS *Chronicae* p. 312.

*** Compara LVNIGII *Europaeische Staats - Consilia Tom. I. n. CL. p. 967. 969.*

CAPVT QVINTVM:

VINDICIAE IVRIS IMPERATORII ADVERSUS EPISCOP. ROM. A FERDINANDIS II. ET III. FACTAE.

I.

FERDINANDVM II. inter Vindices Augusti Iuris contra Pontifices referri, ne mirari subeat. Esti enim a prima aetate in manibus Mariae Annae Boiariae matris, obsequio erga Pontificem:

cem feruidae, educatus, talem quod doctrinas fidei Romanae eiusdemque incrementa attinet, omni vita se gesserit, vt Austriacarum Prouinciarum Apostoli, aut Apostolici Imperatoris cognomento celebraretur; * in ipsa tamen Imperii administratione varia perfecit, quae Pontificibus eius potentiam aegre ferentibus ** incommoda acciderunt.

* GUILIELMVS LAMORMAINVS virtutum Ferdinandi II. praeco p. 354. libelli sui. Peruolue quaeſto acta & scripta CAROLI CARAEPAE Germaniae Sacrae restauratae subiecta.

** Quod ex Scriptoribus Italis satis comprobatio**VS** LVDOLFVS Schaubühne ad An. 1632. Cap. I. p. 81. n. 8. 9. Add. AUCTOR magnae dignationis, dans *Remarques Nouvelles sur un Bref du Pape in Actis Erud. Germ. Lips. Tom. III. p. 65. 66. not.*

II.

Quorsum refero Melchioris Clefelii Cardinalis E. R. & Episcopi Viennensis Captiuitatem ignominiosam, suo Archiducisque Maximiliani iussu An. 1618, nullo Paulli V. consensu prius quaesito factam, * neglectisque de eiusdem liberatione monitis & postulationibus continuatam. Quamuis autem postea Gregorio XV. ut Romam examinandum iudicandumque perduceret, concessit, ** eo id tamen solum animo fecit Ferdinandus, ut Virum consiliis suis aduersum Germania tandem excluderet.

* Rubeum Cardinalitium vestitum, ita iuveniente DOMO AVSTRIACA deponere nigrique coloris vulgarem adsumere cogebatur. Adhibe PIA SECTVM ad an. 1618. p. 311.

** PIA SECTVS p. 366.

III.

Pace Pragensi Anno 1635. cum Saxoniae Electore inita, Catholicorum in Germania rebus amplissime quidem prospiciebat; hac tamen parte Pontifici parum acceptus, quod maiorum exemplo circa Bona Ecclesiastica disponderet, eorumque Possessionem ad vigorem Transactionis Passauiensis Protestantibus relinqueret, post ea vero tempora occupata, ad tempus certasque Leges iisdem confirmaret. *

* Adhibe Instrumentum Pacis huius Art. I. in Corpore Recenssum Imperii p. 1019. (Edit. nouiss.)

IV.

Iurisdictionem in Archiepiscoporum & Episcoporum Germania

niae

nac Personarum, antiquis temporibus a Pontificibus callide quaesitam Pa-
ctoque Henricum V. inter & Calixtum II. a. 1122. firmatam,* Ca-
ptiuitate** Philippi Christophori a Sötern Electoris & ArchiEpi-
scopi Treuirorum Spiraecque Nemetum Praefulis, An. 1635. non le-
uiter conturbauit. Nulla enim Pontificis venia, sede sua ereptum,
Viennae non solum custodia tenuit, sed quaestionem etiam de rebus
ipsius constituit,** deque abrogando plene Electore ac ArchiEpi-
scopo cogitauit.*** Qua quidem re grauis in Principem nihil
tale merentem, summaque Electorum Principum ac Imperii iura
fuit, insignis tamen quod ad Pontificem, veteris in Episcopos pote-
statis vindex extitit.

* B. G. STRUVII excellentissimi Viri, SYNTAGMA *Iuris Publici Diss. VIII.*
§. IX. p. 379.

** PIASECIUS *ad an. 1635. p. 482.*

*** Capita consiliorum Imperatori aduersorum, in chartis Electoris inquisi-
tione facta, repertorum perque Caesareos vulgarum, vide apud LON-
DORP IVM *Actis P. Tomo IV. p. 582. & LVDOLFVM Schaubühne ad An.*
1636. c. II. n. 65. De quorum fide etsi non plene constat, patet tamen ex-
inde, causam ArchiEpiscopi Viennae perquisitam fuisse.

**** Testem habeo PIASECIUM p. 489. qui simul omnium optime Vindi-
cias Imperatoris exprimit. *Voluerat, scribit, Imperator, ut Elector ille Tre-*
uerensis iudicaretur & exauctoraretur, quo alius ipsi interm. sufficeretur, ad-
esseque posset Electioni Regis Romanorum in eadem Comitibus. Verum Electro-
res tam difficilem censoriam potestatem assumere recusabant, praesertim con-
tra ELECTOREM ECCLESIASTICVM, cuius PERSONAM primum apud sum-
mun Pontificem Romanum accusari, eiusque mandato CAPI IUDICARIQUE
DECVISSET.

V.

FERDINANDVS III. vocatis in consilium Noribergae Anno 1640.
& Ratisbonae An. 1641. Electorum Principum Imperique Statu-
um legatis *Concordatorum Nationis Germanicae* contra Aulae Ro-
manae corruptelas tutelam egit seque Pontifici, praeterito illustri-
simo Hermanno Ottone Comite Nassouico. Hadamariensi, ab Im-
peratore commendato, Italo cuidam, vacantem Tulensem in Lotha-
ringia Episcopatum, Treuirensi ArchiEpiscopo suffraganeum, defer-
re iniuria molienti, opposuit.*

* Indicat has Vindicias Caesareae Maieftatis decretum Imperii Legatis com-
municatum, quod in LONDORP IVM *Actis Publicis Tom. IV. n. CXLVI. p.*
567. reperitur.

VI.

Pace vero numinis beneficio Osnabrugae apud Westphalos d. XXIV. Octobr. 1648. sancita, prudens Imperator cumulum Vindiciarum adversus Pontificem uno tempore dedit, iis, imperio ipsum praecedentes, superaturus, certe aequaturus. Enimvero lege haec sanctissima, *Transactionem Passaviensem ac Pacem Religiosam*, quas summe exosas habuerat Roma, confirmavit, * & Gravaminibus abolutis atque declaratis, amplificavit; *Reformationem Religionem* in Imperium recepit** *Bona Ecclesiastica* a Protestantibus possessa iisdem confirmavit & amplissima alia seculo prius addita in praemium dedit.*** Ius Annatarum, Pallii, Confirmationum, Mentium Papalium in Episcopacibus Protestantium abrogavit, Pontifici opima emolumenta extorsit, Reservatum denique Ecclesiasticum ad emendatam Religionis Episcopos extendit. † Fulgurantem ac tonantem vidisses Pontificem ni temporum felicitas eum perturbasset. His igitur angustiis in Protestatione †† remedium & alleuamentum quaesivit Pontifex, quam tamen Imperator & Status pro suo in Germaniam & Italiam ipsumque Pontificem supremo domino, iam nullam & irritam decreuerant, ††† contrariaque quod in rebus controversis alias usu venit, obnunciatione plane indignam.

* INSTRUMENTVM PACIS, Palladium Germaniae *Art. V. §. I.*

** *I. P. Art. VII.*

*** *I. P. Art. X. XI. XII. XIII. XV.*

**** *I. P. Art. V. §. V.*

† *Art. V. §. V. Et §. XXXVIII.*

†† Quam signatae pacis die summa temeritate interposuit Fabius Chigius Legatus Pontificis quam inter LONDORPUM *Acta* Tomo VI. p. 423. reperis. Insulsa vero & infrumta Innocentii X. *Declaratio Nullitatis articulo- rum superae Pacis Germaniae, religioni Catholicae, Sedis Apostolicae, Ecclesiae, aliisque locis pie, ac personis Et iuribus Ecclesiasticis quomodo libet praevindicialium.* Extat apud eundem LONDORPUM Tom. VI. p. 423.

††† *Art. V. §. I.* Cunctis interque hos Pontifici, subdito Imperatoris, omnis obnunciandi facultas admittitur verbis: *Non attenta cuiusvis seu Ecclesiastici, seu Politici, intra vel extra Imperium, quocumque tempore interposita contradictione vel protestatione, quae omnes inanes Et nihili, vigore horum declarantur.* Articulo vero *XVII. §. 3.* maiori adhuc adparatu excitatis omnibus generis cautionibus exceptionibusque, si demque pro nullis declaratis, omnibus siue Clerici siue Laici fuerint, poena fractae pacis, si quid contra hanc pacem agere tentauerint, denunciat. Quod ad Pontificem, simul pertinet.

CAPVI

CAPVT SEXTVM
 VINDICIAE IVRIS IMPERATORII ADVERSVS
 EPISCOPOS ROMANOS SVB LEOPOL-
 DO M. FACTAE.

I.

LEOPOLDI M. Imperium per quadraginta septem annos continua-
 tum, magnisque rebus memorabile, rariores Iuris Augusti Vin-
 dicias praebet. Cuius rei causas siue continuas difficilibusque bellis,
 siue summo favori in ordinis Ecclesiastici viros per educationis ar-
 tes procurato, tribuas, mihi perinde est. Id a Tua benignitate *Lector*
Gratiosè obnixè peto, quando in referendis recentiorum tempo-
 rum vindiciis sterilem me ac parcum deprehendes, meae id negligenti-
 ae haut tribuas, sed temporis angustiae, quae tot libellorum charta-
 rumque fugitiuarum, quae harum Vindiciarum indicia suppeditant,
 evolutionem mihi non permittit, adscribas; faciam, si Deus tempo-
 ris opportunitatem & vires concesserit, ut Tuo conspectui hae Vin-
 diciæ subiciantur & locupletiores & magis limatae.

II.

Primas sui Iuris Vindicias cum maioribus Leopoldus commu-
 nes habuit, dum Pontifici *Legati Obedientiae missionem* denegaret,
Confirmationemque Imperii Papalem prudenti consilio omitteret.*
 Equidem si Fontanino fides est adhibenda, ** Imperator per Cardi-
 nalem de Hasia Legatum suum, modeste admodum ab Alexandro
 VII. petit, ut sine Legationis, pompae & impensae ingentis, neces-
 sitate, suam electionem confirmare dignaretur. Cum autem Ponti-
 fex auctoritatis suae detrimentum metuens, Diploma confirmationis
 negasset, Leopoldus Ferdinandi I. exemplo, re & opere Imperatorem
 Augustum nulla amplius expetita confirmatione se gessit; *** Reli-
 quasque adhaec summi circa Sacra Iuris Primariis Precibus absque
 indulto Pontificis valide directis, **** graviter conseruavit.

* Has Vindicias a Vitae Leopoldinae Scriptoribus plane non memoratas, de-
 beo aduersario dignitatis augustae CONRADO OLIGENIO, sub cuius Persona
 IVSTVS FONTANIVS, Foroiulienis, later, eruditissimus, si partium studia ex-
 cipias, Vir, *Diss. de Primariis Precibus Imperialibus (Edit. Friburg.)* §. LXX.
 p. 157. 165.

** p. 158. 160.

¶ 2

*** Quod

*** Quod ipse Iuris Pontificii defensor FONTANINI dissimulare non potest; Perpende sensum p. 165.

*** Hoc quidem magnopere negat FONTANINVS, cuius rationes parum firmas, veritatisque per Augusta Diplomata declaratae, plane contrarias, confutavit celeberrimus Vitembergensium Iureconsultus MICHAEL HENRICVS GRIENERVS eleganti Dissertatione de *Primariis Precibus Imperialibus sine Pontificis indulgentiis Lipsiae 1707. habita, s. XII. p. 18. 19.*

III.

Quum An. 1677. Nuncius Pontificis Coloniae, Germanorum illa Roma, sedens, more suo & ad Officii* leges, Iurisdictionis Ecclesiasticae limites impudenter excederet; Imperii Summa Fora turbans Gerardum Rensingium Doctorem, in causa debiti ab Officiali Electoris Colonienfis Iudicium secularem ex consuetudine Imperii agente, lata sententia grauatam, Appellatione legitime interposita ad Camerale Iudicium competens immediateque superius prouocantem, inaudito exemplo banni fulmine feriret, Augustus tanta grauitate effrenatae libidini obicem posuit, vt vel hoc vno argumento animi magnitudinem, tuendique Iuris sui voluntatem praeclare demonstrauerit. **

* Quod iuxta c. 2. de Officio Legati in 6. est: *euellere, dissipare, aedificare & plantare.*

** Dignum omnino Augusti mandatum, quod plena hic forma extet, seruat illud Excell. BOEHMERI *Ius Eccles. Proest. Tomo I. L. I. Tit. XXX. s. XVIII. p. 703. seqq.* qui & more suo egregie illud illostrauit. Liceat mihi particulas quasdam, animi iurisque Imperatorii testes, adponere. Sic enim p. 705. Leopoldus ad Maximilianum Henricum Electorem Coloniensem, Capitulum Colonienfe, Administratores Electorales Senatiumque Urbis Coloniae, postquam Iura Imperii caussamque Rensingii exposuisset, scribit: *Daß gleichwohl resuscitando iustissimam Statutum querelam, der in des Heil. Reichs-Stadt Cöln, residirende Pöbliche Nuncius, oder dessen scithero ausgewickelter Auditor sich angemastt contra expressum textum Nouissimi Recessus Imperii ein cassatorium mandatum sothauer gebührend vorgekommener Appellation gegen ermeldten Doctorem Rensing sub comminatione excommunicationis zu decretiren und auszulassen, auch folgend in demselben auszpraecoccupirten Eysen mit der im Reich erschollenen aergerlichen unbesugten Excommunication zu detorniren, und durch eine große Anzahl von ihm unterscheltet und subscribirten Chartequen in conspectum eines so vornehmen Chancers des Reichs hin und wieder in ciuitate Imperii zu Cöln affigiren und anschlagen zu lassen, sich erkühnet, und solches aus keinem andern*

andern Practixen, oder vorsehenden Motivo, als daß besagter Doctor Ren-
 fang ad Laicum Tribunal nostrae Imperialis Camerae sich gewendet. Er pau-
 cis interiectis: Wann aber einen solchen fremden Dominatum in
 Civil- und VVeltlichen Sachen im Reich Teutscher Nation einzuführen und
 desselben getreue und gehorsame Unterthanen, und allerhand Inconuenien-
 zien, auch ewigen bösen Nachhang gereiche, wie durch die erkübnte
 Auocation ab hoc Imperiali Iudicio zuseherst unsere Kayserliche Hobeit ent-
 zogen und benommen, und gleichwie keine Auocation Platz habe nisi ab infe-
 riori ad superiorem: Also dieses unser Kayserlich: und des Heil. Reichs Cam-
 mer- Gericht einem Päbſt. Nuntio nicht koenne unterworfen werden, sodann
 durch die inaudito in Germania exemplo fulminirte Excommunication
 Ew. Liebden und in consequentiam aller anderer Erz- und Bischoffen in de-
 ren anvertrauten Bischümern competirende Iura primariorum instantiarum
 hochlich verletzt und infringirt, zum abten aber per indurationem praesen-
 sium poenae seu censurae ecclesiasticae des Reichs Freyheit, Recht und Gerech-
 tigkeit von Tag zu Tag mehr und mehr geschwaclert und geschwaebet würden.
 Inde Electorem ad vindicanda sua Iura excitat, grautierque facinus Papa-
 lis Nuncii describit, vocans: Ein abscheulich Exempel; ungewöhnl-
 che Extremitaeten, höchst- praecudicirliche Excommunication,
 tandem sub poena viginti Marcarum auri puri mandat: krafftiglich daran
 zu syn, damit des Reichs Teutscher Nation hergebrachte Freyheit, Recht und
 Gerechtigkeit unabtrüchig conseruirt und erhalten, und die Unterthanen mit
 geistlichen Censuren von auslaendischen Richtern nicht beschwæret werden,
 vt bannum eiusque contra Renfingium effectus ex officio nobili nulli ac-
 irrii declarentur inber, subiangens: in allen VVegen die von dem Nuntio
 darüber auslassende Processus, Inhibitiones, Rescripta und Mandata hin-
 dern, dieselbe verberffen, nicht achten, noch annehmen solle.

I.V.

Nulla tamen Imperii sui tempore Leopoldus Episcopum
 Romanque terruit magis, quam cum An. 1697. Capitulationis
 Caesareae Sacramento firmatae leges secutus, in Vrbe ipsa facie-
 que Pontificis, Edictis publice propositis Vrbes & terras Status Ro-
 mani, ab Imperio auulsas, interque has Comacchium in primis repe-
 teret.*

* Leopoldum has Vindicias Iuris Augusti in Terras Pontificias, animose pa-
 rasse, testem habeo omni exceptione maiorem FRANCISCUM FRI-
 DERICUM L.B. & Nobilem Dominum ab ANDLERN, Consiliarium Im-
 perialem Aulicum, intimae apud Leopoldum admissionis, causisque
 Italicis, & his Vindicis adhibutum, fide ergo quam maxime dignum. Is
 Iurisprudentia Publica & Priuata, Editionis iteratae ac locupletioris

Campidonae in fol. 1699. impressae, Lib. I. Tit. V. Parte VI. p. 149. n. II.
 ita scribit: *Agnoscit & Imperium Siena Civitas quam, sub Feudi Imperialis*
nomine Dux Florentinus a Rege Hispaniae recognoscit, Item Plumbinum,
Orbitellum & COMACCHIVM ad Mare Adriaticum & quae sunt plura
alia Feuda in Italia & in ipso STATV ROMANO, quae ab Imperio adhuc
Feudi titulo dependent, Velut nouissime Princeps Saueffi petiit renouationem
Inuestiturae super Ciuitate Albani, & denominando quoque Aruiam, Ari-
gnano, Pontiano & Flaciano &c. Garpina in ROMANIA, Rigatti, Anguila-
lara, Lamendana in AGRO ROMANO &c. Ascoli in MARCA PONTIFICIA, PRO-
QUIBVS RECUPERANDIS IYKTA CAPITVLATIONEM NIHIL INFERMITTI-
TVR. Eam vero Imperatoris firmam fuisse voluntatem, Idem summas
Vir, comprobat, dum sub finem Commentarii sui, Editionis secundae
locupletioris, EDICTA Leopoldi adnectit, Romae adfixa, quibus obliga-
tum se fieri agnoscit Leopoldus. Non conservare tantum, sed etiam
RECUPERARE quae ad Diuos Praedecessores nostros Romanorum Imperato-
res & Reges, atque modo ad nos atque Imperium spectant, sano & maturo
Tribunali nostri Imperialis Aulici accedente consilio, iniustos DETENTORES
ET VSRPATORES INDE REMOVENDOS ESSE RESOLVIMVS. Cumque Curia
Romana Vindicias Edicto aeternitate digno, propositas, aegre ferret;
Augustus Innocentio XII. scriptis literis, quae sua circa recuperanda sum-
ma in Patrimonio Petri siue Statu Romano iura, mens sit, aperte declara-
vit: Nunquam scribens nobis persuadere potuissemus quod dum IVRA NO-
STRA IMPERIALIA circa Feuda in Italia & in STATV ROMANO sita, iuxta
Leges Feudales & Nostram Iuramenti religione confirmatam Caesarem Ca-
pitulationem VINDICAVIMVS &c. Beatitudo vestra id aegre ferret. Haec Au-
gusti verba omnia, Edictis litterisque continentur, quae Baro de AND-
LERN Addit. ad L. I. tit. 5. p. 8. fol. 248. plena ut vocant forma dedit,
Quas Edictorum Romae propositorum partes L. A. MVRATORIO exqui-
sitissimo Iuris augusti propugnatori, debeo, qui eas, additis solidissimis
Observationibus illustravit, Commentarii limatissimi, des Droits de l' Em-
pire sur l' Estat Ecclesiastique Chapitre XLV. p. 460. 461. seqq. Licet enim
& Bibliotheca Patroni mei, Iurisperdentiae Andlerianae editionem locu-
pletissimam eandemque quam summa cura describit MVRATORIVS at-
que solertissime excitavit, dum haec scribo, in manu habeam, pagellae ta-
men excellentissimas has Iuris Imperatorii Vindicias referentes, Curiae-
que Romanae exsae, euulsae sunt, saluis reliquis auctoris additionibus.
Quae res summo studio Volumen perquirenti permolesta accidit, su-
spicionemque castrati studio Romanensium operis, quod ad illas pagellas
Pontificiae auctoritati nocentes, apud animum meum excitavit. Quam
Coniecturam probare mihi videntur causae Pontificiae defensores, qui
Commentarii Muratoriani p. 461. Editionem primam Operis Andleriani
secuti, has Leopoldi Vindicias pernegant, cumque oculis eorum ad fidem
 poste-

posterioris Editionis Edicta Augusta subiecisset MVRATORIYS, iuncto remedio pagellas perniciosas tollendas curarunt, quod Campidonae, ad nitentibus censoribus, quod munus Clericos manet, per facile efficere potuerunt. Quae quidem omnia missa facio, credoque a partium studio remotos de fide Diplomatum Vindiciarumque Leopoldinarum certos esse ac confirmatos.

V.

Anno 1696. Ecclesia Cathedralis Constantiensis, sociataeque in communi periculo aliae Germaniae Ecclesiae Augusti nostri summi Ecclesiarum Cathedralium Aduocati, contra Papalem vim, opem petierunt. Enimvero Pontifex conculcatis Nationis Germanicae Concordatis, quae ipsi in libera hac gente, cumulum diuitiarum magnamque auctoritatem tribuerunt, ex plenitudine quam adfectat potestatis, Beneficium Mense Papali vacans, Petro Philippo de Berleps, insigni corporis vitio laboranti, * contra Iuris Canonici & Pontificii scita, ** contulerat. Leopoldus vi officii quod circa Ecclesias Germaniae habet motus, per Comitem de Martiniz summi animi virum & ad perficiendas contra Pontificem Vindicias plane natum, Romae causam hanc strenue egit, deditque operam, ne Libertas Ecclesiarum Germaniae, quae adhuc reliqua est, sublati Concordatis detrimentum vel potius excidium capiat. ***

* Vitium corporis admodum deforme Legati Ecclesiastici datus ex Comitibus Ratisbonensibus ad Pontificem d. 5. Jun. 1696. literis describunt, quas seruas

FABER in der Staats. Cantzley. Tom. II. p. 59. Excell. Vir BOEHMERVS Iure Eccles. Prot. L. I. Tit. XX. §. V. p. 523. seq. vero exquisite illustrauit.

** Adhibe Tit. Decretalium, de corpore vitiatu ordinandu vel non, et diuissimumque BOEHMERI Commentarium.

*** Quod ipse Augustus testatur, dato d. 3. Martii 1696. ad Martinizium Rescripto, quo se ad tuendas Germaniae Ecclesias vi officii obligatum pronunciat: Und uns beehens in Krafft unsers boechsten Kayserlichen

AMTs fuerderrst obliiget, nicht nur bemelctes des Reichs Stifft Constanz, sondern auch aller uebriger hoher Erz- und Dom- Stiffter Iura auffrecht zuerhalten, und was denselben zum Nachtheil geruehen kan auf alle VVeyse und VVegge abzuwenden. Plura excitato Cancellariae FABRI Tomo II. huc pertinencia legas.

VI.

Eadem virtute, accedentibus Imperii Electoribus, Principibus ac Proceribus Catholicae religioni addictis, praesidio sibi & Ecclesiae

clesiae Vormatiensis fuit, cum Pontifex *Cognitionem de statu et nobilitate sumeret*, * ac contra Nationis Germanicae Concordata Capitulumque Statuta & Consuetudines, quae in plerisque Ecclesiis *Viros Germanos Nobiles* solum admittunt, Iacobum de Bouille nobilem extraneum, obruderet, illiusque causam aperte iniquum more consueto, excommunicationis fulmine defenderet. ** Quae auxilia Ecclesiae Monasteriensi de Praepositi Electione cum Romana Curia pertinaciter conflictanti *** tulerit, plene mihi haud constat, id certe libelli in Comitibus Imperii propositi docent, ad Leopoldum tanquam summum Germanicarum Ecclesiarum Advocatum pro Iustitia prouocatum fuisse. **** Quibus Leopoldi Vindicis ieiune & exiliter a me indicatis Litteras ipsius ad Ferdinandum Mariam Cardinalem de Medicis exaratas ***** adiciam, ego non satis scio, quum tamen animum Leopoldi, quando de augusta dignitate agebatur excitatum, montrent, Lectoris iudicio permitto.

* Litteras Leopoldi, quibus Pontifici se opponit, exquirere non potui, credoque eas nondum editas, edendasque autem in *Londorpiorum Voluminum continuatione*. Vindicias tamen ipsas, Germaniae Archi-Cancellarius Elector Moguntinus, scriptis Bambergae d. 10. Iulii An. 1699. ad Pontificem literis, fecit, apud FABRVM in *der Staats-Cantzley Tom. V. p. 128. Cognitione* scribit, autem an *et quis vere Nobilis Germanus censendus sit, utpote de re politica Imperatori aliisque Germanis competit, nulli alterius nationis*, (quo sane summus Princeps ipsum Pontificem Italosque suos indignat) *ne ianua aperiat, per similia iudicia qua EXTERI in Priviligia, Ecclesiarum, Episcopatus et Principatus ingrediuntur; cum totius Imperii consensione.*

** Litteras Libellosque huc pertinentes praeter FABRVM *Tom. V. C. V. a. p. 120. ad 139. exhibet der Augsburgische Monatliche Staats-Spiegel An. 1699. Mensis Decembri p. 27. An. 1700. Mensis Ian. p. 31. 32. Mensis Februarii p. 1. Iunio p. 10.*

*** Statum causae huius discite *aus dem Monathlichen Staats-Spiegel an. 1699. Augusto p. 21. An. 1700. Iulio p. 15.*

**** Libellum Dietrichi de Plettenberg Legati Monasteriensis summa virtute contra Pontificis attentata scriptum, habes l. c. ubi p. 17. Ordines Imperii rogat: *Diese Sache Ihro Keyserlichen Maesthet als SVPREMO ECCLESIAE ADVOCATO PRO IUSTITIA beweglichst zurcommendiren.*

***** Dedit eas luci diligens opera Amplissimi LYNIGII *Literis Procerum Europae Parte III. p. 310. 316.* Altera, Augustus suo ad Cardinalitium dignitatem candidato neglecto, in opprobrium Nationis Germanicae, praec.

praelatum fuisse Bellouifum Gallum, conqueritur; Altera indignationem suam repetens, Nuntium Papalem absque sua approbatione Viennam destinatum, reicit.

CAPVT SEPTIMVM
VINDICIAE IVRIS IMPERATORII ADVER-
SVS EPISCOPVM ROMANVM A IOSE-
PHO I. FACTAE.

I.

IOSEPHVS I. ad instaurandum Imperii decus natus & educatus, exercendis in Italia inque Pontificem Vindicis, eas nobis reddidisset, quas Fridericorum ac Ludonici IV. temporibus imperterritae factas annales memorant, ampliores omnino futuras aequo nostro fortunatissimo, quo vis fulgurum Iouis Capitolini emanuit, ni funesta ac praecipitata Augusti mors, Romam timore Virtutis Iosephinae percussam eodem liberasset.

II.

Cum vero misso per tempora Italici Belli subinde in hyberna exercitu victore, tempus Vindiciarum opportunum adesset; *Fodrum* non solum in *Parmensi & Placentino ac Ferrariensi Ducatibus*, *Territorioque Bononiensi* exegit * firmum ac graue Iuris Supremi testimonium, frustra literis & minis obstrepente** Pontifice; sed facta progressionem *summum Imperii Ius in Ducatum Parmensem & Placentinum*,*** *Ferrariensem* adhaec *Ducatum ac Comacensem Territorium*, a Pontificibus variis artibus turbatum, magna virtutis laude vindicauit, Mutinaeque Duci Beneficiario suo inter Longobardici Regni Vasallos fidem constanter seruanti, in repere Ferrariae Comacinaeque vtili Dominio benigne adfuit.*** Eamque his concertationibus Pontificis auctoritatem infringendo virtutem demonstrauit, qualem vix crederes, nisi publica monumenta extarent. †

* Facta in primis cum Parmensi Duce per Marchionem de Prié An. 1707. d. 27. Iulii Transactione, qua ad perfoluendos 90000. aureos Hispanicos, obligatur. Adhibe *Articulos Transactionis* in 10. EHRENFRIED ZSACKWITZ *Commentario de Viis rebusque Iosephi* p. 553. Antiquum hoc Auctorum Ius confirmat O T T O Frisingensis, *Lib. H. c. XIII.* & RADEVICVS *Lib. II. c. XXX.* qui & Papalium Terrarum subditos ad praestanda haec onera obligatos adserit.

I

**Cle.

** Clementis XI. literas minis plenas habes in LYNGII *Literis Proc. Europ. P. III. p. 971. seqq.* & pasim apud *Scriptores Vitae Iosephi*. Quibus tamen magis exacerbavit excessum Augusti animum.

*** Praestat audire Augustum in Apologia illa exquisitissima contra Literas Clementis XI. fulgurales Romae in valvis Basilicae Lateranensis, Petrinae, Cameracae Apostolicae, Cancellariae, in Monte Citorio aliisque locis publice abixa, reperitur in *FABRI Staats-Cantzley Tom. XIII. cap. XVI. p. 629.* Germanico idiomate, latinum enim exemplar frustra exquiliui, vbi de friuola *Declaratione Nullitatum* a Pontifice contra Transactionem Parmensis Ducis & Marchionis de Prié de Fodro facta, praefatus Augustus, his verbis Ius suum defendit: *Wir haben nicht anders gekunt, als uns zum bestigsten über solche zu ärgern, angesehen der Roemische Hoff, Vnsrer und des Roemischen Reichs, in Italien, und dessen darvon dependirenden Hertzogthum Mayland, auf Parma und Placenz habendes uraltes Recht, sich mit Gewalt zueignen, und unter dem Schein, einer ihm über selbiges zustehenden Ober-Herrschaft, mit grosser Kühnheit übern Hauften werffen will, da doch sowohl die unwidersprechliche Historie ertheilte Leben-Brieffe, sammt andern Actibus klar besagen, daß die alleinige, allerhöchste und Ober-Herrschaftliche Gewalt auff besagtes Hertzogthum Parma und Placenz niemand anders, als Uns, und dem Roemischen Reiche zustehet, und von Uns mit Selbigem die rechtmäßigen Besitzer des Hertzogthums Maylands belehnet werden. Inde grauillime demonstrat, antecedentes ipsum Augustus in primis Carolum V. ad mortem vsque, Ius in Parmam & Placentiam seruasse; Concessionem si quae facta fuerit, nullam esse, cum sit contra Capitulationes, quibus omnis alienandi potestas Imperatori adempta sit; Subiungens: Daß die Reichs-Lura, nicht ohne Sincin VFillen, durch Paepstliche Bullen, entrissen werden koennen, ob solche gleich mit noch so beffigen Bann-Strahlen und Donnern versehen waeren. ridicula plane esse, Pontificum attentata, iudicium in propria causa sibi sumentium. Inde p. 658. heroica proffus Augustoque digna ratione suum Imperique Ius declarat: *Wir erklähren demnach zu ewigwährenden Andencken, durch gegenwaertiges, protestiren zugleich, daß wir auf die Hertzogthümer Parma und Placenz dem Roemischen Hoff gantz kein Recht, am allerwenigsten aber das Directum, und Supremum Dominium (die alleinige Ober-Herrschaftliche Macht) zuzusehen gesonnen oder ein solches zustehen koennen: Ia wir behalten vielmehr alle und jede Rechte, und Ober-Herrschaftliche Gewalt, die zu unserer Vorfahren, und unserm Praejudiz iemahlen scherpirt worden, es mag nun solches geschehen unter VVas vor einem Vorwand daß es wollet, uns Krafft dieses zum kraefftigsten bebor, und confirmiren solche auf das gültigste als es seyn kan.**

*** Augustissimi Caesaris, & Sacri Imperii horumque Vassalli Serenissimi Ducis Estensis Mutinae & Regii *Iura in Comitatum Comacianum* concinna Oradone exposuit PHILIPPVS LVBOVICVS BRENNERVS cum *Tubingae* 1710. publicam Iurium Professionem auspicaretur. Maiori vero adparatu publicoque nomine id egit, meo elogio maior L. A. MYRATORIVS cum Commentario plane egregio, *des Droits de l'Empire sur l'Etat Ecclesiastique. Vltraiechi* 1713. 4. Gallico Idiomate recuso; tum libellis italico sermone exaratis: *Offervazioni sopra vna Lettera intitolata: Il Dominio temporale* 1703. 4. & *Vmiltissima Supplica alla S. Caes. Real Maestà di Gioseffo I. Imp. di Rinaldo d'Este Duca di Modena per le controuersie di Comacchio in fol. 1710.* Quibus IVSTI FONTANINI, LAVRENTII ZACCAGNI Bibliothecarii Papalis aliorumque in causa mala erudite egregieque versatorum Commentarios passim primum, vno demum Volumine *Romae* 1709. fol. iunctim, additis quibusdam MYRATORI lucubrationibus editos, egregie confutauit. Adde SYNTAGMA H. G. Pattoni mei, *Diss. XXXVIII. §. XXII. p. 1891.*

† Id quod praeter res gestas *Apologia* illa Augusti comprobat, quam omnem descriptam darem, ni ea in oculis manibusque esset. Grauiam modo verba haec perpende Lector quae *Tomo XIII. Cancellariae Fabri* p. 658. reperiuntur: *WVr vidersprechen auch gleichfalls und gar absonderlich zum feyerlichsten der von dem Roemischen Hofe über eines Tertii seine Rechte und vveltsche Güter gesuchten Potestaet derer auch die Paebstlichen Bullen sich anmassen vVollen; paucisque interiectis: Noch vVeniger sehen vVir obgedachten Roemischen Hofe einige Gewalt zu, oder köennen zugeben, dass er sich solte unterstehen dürfen, dasienige vWieder aufzubeben und zu verungültigen, vWas vVir vermoege unsers Kayserlichen Amts und Auctoritaet einmahl anbefohlen haben.*

III.

Quas superiori Italiae parte coeperat Vindicias, in extremitate eius strenue persecutus Grimani Purpurati, pro Rege res ibi moderantis ministerio vsus, decreto publicato, *Neapolitani Regni*, per Carolum V. iam ex parte liberati * *Dominium Supremum Pontifici* denegavit, *Comitatum Auimionensem & Beneuentanas Terras*, *Neapolitani Regni* veras partes repetiit, *Iusque Regis circa Episcoparus, Monasteria, Beneficia denique Ecclesiastica*, adseruit. **

* Vid. Cap. I. §. huius Commentationis.

** CLAVDIVS IORDANVS Auctor Ephemeridum Historicarum, Gallico idiomate scriptarum: *La Clef du Cabinet de Princes de l'Europe Tome Neuvieme Ocioire* 1708. p. 258. Gallorum licet & Pontificis tunc paribus addictus, *Capita Decreti Imperialis* inseruit, quorum duo priora apono,

ita concepta: **I.** Il est défendu de prendre à l'avenir l'Inuestiture du Pape pour les deux Royaumes de Naples & de Sicile; parce que ce ne sont pas des Fiefs Ecclesiastiques, comme on l'a faussement cru jusques à présent. Que les Etats d'Avignon & de Benevent doivent être restitués à la Couronne de Naples, ayant été injustement usurpés un par Clement VI. à la Reine Jeanne, & l'autre par Pie II. à Ferdinand. Inde X. qui sequuntur Articuli, ad Ius circa Sacra Regibus Neapolitanis assertum, pertinent.

IV.

Tandem vero nec fulminibus, nec armis Episcopi retardatus, misit Romam versus exercitum, quo facto cogitatio vastatae Caroli V. tempore Romae pertinaciam Praesulis fregit, vt. condiciones Imperatori honorificas accipere tandem cogeretur. *

* Eandem notitiam habet laudatus Auctor *Vitae Iosephi im Curieuses Bücher-Cabinet sechsten Eingang p. 90. 91. seq.* VYCHARIUS GOSTLBE RINCK *Vit. Celeb. Vita Iosephi P. II. p. 444. p. 451.*

V.

Haec IOSEPHVS Iuris sui in *Italia* Defensor gessit; supersunt edita in Germania virtutis suae documenta haud minora iis, quae indicavimus. Enimuero circa Imperii primordia quod de amplissimis circa Sacra & Episcopatus Germania Iuribus reliquum habent Augusti, *Primariarum Precum Ius*, absque indulto Papali aui parentisque exemplo exercuit * blanditiasque Pontificis prudenter reiecit, ** gravissimis Aulæ suae administris, eruditissimisque in Germania Viris *** causam Vindiciasque Augusti probantibus & defendentibus; FRATRE demum AVGVSTISSIMO pondus addente. ****

* Quum Iosephus, Ferdinando Raesfeld Canonico Mindensi nullo Pontificis indultu exquisito, Primarias Preces ad Cathedralis Ecclesiae Mindensis Capitulum concessisset, graue hoc fuit Pontifici de Augusti virtute sollicito, Igitur primum per Nuncium Coloniae Germanos in seruitute retinentem, Capitalium Hildesienſe exaratis d. XVII. Novembris literis ad reiciendas Caesaris preces sine suo consensu inualidas, concitavit, postea d. VI. Martii suis idem literis mandavit. Augustus contra exquisitissimis rationibus Ius suum defendit, quas contractas dedit, politissimus *Vitae Iosephinae Auctor im Bücher-Cabinet P. VI. p. 79.*

** Adhibe Postularum Pontificis VI. & VII. apud auctorem iam saepiusque excitatum, & cognosces trementem Pontificem.

*** Qui contra IUSTVS FONTANINVM amplissimum doctissimumque virum

virum sub persona *Conradi Oligerii* Heri sui causam defendentem, praeclare depugnant. Patrum meum optimum Excellentissimum virum B. G. STRUVIUM nominio, *Synagmate Iuris Publici Diss. X. s. XXXII. p. 210.* huicque iungo Celeberrimos ICOS I. H. BOEHMERUM Iure Ecclesiastico Protestant. *Tom. II. L. III. Tit. V. s. CI. p. 339. seqq. s. CXII. seqq.* M. H. GRIENERUM *Diss. de Primariis Pre-*

ciibus Imper. sine indultu Pontificis validis.

*** Qui pro summa in Imperio auctoritate, obsequium detrectantes ad faciendum officium suarum Precum Formulis seuerè compulsi.

VI.

Exinde inter Viros Ordinis Ecclesiastici de Proedria acriter contententes Iudicem agens, Pontifici ad tribunal suum trahenti causam resistit. Factum id, cum Franciscus S. R. I. Praelatus Monasterii S. Gregorii in Petri Domo Constantiae Abbas, inter Suevicos Praelatos, in Comitibus Imperii, suffragator, cum Creutzlingensi ex Turgouia Heluetiorum Praelato de procedendi sedendiue ordine decertaret, Creutzlingensis, Praelatis immediatis haut annumeratus de victoria diffusus, ad Seruum Seruorum de ambitione controversiam decidendam, perduxit, gratus in Curia Romana ciuilia negotia magnopere anhelante, acceptusque. Iosephus autem tempestiue monitus, Petershusano iniuria euocato, ne ciuilem hanc Causam in Aula Romana ageret, interdixit, denunciata si fecus faceret x. Marcarum auri poena. **

Confer aptam connexamque huius causae seriem quam stilo nitidissimo dedit Amplissimus Vir IO. IOACHIMVS MULLERVS Serenissimo Viniariensi Duci a secretionibus Epistolis, *Electis Iuris Publici Tomo V. p. 53.* Adde scripta alia in Comitibus Imperii Curiaque Romana edita huc facientia *Tom. VI. p. 381. seqq. p. 630. seqq.*

** Interdictum Augusti extat *Tom. V. p. 61.* ad Vindicias autem nostras verba pertinent: wann nun ob allerhächstgedachte Ihre Keyserliche Maiestat über eines Statu Imperii habendelura und Praerogatiuen mithin auch über diese die Präcedentiam & dignitatem betreffende Sach, als ein ciuil und politisches VVereck denen Reichs-Constitutionibus schinustracks zuwieder, eine auswendige Diündicatur keinesweges gestatten koennen; Als haben Er. gestatten I. K. M. im fall dieser Streitigkeiten halber bey derselben gebührend angeruffen werden solte, beschliedlichen Dingen nach, die Decisio zuthun nicht ermangeln werden.

CAPVT OCTAVVM

VINDICIAE IVRIS IMPERATORII ADVERSVS
EPISCOPVM ROMANVM A CAROLO VI.
AVGVSTISSIMO, FACTAE.

I.

CAROLO VI. maximo orbis Principi virtutibus ac victoriis
cinnulato, iura Regnorum suorum ad solis occasum ^{3o} primum,
deinde Imperii dignitatisque Augustae propugnandi necessitatem
a primis annis ** impoluit Clemens XI. prudentia, eruditione,
suavitate morum insignis Praeful, si sacrum dominatum, Gallicique
nominis & iam Hispaniarum inuasoris studium excipias, singulari-
ter laudandus.

* Odium hic designo capitale Clementis XI. adversus Augustam nostram,
& Austriacam Familiam, cuius vim in bello rebusque de Monarchiae Hi-
spanicae hereditate gestis vidimus, dum Heredem legitimum contra omnia
iura repudjaret, & non nisi armis & extrema necessitate coactus, Regem
Hispaniarum eum frustra excogitatis fallendi artibus, agnosceret. Com-
para RINCKII de Vita Iosephi *Cominti*. P. II. p. 450. *seq.* Auctorem
Anonymum in *Büchersaal* P. VI. p. 75. 93. *seq.*

** Inter ipsas de *Electiōne Caroli XI.* magni Imperatoris, Consultationes, ea
Clemens XI. per emissarios & excursores suos attenuavit, quae Augustis
liberi Imperii, indigna maxime, incitamentoque esse debent, ad infra-
gendas Pontificum vires in causis cum primis Imperii. Sparsis enim li-
bellis Germaniae iniuriolis, Imperium in Dominio Pontificis Electionem
Imperatoris eius arbitrii esse scribebatur; Capitulationis Leges ad nutum
Curiae Romanae ordinandas, isque restitutionem Comachi omnino
inferendam; Minae adhaec in Electores iactae. Singula haec aperit ar-
canorum conscius, illustrissimus AVCTOR *des Remarques Nouvelles sur un
Erf. du Pape à Cologne* 8. *Conf. Alta Erud. Germ. Lips.* Tom. III. p. 64. *seq.*

II.

Aduersus hunc ergo, patris fratrisque AVGG. vestigia *
gloriosa aemulatione secutus, consiliis sententisque Iudicii Aulici
prudentialissimis, ** *inueterata* cum primis *consuetudine Pacificatio-
ne Osnabrugensi comprobata*, *** firmatus, iuris reliqui circa
Sacra, quod *in dirigendis* ad plerasque Germaniae Ecclesias Mo-
nasteriaque, *Primariis Precibus* consistit, acerrimum defensorum,
nullo Romani Praefulis consensu (*Indultum* vocant) expetito, se
gessit, Præcesque suas Ecclesiis Germaniae commendavit. Tandem
post

post diuturnos Curiae Romanae labores, beneuola compellatione per Marchionem de Frië facta obseruantiam Sedi Romanae pollicens, nihil de hoc circa *Reliquias Turis Sacri Iure* remisit, licet Pontifex ridicula sane ratione Indulti loco Responsum suum, haberet. ***

* Confer *Cap. VI. §. 2. & Cap. VII. §. 6.* Commentationis huius. Adde *Electa Turis Publici Tom. V. p. 949.*

** Communibus omnium suffragiis, & singillatim datis, ex quibus lucem viderunt, NICOLAI CHRISTOPHORI L. B. de LYNCKER Consiliarii Imperialis Aulici, in tuendis Augustis Iuribus summe promeriti, *Vindictae Primariarum Precum Caesareae Maiestat, suo Vno & proprio iure & virtute Electionis per Imperium competentium* & si ipsum ad constitutionem vel exercitium eorum Vno Pontificis Max. indultu nec indigere nec oblatum cum saluo & illeso Iure suo & Imperii acceptare posse aut debere videri queat. *Jenae 1712. fol.*

*** Quod fundamentum Iuris sui, non Pontificis Consensum ponit Augustus in Precum Primariarum formula Generosissimo Domino FRIDERICO ERNESTO de BOBENHAVSSEN, Equiti Franco, imaginibus gentis, virtute & doctrina conspicuo, Fautori meo multis nominibus honorando, Viennae d. VI. Martii. An. 1715. ad Decanum & Capitulum Cathedralis Ecclesiae Merseburgensis data, vbi Augustus de suo Iure pronunciat: *Quare cum Nobis ad Praedecessorum nostrorum imitationem EX INVETERATA CONSVETVDINE ETIAM PACIFICATIONE OSNABRUGENSI CONFIRMATA IVS COMPETAT Praeces Primarias porrigendi &c.* Consensam plane Formulam Precum Caroli VI. habes in *Electis I. P. ad Collegium mediatum datam, Tom. VII. pag. 975.* quam obseruationibus eruditè illustrauit MULDERVS honoris causa nominandus.

**** Orationem Marchionis de Frië ad Pontificem d. 16. Febr. 1714. habitam cum Responso seruauit *Electa I. P. Tom. VI. p. 955.* quibus tamen ulla mentione Regalis Reseruati Caesarei, quod ad Praeces Primarias, facta, reperitur.

III.
His rite confectis, cum adhuc * de Proedria inter Petershufanum & Creuzlingensem Praelatos concertatio serueret, atque Petershufanus contra Leges Imperii & Nationis Germanicae Congregata, Romam euocatus, non comparens causa cecidisset, ** per papalem sententiam ad concedendum Creuzlingensi priorem locum & restituendas impensas condemnatus; is Caesarem Iudicem huius

huius quaestionis vnicum appellavit. Qui sane, per Ordinum Imperii Placitum monitus, *** turbatam suam in causa hac ciuili Iurisdictionem, Virique Statibus Imperii adscripti ecterariam Euo- cationem grauissime tulit, & aemulis de dignitate Abbatibus, agen- dae in Aula sua controuersiae, necessitatem, additis poenis mandauit, Nunciisque Pontificis & Viennae, & apud Heluetos degentibus, Pon- tifici denique per legatum indignitate rei demonstrata, se ad Capi- tulationis normam sui Iuris strenuum Vindicem futurum, denun- ciauit. ****

* Cap. Septimo §. VI.

** ELECTA Iuris Publici Tom. VI. No. XVII. p. 381. seqq.

*** ELECTA Iuris Publici Tom. VI. No. XLVIII. p. 630. seqq. vbi Acta Co- mitiorum in hac causa reperiuntur.

**** Idem Comiti de Gallas Legato apud Pontificem rescripsit die 29. Maii 1714. *Electis I. P. Tom. VI. p. 972.* transmisisis simul mandatis hac in causa datis, subiungens: *Auf dass Du davon vollkommentlich unterrichtet, dem Paebstlichen Hoff vorzustellen wissst was solches sein Verfahren für eine Vveitlaufftigkeit und Auffsehen nach sich ziehe, Wir auch Krafft unserer VVahl- Capitulation, zumahlen da die Sache nicht nur Vorhin bey unsern Keyserl. Reichs- Hoffrath anhaengig gemacht, sondern auch an das Reich, und von Demselben an Vns, durch Gutachten gebrachte Woorden die Iura Statuum & Imperii bey der Paebstlichen unbefugten Indicatur, über der Geist- oder VVellichen Reichs- Staenden, VVelliche, niemand als einem Roemischen Kayser alleine zur Entscheidung unterworfenen Zwoiffigkeiten, zu handhaben uns nicht entbrechen koernten. Adde reliqua Augusti Rescripta & Mandata p. 968. ad p. 980. nil nisi virtutem spirantia.*

IV.

Admirabili plane constantia & fortitudine Anno 1714, Bullii Nuncii Papalis Coloniae sedentis, ob nauatam hanc egregiam Hero suo operam Purpura tandem donati, effrenatae libidini fortissime repugnauit. Is enim summo ausu conturbatis, qui apud Prin- cipes Catholicos Iurisdictionis Ciuili & Ecelesiasticae diuisi sunt limitibus, ipse primum, postea per administratorem Nunciaturae Borgiam, omnem Academiam Coloniensem nulla personarum caularumque habita consideratione potestati Pontificis plene subicere; in primisque controuersiam de Decanatu Professores Iuris Ciuili inter & Canonum Doctores ortam, decidere tentauit.

Cum

Cum vero hae machinae non procederent, re ad Imperatorem delata, furiosi homunciones, Viros innocentes iudiciumque Augusti implorantes, & res omnes ad eius normam componentes, vel banni fulmine percusserunt, vel Censurae Ecclesiasticae subiecerunt. Ad quorum facinorum cumulum Breue Pontificis accessit, quo Comiti de Koenigsegg Leutmaritensi Episcopo, Praposito ac Canonico Coloniae ac Salzbουργensi, res Augusti plena potestate Coloniae agenti, sacrorum administratione interdictum fuit. * Quibus aliisque similibus laesitibus Imperator maximus, sempiterna memoria dignas egit Vindicias, quarum pars a me relata, ** Lectorem ad reliquarum peruestigationem perfacile excitabit.

* Ordinatum magis atque limatiorem rei gestae seriem, ex literis Augusti summe Lector *Electis I. B. Tomo VII. N. XXV. p. 469. seqq.* mihi eam in tanta festinatione papellaeque angustia dare non licuit, merentur certe inter omnium Augustorum Vindicias hae Carolinae principem locum.

** Particulam Tibi Lector adpono *Rescripti Imp. ad Cardinalem de Schrorrenbach d. 20. Martii 1714. dati, quam inuenies Tomo VII. pag. 480.*

16. Ist zu Vnser und der gantzen ehrbaren VVelt nicht geringer Befremdung
 17. immittelst ein allerdings. uelgegründetes. fast argerliches. Breue
 Apostolicum dessen Obnesonnenheit und sehr weit aussehende
 folge dem Statu Ecclesiastico keinen Nutzen oder Ansehen zuzie-
 hen kan, vVieder unserm Vorerbvehnten Plenipotentiarium erschlichen vVor-
 den. So haben vVir über alles dieses von unserm gehorsamsten Reichs-Hof-
 Rath das abschriftlich hinbey gehende Gutachten sammt der mitkommen-
 den rechtlichen Deduktion unsers hierinnen vVohl sandisten Kayserlichen
 Rechts und Befugnis abzufordern für noethig befunden, seynd mithin auf
 dessen staatlichen Grund (so gern vVir sonst mit dem Paebstlichen Stuhl in
 all möglichen Dingen Ruhe und Einigkeit zubegen geneigt seyn) nachdeme
 vVir unsere Kayserliche Langmüthigkeit ohne VVirckung gesehen, und unsere
 Vielsaeltige glimliche Vorstellung bey der dabiligen und Cebrischen Nuncia-
 tur nicht allein nichts gesuchet, sondern vVir vVahrnehmen müssen, daß
 unter schmehlicherischen Worten ohnleydentliche Thaten taeglich
 veraergert werden, ohnungeentlich bemüßiget worden nicht allein vVie-
 der Vorerbvehnte Doctores Ecclesiasticos das in Abschriftt beyliegende Decret
 aufserfirtigen lassen, sondern endlich zu Verordnen, das Vorermeldeter Borgia,
 im fall er noch zu Cebr vVære, innerhalb acht Tagen von dorten und in
 Termino von Vier VVo. chen, unter beychlißenden Vnserm Kayserlichen
 Geleits-Brief aus dem Reich vVegzuschaffen.

V. In

V.
 In ITALIA summam rerum constanter tutatus est, *Coma-
 clumque servavit*, potentia proinde sua, qua ad Carolum V. proxime
 accedit, caelis bis ad internecionem Turcis, munitissimisque
 vrbibus & castris receptis, Pontificem Vasallosque Italiae trepidan-
 tes reddidit. Qui iam contra sacramentorum religionem, auctore
 sine dubio Pontifice, augustae dignitatis antiquo hoste, Hispania-
 rum inuasori, federe occulto iuncti, CAROLO legitimo Italiae
 omnis Domino, amplificandorum Iurium, occasionem iustam sup-
 peditabunt. Qua Caesaris Maximi ac Summi Italiae Iudicis, vi-
 tra Alpes & Apenninum VINDICIAE, vt auspiciato contingant,
 IVSQUE IMPERII SUPREMV M in PARMENSEM & PLA-
 CENTINVM Ducatum, ETRVRIAM omnem, PONTIFICIS
 TERRAS vtili tantum dominio, ab Augustis Romae Episcopis dona-
 tas, robur & incrementum accipiant, **CAROLO VI**
 IMPERATORI AVGVSTO. PIO. FELICL VICTORI. AC.
 TRIVMPHATORI IVRIS. SVL. ADVERSVS. PONTIFICEM.
 VINDICI. deuotis animis Evangelici in obsequio erga AVGVSTVM
 semper firmi, inter *Secularia Sacra Secunda* religiosissime
 mecum precantur.

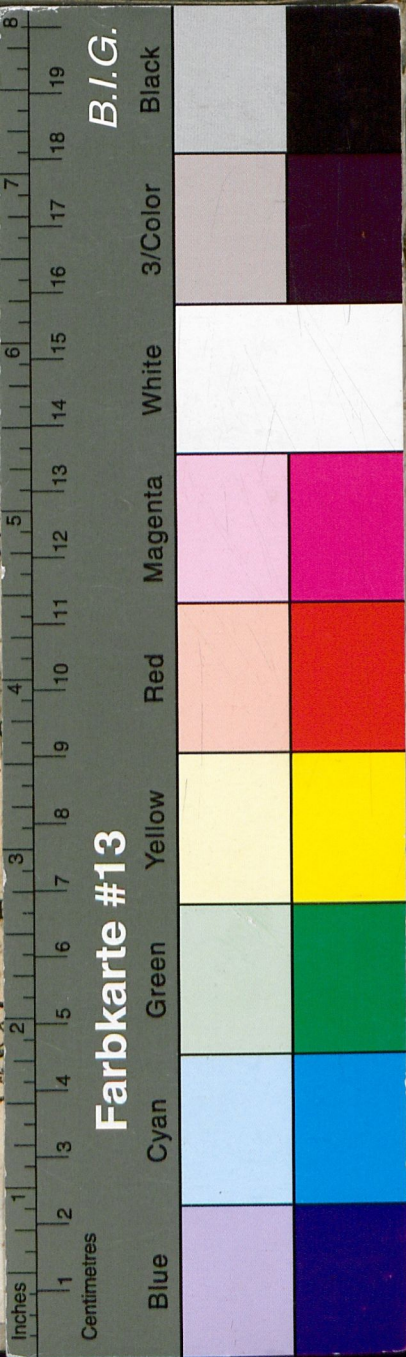

Jena, Diss., 1717

(X 2583 127)

V078

B.I.G.

Farbkarte #13

15577

D. D. I.
INTER

1717, 15

3
20

SECULARIVM SACRORVM EVANGELICORVM SOLEMNIA II

VINDICIAS
IVRIS IMPERATORII
ADVERSVS
VRBIS ROMAE EPISCOPOS

AB
IPSIS AVGVSTIS FACTAS
DVCTIS A TEMPORE REPVRGATAE IN GERMANIA
DOCTRINAE CHRISTIANAE INITIIS

AVSPICIO
RECTORIS ACADEMIAE MAGNIFICENTISSIMI
SERENISSIMI PRINCIPIS AC DOMINI
DN. GVILIELMI HENRICI
DVCIS SAXONIAE IVLIACI CLIVIAE MONTIVM
ET ANGARIAE RELIQA

PRAESIDE
DN. BVRCARDO GOTTHELFFIO
STRUVIO ICto

SERENISSIMORVM DVCVM SAXONIAE VT ET SERENISSIMI MAR-
CHIONIS BRANDENBVRGICI CONSILIARIO, ETIAM AVLICO,
DVCALI HISTORICO, IVRIS AEQVE AC HISTORIARVM
PROFESSORE PVBLICO

PATRONO AC PRAECEPTORE AETERNIS OBSEQVIIS COLENDO
IN AVDITORIO IVRISCONSVLTORVM
AVGVSTI IVRIS FAVORIBVS
PERQVIRENDAS PROPONIT
AVCTOR

CHRISTIANVS GOTTLIEB BVDER

LVSATVS
AD D. NOVEMBRIS A. AERAE DIONYS.
clō 1717.

VIENAE LITTERIS FICKELSCHERRIANIS.

5586
Praenobilissimo, Amplissimo, Consultissimo On Wals
Lusatiae Superioris Procuribus a Secretis Patro
no singulariter colendo m. obsequantissimo H.